

TC.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
ARK-YL-2014-0007

ALABANDA BATI NEKROPOLÜ'NDEKİ LAHİTLER

HAZIRLAYAN

Yeşim ULAŞ GÜR

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. Suat ATEŞLİER

AYDIN - 2014

TC.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
ARK-YL-2014-0007

ALABANDA BATI NEKROPOLÜ'NDEKİ LAHİTLER

HAZIRLAYAN
Yeşim ULAŞ GÜR

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Suat ATEŞLİER

AYDIN - 2014

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Arkeoloji Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Yeşim Ulaş Gür tarafından hazırlanan “*Alabanda Batı Nekropolündeki Lahitler*” başlıklı tez, 29. 09. 2014 tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

Unvanı, Adı ve Soyadı :

Doç. Dr. Suat ATEŞLİER

Doç. Dr. Hüseyin ÜRETEN

Yrd. Doç. Dr. Aynur CİVELEK

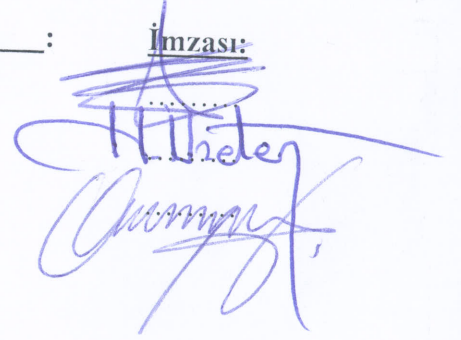
Kurumu :

ADÜ

ADÜ

ADÜ

İmzası:

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu Yüksek Lisans tezi, Enstitü Yönetim Kurulununsayılı kararıylatarihinde onaylanmıştır.

Doç. Dr. Fatma Neval GENÇ
Enstitü Müdürü

Bu tezde görsel, işitsel ve yazılı biçimde sunulan tüm bilgi ve sonuçların akademik ve etik kurallara uyularak tarafımdan elde edildiğini, tez içinde yer alan ancak bu çalışmaya özgü olmayan tüm sonuç ve bilgileri tezde kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Adı Soyadı : Yeşim ULAŞ GÜR

İmza :

YAZAR ADI-SOYADI: Yeşim ULAş GÖR

BAşLIK: ALABANDA BATI NEKROPOLÖ'NDEKİ LAHİTLER

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı, Alabanda territoriumu içerisinde yer alan lahit mezarların yüzey araştırmaları kapsamında tespitlerinin yapılarak sayısal veriye ulaşılması yanı sıra lahit tipleri, formları, üzerindeki yazıt veya bezemeleri ve varsa ölüye ait eşya, hediye vb. değerlendirilmesi ve Alabanda lahit mezarlarının ölü gömme geleneğine etkilerinin saptanmasıdır.

Bu kapsamda 2012-2013 yıllarında sürdürölen yüzey araştırmaları sonucunda Doğu ve Batı Nekropol içerisinde toplam 542 adet lahit tespit edilmiş ve söz konusu lahitlerin öncelikle kazı envanter listesine göre numaralandırma çalışmaları yapılmış ardından fotoğraflama işlemi gerçekleştirilmiştir. Ayrıca sağlam ve açıkta olan 21 adet lahadin çizimi 2013 kazı sezonu içerisinde bitirilmiştir.

Çalışmanın başlangıç aşamasında, Alabanda Lahitleri'nin daha önce çalışılmamış olması nedeniyle tezin temel yapısı kazı sezonu içerisinde ve sonrasında alanda oluşturulmuştur. Daha sonra ölü gömme gelenekleri, lahit tipleri ve konu ile ilgili diğer alanlarda literatör taraması ve eksik kaynakların elde edilme çalışması gerçekleştirilmiştir.

ANAHTAR SÖZCÖKLER:

Alabanda, Lahitler, Nekropolis, Karia, Arkeoloji

NAME: Yeşim ULAŞ GÜR

TITLE: SARCOPHAGUS FROM WEST NECROPOLIS OF ALABANDA

ABSTRACT

In this context, as a result of the survey that was carried out through 2012-2013 542 sarcophagus' were identified in the east and west necropolis and the sarcophagus' in question were first enumerated according to the inventory list of the diggings and were later photographed. Furthermore the drawing of 21 sarcophagus' that are solid and out in the open were finished during the 2013 excavation season.

Because at the beginning of the Project the Alabanda Sarcophagus' had never been worked on, the main structure of the thesis was formed during and after the excavation season in the area. Afterwards the traditional burial of the dead, sarcophagus types and a literature review in other areas related to the subject and the retrieval of the missing sources was performed.

KEYWORDS

Alabanda, Sarcophagi, Necropolis, Caria, Archaeology

ÖNSÖZ

“Onları bulamasak da eşyalarını bulacağız, parmak izlerimiz degecek birbirine”...

Bu sözdü arkeolojiye bu kadar bağlanmamı sağlayan. Onların korkuları, inançları, gelenek ve görenekleri ve bu duygular ışığında ortaya koydukları eserler, mimari yapılar her zaman merak uyandırdı bende.

Ölüm ve ölümden sonra yaşama olan inançları antik dönem mezar yapılarına ayrı bir ilgi duymamı sağlamıştı ve Alabanda Lahitleri’nin de daha önce çalışılmamış olması ve benim için yeni bir kültür yeni bir parmak izi olması açısından önemliydi.

Bu bağlamda beni bu konuyu almamda teşvik eden ve yardımlarını esirgemeyen Sayın Hocam Doç. Dr. Suat ATEŞLİER’e teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca her konuda danışabildiğim, tezin iskeletinin oluşmasında emeği olan Yar. Doç. Dr. Sedat AKKURNAZ ve Dr. Murat ÇEKİLMEZ hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Son olarak en büyük teşekkürüm aileme ve eşime. Arkamda oldukları için, ellerini sırtımda, sevgilerini yüreğimde hissettirdikleri ve bana her zaman güvendikleri için çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
HARİTALAR, TABLOLAR VE LEVHALAR LİSTESİ.....	vi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	
1. ROMA DÖNEMİ ÖLÜ GÖMME GELENEKLERİ	4
1.1. Lahitlere Ölü Gömme Geleneği.....	8
İKİNCİ BÖLÜM	
2. LAHİT YAPIM TEKNİKLERİ.....	11
2.1. Kullanılan Malzemeler	11
2.2. Lahit Formları ve Boyama Yöntemleri.....	13
2.3. Lahit Tipleri.....	14
2.3.1. Girlandlı Lahitler.....	15
2.3.2. Frizli Lahitler.....	16
2.3.3. Sütunlu Lahitler.....	16
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
3. KARİA BÖLGESİ LAHİT GELENEĞİ	18
3.1. Karia Bölgesi Roma Dönemi Lahitleri.....	18

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ALABANDA	21
4.1. Alabanda'nın Konumu ve Yerleşim Topografyası.....	21
4.2. Alabanda'nın Tarihi.....	22

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. ALABANDA NEKROPOLİS'İ VE ÖLÜ GÖMME ADETLERİ	27
---	----

ALTINCI BÖLÜM

6. ALABANDA LAHİTLERİ	30
6.1. DOĞU NEKROPOLİS LAHİTLERİ.....	32
6.1.1. Doğu Nekropolis Yazıtlı Lahitler.....	32
6.1.2. Doğu Nekropolis Bezemesiz Lahitler.....	37
6.1.3. Kabartmalı Lahit.....	38
6.2. BATI NEKROPOLİS LAHİTLERİ.....	39
6.2.1. Yazıtlı ve Bezemeli Lahitler.....	39
6.2.2. Bezemesiz Lahitler.....	55
7. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	57
KAYNAKÇA	59
KATALOG	62
HARİTALAR, TABLOLAR VE LEVHALAR	
ÖZGEÇMİŞ	

HARİTALAR, TABLOLAR VE LEVHALAR LİSTESİ

- Levha I** Figür 1. Vigna Codini'deki columbarium, Blanck 1999.
 Figür 2. Matkap çalışmasında usta ile çırağı, Koch 2001.
- Levha II** Figür 3. Dokymeion'dan sütunlu lahit çeşitleri: 1. Architravlı (başkirişli), 2. Arkad'lı (kemer dizili), 3. Architravlı, kemerli ve kalkanlı, 4. Sık rastlanan örnek, Koch 2001.
 Figür 4. Daskyleion tipi kapak örneği, Koch 2001.
- Levha III** Figür 5. Antalya Müzesi, Dokymeion'dan Herakles betimli lahit.
 Figür 6. Side Müzesi. Dokymeion Eros'lu lahit, Koch 2001.
- Levha IV** Figür 7. Melfi (Güney İtalya) Müzesi, Dokymeion'dan sütunlu lahit, Koch 2001.
 Figür 8. Lykia'dan aslan betimli lahit kapağı, Koch 2001.
- Levha V** Figür 9. Trysa, 1 no.'lu Dereimis ve Aischylos Lahdi.
 Figür 10. Prokonnesos üretimi lahit. (Koch, 2010)
- Levha VI** Figür 11. Selçuk Müzesi, Ephesos'tan girlandlı lahit, Koch 2001.
 Figür 12. Kassel, Devlet Sanat Müzesi. Dokymeion'dan Torre-Nova tipi ostothek, Koch 2001.
- Levha VII** Figür 13. İstanbul Arkeoloji Müzesi, Ephesos'tan "Cehennem Lahdi", Koch 2001.
 Figür 14. Karia'dan yarı mamul lahit, kapak ve tekne kısmı, Koch 2010.
- Levha VIII** Figür 15. İstanbul Arkeoloji Müzesi, Iasos'tan (Karia) girlandlı lahit, Koch 2001.

Figür 16. İstanbul Arkeoloji Müzesi, Germencik'ten girlandlı lahit (Aphrodisias'ta yapılmış olmalı).

Levha IX Figür 17. Aphrodisias Müzesi, bir karı koca çifti ve Mousalar'ın betimlendiği lahit, Koch 2001.

Figür 18. Aphrodisias sütunlu lahit, Koch 2010.

Levha X Figür 19. Alabanda Kent Planı.

Levha XI Figür 20. Alabanda sikkesi, ön yüzde Apollon başı, arka yüzde pegasus.

Figür 21. Alabanda Klasik Dönem Oda Mezarı.

Levha XII Figür 22. Tepecik Tümlüsü çizimi.

Figür 23. Günümüz duvar sırası içerisinde kullanılmış lahit kapağı

Levha XIII Figür 24. ALB.DN.L12 no.'lu yazıtlı lahit.

Figür 25. ALB.DN.L33 no.'lu lahit, duvar sırası içerisinde.

Levha XIV Figür 26. ALB.DN.L1 no.'lu yazıtlı lahit.

Figür 27. ALB.DN.L28 no.'lu yazıtlı lahit.

Levha XV Figür 28. ALB.DN.L32 no.'lu yazıtlı lahit.

Figür 29. ALB.DN.L34 no.'lu yazıtlı lahit.

Levha XVI Figür 30. ALB.DN.L35 no.'lu yazıtlı lahit.

Figür 31. ALB.DN.L52 no.'lu yazıtlı lahit.

Levha XVII Figür 32. ALB.DN.L55 no.'lu yazıtlı lahit.

Figür 33. ALB.DN.L71 no.'lu yazıtlı lahit.

Levha XVIII Figür 34. ALB.DN.L107 no.'lu yazıtlı lahit.

Figür 35. ALB.DN.L130 no.'lu yazıtlı lahit.

Levha XIX Figür 36. Doğu Nekropol toprak yol üzerinde şahsa ait tarlada duvar sırası olarak kullanılan lahit grubu.

Figür 37. ALB.DN.L18 envanter numaralı lahit. Taban seviyesine kadar kırık vaziyettedir.

Levha XX Figür 38. Doğu Nekropol içerisinde bağımsız duran kapak örneği.

Figür 39. Doğu Nekropol, kabartmalı lahidin ilk bulunduğu hali.

Levha XXI Figür 40. Kabartmalı lahit.

Figür 41. Kabartmalı lahit, temizlik çalışması sonrası.

Levha XXII Figür 42. Panathenic Amphora.

Figür 43. ALB.BN.L11 no.'lu yazıtlı lahit.

Levha XXIII Figür 44. ALB.BN.L12 no.'lu yazıtlı lahit.

Figür 45. ALB.BN.L32 no.'lu yazıtlı lahit

Levha XXIV Figür 46. ALB.BN.L35 no.'lu yazıtlı lahit.

Figür 47. ALB.BN.L36 no.'lu yazıtlı lahit.

Levha XXV Figür 48. ALB.BN.L37 no.'lu yazıtlı lahit.

Figür 49. ALB.BN.L38 no.'lu yazıtlı lahit.

Levha XXVI Figür 50. ALB.BN.L40 no.'lu yazıtlı lahit.

Figür 51. ALB.BN.L56 no.'lu yazıtlı lahit.

Levha XXVII Figür 52. ALB.BN.L70 no.'lu yazıtlı lahit.

Figür 53. ALB.BN.L73 no.'lu yazıtlı lahit.

Levha XXVIII	Figür 54. ALB.BN.L74 no.'lu yazıtlı lahit. Figür 55. ALB.BN.L75 no.'lu yazıtlı lahit.
Levha XXIX	Figür 56. ALB.BN.L87 no.'lu yazıtlı lahit. Figür 57. ALB.BN.L90 no.'lu yazıtlı lahit.
Levha XXX	Figür 58. ALB.BN.L95 no.'lu yazıtlı lahit. Figür 59. ALB.BN.L102 no.'lu yazıtlı lahit.
Levha XXXI	Figür 60. ALB.BN.L104 no.'lu yazıtlı lahit. Figür 61. ALB.BN.L104 no.'lu yazıtlı lahit çizimi.
Levha XXXII	Figür 62. ALB.BN.L106 no.'lu yazıtlı lahit. Figür 63. ALB.BN.L120 no.'lu yazıtlı lahit.
Levha XXXIII	Figür 64. ALB.BN.L125 no.'lu yazıtlı lahit. Figür 65. ALB.BN.L129 no.'lu yazıtlı lahit.
Levha XXXIV	Figür 66. ALB.BN.L132 no.'lu yazıtlı lahit. Figür 67. ALB.BN.L136 no.'lu yazıtlı lahit.
Levha XXXV	Figür 68. ALB.BN.L163 no.'lu yazıtlı lahit. Figür 69. ALB.BN.L166 no.'lu yazıtlı lahit.
Levha XXXVI	Figür 70. ALB.BN.L173 no.'lu yazıtlı lahit. Figür 71. ALB.BN.L176 no.'lu yazıtlı lahit.
Levha XXXVII	Figür 72. ALB.BN.L182 no.'lu yazıtlı lahit. Figür 73. ALB.BN.L185 no.'lu yazıtlı lahit.

Levha XXXVIII	Figür 74. ALB.BN.L194 no.'lu yazıtlı lahit. Figür 75. ALB.BN.L225 no.'lu yazıtlı lahit.
Levha XXXIX	Figür 76. ALB.BN.L264 no.'lu yazıtlı lahit. Figür 77. ALB.BN.L265 no.'lu yazıtlı lahit.
Levha XL	Figür 78. ALB.BN.L293 no.'lu yazıtlı lahit. Figür 79. ALB.BN.L298 no.'lu yazıtlı lahit.
Levha XLI	Figür 80. ALB.BN.L305 no.'lu yazıtlı lahit. Figür 81. ALB.BN.L310 no.'lu yazıtlı lahit.
Levha XLII	Figür 82. ALB.BN.L313 no.'lu yazıtlı lahit. Figür 83. ALB.BN.L319 no.'lu yazıtlı lahit.
Levha XLIII	Figür 84. ALB.BN.L321 no.'lu yazıtlı lahit. Figür 85. ALB.BN.L322 no.'lu yazıtlı lahit.
Levha XLIV	Figür 86. ALB.BN.L325 no.'lu yazıtlı lahit. Figür 87. ALB.BN.L334 no.'lu yazıtlı lahit.
Levha XLV	Figür 88. ALB.BN.L349 no.'lu yazıtlı lahit. Figür 89. ALB.BN.L351 no.'lu yazıtlı lahit.
Levha XLVI	Figür 90. ALB.BN.L361 no.'lu yazıtlı lahit. Figür 91. ALB.BN.L366 no.'lu yazıtlı lahit.
Levha XLVII	Figür 92. ALB.BN.L367 no.'lu yazıtlı lahit. Figür 93. ALB.BN.L374 no.'lu yazıtlı lahit.

**Levha
XLVIII**

Figür 94. ALB.BN.L375 no.'lu yazıtlı lahit.

Figür 95. ALB.BN.L116 no.'lu bezemesiz lahit, toprak altında.

**Levha
XLIX**

Figür 96. ALB.BN.L134 no.'lu bezemesiz lahit, açıkta, sağlam vaziyette.

Figür 97. ALB.BN.L no.'lu bezemesiz lahit, duvar sırası içerisinde.

Levha L

Figür 98. ALB.BN.L92 no.'lu podyumlu lahit.

Figür 99. ALB.BN.L128 no.'lu podyumlu lahit.

Levha LI

Figür 100. Lahit Kapağı.

Figür 101. Alinda Antik Kenti'nden lahit mezar örnekleri.

KISALTMALAR LİSTESİ

Abb.:	Abbildung/Abbildungen
Beil.:	Beilage
Bkz.:	Bakınız
Cm.:	Santimetre
Cid.:	Cidar
Çev.:	Çeviren
Çiz.:	Çizim
Dip.:	Dipnot
Edt.:	Editör
Et al.:	Çok yazarlı yabancı dil eserlerde et all.(ve diğerleri)
Fig.:	Figür/Figure
Gen.:	Genişlik
İ.Ö.:	İsa'dan Önce
İ.S.:	İsa'dan Sonra
Kat.:	Katalog
Kal.:	Kalınlık
Krş.:	Karşılaştırınız
Lev.:	Levha
Nr.:	Numara
Pl.:	Plate, Planche
Res.:	Resim
S.:	Sayfa/Sayfalar
Taf.:	Tafel
Vb.:	ve benzeri/ve bunun gibi
Vd.:	Çok yazarlı eserlerde ilk yazardan sonrakiler/ve diğerleri
Yük.:	Yükseklik

GİRİŞ

Lahitler konusunda yapılan inceleme ve araştırmalar 16. yüzyıla dayanmaktadır. Roma ve civarında görülen lahit tipleri o dönemde ismi bilinmeyen bir kişi tarafından çizilmiş ve daha sonraki dönemde Codex Coburgensis Kataloğu içerisinde yer almıştır. Daha ayrıntılı ve gelişmiş araştırma yöntemleri ise 19. yüzyıl itibariyle başlatılmıştır. Günümüzde ise araştırmalar çeşitli makale ve tez çalışmalarıyla sürdürölmektedir.

Yüksek lisans tez konusu olarak belirlenen Alabanda Lahitleri'nin ise yapılan yüzey araştırmaları ile şu ana kadarki toplam sayısı Doğu Nekropol'de 152, Batı Nekropolis'de 390 olmak üzere toplam 542 adettir. Bunlardan 65'i üzerinde yazıt bulunmaktadır. Ayrıca tekil olarak Doğu Nekropol'de kabartmalı bir lahit ele geçmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde lahitlerin çıkış noktası olarak inanç sisteminin değerdendirilebilmesi açısından ölü gömme gelenekleri ve lahitlerin bu gelenekler içerisindeki yeri incelenmiştir. İnanç ve ihtiyaç söz konusu olduğuunda ortaya çıkan gelenekler her zaman için mimari öğelerle desteklenmiş, insanlar tanrıları için tapınak, ölüleri için mezarlar yapmışlardır. Ölümden sonraki yaşama olan inancın gereklerini yerine getirmek insan elinden çıkan eserlere düşmüştür her zaman. Bu bağlamda farklı formlara sahip lahitler etkileşim içerisinde hem tipolojik hem de stilistik anlamda gelişmiştir.

Lahitler hakkında genel bilgiler edinebilmek ve bu bilgileri Alabanda Lahitleri'nin anlaşılabilmesi açısından kullanmak ve değerdendirmelerimizi bu bilgiler ışığında yapabilmek açısından üçüncü bölümde “Lahit Yapım Teknikleri” başlığı altında lahit yapımında kullanılan malzemeler, formları ve boyama yöntemleri yanı sıra lahit tipleri ele alınmıştır. Üç alt başlıkta incelediğimiz söz konusu lahit tipleri girlandlı, frizli ve sütunlu lahitlerdir. Bu tip lahitler tipolojiye yön veren ve ithalat ve ihracatın en fazla olduğu tipler olması açısından kaynaklarda yerini almıştır. Karia Bölgesi genel olarak bu tip lahitlerin ithalat ve ihracatında etkin rol oynamış olsa da, Alabanda Lahitleri içerisinde örneğine henüz rastlayamamış olmamız, burada yaşayan halkın statü ve inanç sistemi hakkında bize ışık tutsa da bu konu hakkında bilgilerimizin sınırlı kalmasına yol açmıştır.

Dördüncü bölüme gelindiğinde yukarıda sözü edilen Karia Lahitleri bölge itibariyle Alabanda'yı etkilemiş olma olasılığıyla birlikte ele alınmış ve irdelenmiştir. Çoğunlukla Roma dönemi örneklerinin incelenmesi Alabanda Lahitleri'nin tarihiyle ilgilidir. Burada dikkati çeken Karia Lahitleri'nin o dönem içerisinde lahit tipolojisine verdiği yön ve ithalatta etkin rol oynamış olmasıdır. Bu durumda olmasındaki en büyük rol tabii ki Aphrodisias mermer lahitleridir.

Beşinci bölümde artık yavaş yavaş özele inilmeye başlanmış ve Alabanda'nın topografik ve coğrafi konumu ele alınmış, daha sonrasında tarihi hakkında kısaca söz edilmiştir.

Altıncı bölümde ise Alabanda topografyası içerisinde lahit dışındaki mezarlardan kısaca bahsedilmiştir. Lahitler dışında basit toprak mezarlar ve ayrıca şu ana kadar tekil olarak rastladığımız nişli mezar yapısı, tümülüs mezar ve oda mezar hakkında kısa bilgiler aktarılmıştır. Bunun yanı sıra Alabanda'da kabul gören ölü gömme geleneklerine kısaca değinilmiştir.

Yedinci bölüm asıl tez konusu olan Alabanda Lahitleri'nin incelendiği bölümdür. Burada söz konusu lahitler iki ana başlık altında, "Doğu Nekropol Lahitleri" ve "Batı Nekropol Lahitleri" olarak ayrılmış, yazıtlı lahitler ve bezemesiz lahitler olmak üzere iki alt başlıkta incelenmiştir. Ayrıca Doğu Nekropol içerisinde ele geçen kabartmalı bir lahit ayrı başlık altında değerlendirilmiştir. Numaralandırma, fotoğraflama ve örnek olarak çizim işlemleri yapılan lahitler hem metin hem katalog şeklinde ele alınmıştır.

Burada sıkıntı yaratan kısım öncelikle lahitlerin bir kısmının neredeyse tamamının toprak altında olması ve bu nedenle kapsamlı bilgi edinilememesi, bunun yanı sıra birçoğunun neredeyse tamamının kırık vaziyette ele geçmesidir. Ayrıca bazı yazıtlı lahitlerin üzerindeki yazıların doğal nedenlerle veya bilinçli olarak silinmiş olması da konu hakkındaki bilgilerimizi sınırlandırmıştır. Buna karşın sağlam vaziyette ele geçen birçok örnek genel anlayış ve tipoloji hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlamaya yetmiştir. Yapılan araştırmalarda el değmemiş lahide rastlanmamış olması nedeniyle ölü hediyeleri hakkında bilgi sahibi olmak mümkün olmamıştır.

Bir diğer olgu olan mezarı koruma yöntemine ait kapak sisteminin anlaşılması bazı lahitlerin yanında ve bağımsız olarak ele geçen lahit kapaklarının bulunmasıyla mümkün olmuştur. Ayrıca tekil olarak ele geçen ve diğer kapaklara göre iki kat büyük olan lahit kapağının ikili bir lahide ait olma olasılığı düşünülmüş

olsa da bir başka mezar tipi olan oygu mezara ait olma olasılığı daha yüksek görülmektedir.

Lahitler üzerinde yer alan yazıtlar değerlendirildiğinde ise karşımıza çıkan basit ve özensiz yazı tekniği dışında dikkat çeken bazı harflerin literatürde yer almaması, sembol niteliği taşımasıdır.

Son olarak “Değerlendirme ve Sonuç” kısmında Alabanda Lahitleri’nin yapılış amaçları, tipolojisi ve komşu kentlerle olan benzerlikleri değerlendirilmiş ortaya çıkan sonuç aktarılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ROMA DÖNEMİ ÖLÜ GÖMME GELENEKLERİ

Roma geleneklerinde ölü için gerçekleştirilen törenler önceki dönemlere göre farklılık göstermektedir. Daha ihtişamlı törenlere sahne olduğunu söylemek mümkündür¹.

Romalılarda ölümden sonra yaşam eski bir inanıştır. İ.Ö. 1. yüzyıllar ve İ.S. 2. yüzyıllar arasında bazı felsefi düşünürler tarafından ölümden sonraki yaşama şüpheyile bakılması Roma, İtalya ve diğer eyaletlerde önemli sonuçların ortaya çıkmasına neden olmuştur². Bu düşünce akımlarına göre ruh maddesel bir varlık olduğu için yaşamını sürdüremeyecek diğer yandan ise bireyselliğini ve bilincini kaybedip evrenin ana yaşam gücüne katılacaktır. Ölümden sonra yaşamın olmadığına dair bu tür inkarlar bu ekolün temsilcileri dışında da kabul görmüştür. Bazı mezar yazıtlarında da bu düşüncelerin izlerini görmek mümkündür. Ancak Roma Dönemi edebiyatı, epigrafik eserleri ve mezar yazıtlarına göre Roma halkının büyük çoğunluğu ölümden sonra bilinçli bir yaşamın var olduğuna ve ölen kişilerin aralarından ayrılmadığına, dolayısıyla ölümlerle yaşayanların karşılıklı olarak birbirlerini etkileyebildiklerine inanır³. Ölümler dünyasının nerede olduğuna dair birçok spekülasyon vardır. Toynbee bu konuda şu görüşü ileri sürer:

“Bildiğimiz kadarıyla Vergilius Aeneas destanı bölüm VI’da, Yunan ölümler dünyasını Roma’da Limbo’ya uygulayan ilk Romalı yazardır. Limbo Hades Kapıları’nın hemen önündeki, zamanından önce ölenlerin ve çocukların gittiği yerdir. Cehennem suçluların gittiği, cenneti ise kahramanların her türlü acı ve tasadan sıyrılıp, sonsuza kadar bütün mutlulukları tattığı Elysian Bahçeleri olarak tanımlar”⁴.

Cicero ve Pilinius’a göre kremasyon değil, inhumasyon birincil ölü gömme geleneğidir⁵. Fakat Geç Cumhuriyet Dönemi’nde ise kremasyon kabul gören bir uygulama olmuştur. İ.S. 65 yılında Nero’nun eşi Poppaea’nın cenazesini yazan Tacitus, kremasyonu kategori olarak “Romanus Mos” olarak tanımlar⁶. Küller için nişler, kül sandıkları ve yakılmış artıkların konduğu cenaze altarıları bulunan

¹ Bkz. Civelek, 2007, 61-70.

² Toynbee, 1971, 34.

³ Kyle, 2001, 34.

⁴ Toynbee, 1971, 36.

⁵ Toynbee, 1971, 39.

⁶ Tacitus, I, 1-54.

Columbarium (Lev. I, Fig. 1) İ.Ö. 1. yüzyıl ve İ.S. 2. yüzyıl için tipik ölü gömme modelidir. Ancak Hadrianus Dönemi'nde aniden başlayan lahit işleme sanatı nedeniyle, İ.S. 2. yüzyıldan itibaren yavaş yavaş *kremasyon*un yerini *inhümasyon* almaya başlar. İ.S. 3. yüzyıl ortalarında tüm eyaletlerde bu süreç gerçekleşmiş olur. Lahitlere olan ilginin bu kadar yaygın olması ve uzun süren bir değişimin nedeni olarak algılanması mantıklı görülmemektedir. Az da olsa içinde kül barındıran lahitlerin varlığı bilinmektedir. Bunun yanında *ostothekler*, *kremasyon* geleneğinin devam ettiğini göstermektedir. Ayrıca *inhumasyonun*, *kremasyonun* yerini aldığına dair kanıt yoktur. Diğer yandan bu dönemin pagan düşüncesi genel olarak insan vücudunun dirilmesi ile ilgili düşünce barındırmaz ve İmparatorluk Roması'nda aynı dönem içerisinde, aynı mezar anıtında her iki geleneğin yan yana bulunması, düşüncede önemli bir değişiklik olmadığını ortaya koymaktadır⁷. Sonuç olarak yakılmış ya da gömülmüş kemikler aynı yere çıkmaktadır. Ölümünden sonra hayata inancı gösteren gerçek ya da taklit mezar eşyaları hem *kremasyon* hem de *inhumasyon* mezarlarda görülebilir. Her iki gömü türünde de buna kanıt olarak sunabileceğimiz mezarın içine açılan ve ölümlerin yemeklerden almasını sağlayan delik ve borular vardır. Ancak, *inhumasyonun* kişiliğin devamı ve ölümsüz ruhun aynası ve tapınağı olan ölümlü çerçeveyi, yani vücudu, dinlenmeye bırakmak için daha kibar ve saygılı bir yol olduğu hissedilebilir. Gelenekteki bu değişim kişinin ölümünden sonraki hayatına olan inancın güçlendiğinin önemli bir işareti olmalıdır⁸.

Geç Cumhuriyet Dönemi'nde, vücudu onurlandırmanın özel bir yolu olan mumyalama Lucretius'un söylediği gibi, bilinen bir uygulama olsa da Roma ve İtalya'da batılılar tarafından, yabancı gelenek olduğu için, kabul görmemiş ve genelde yoğun olarak kullanılan bir gelenek halini almamıştır⁹. Fakat Poppeae'nın vücudu sadece gömülmemiş, aynı zamanda da mumyalanmıştı¹⁰. Buna benzer bir örnek *Via Cassia*'da ortaya çıkarılan bir mezarda görülmektedir. İ.S. 2. yüzyılın ortalarına tarihlenen bu gömü mumyalanmış ve çok iyi korunmuştur. 7-8 yaşlarında bir kız çocuğuna ait mumyanın sargıları açıldığında veremden öldüğü ve aynı zamanda rasitizm hastası olduğu anlaşılmaktadır. Vücudun geniş bir mermer lahit içerisinde bulunduğu ve üzerinde İ.S. 2. yüzyıl stilinde avlanma sahnelerinin olduğu

⁷ Toynbee, 1971, 40.

⁸ Toynbee, 1971, 41.

⁹ Lucretius, 1916, 56.

¹⁰ Toynbee, 1971, 41.

görülmektedir. Mumyalama pahalı ve genelde egzotik olarak kabul edilen bir yöntem olmasına rağmen hem Roma hem de eyaletlerde uygulanmıştır¹¹.

Ölümün gerçekleşmesinden hemen sonra düzenlenen törenlerde *conclamation* (yakınma, ağıt) ile yakınları, ölen kişiye seslenirdi¹². Bu ağıt ardından ölünün tabuta ve katafalka konulmasında bir takım ritüeller izlenirdi. Önce ölü yıkanır, çeşitli parfümlerden ve yağlardan oluşan özel bir kremle merhemlenir ve bazı özel durumlarda bozulmasını önlemek için mumyalanırdı. En güzel giysileri ailenin kadınları tarafından giydirilir ve süslenirdi. Giysi ve süsleme ölen kişinin sosyal konumuna göre yapılırdı. Daha sonraki dönemlerde bu işler adını cenaze tanrıçası *Libitina*'dan alan cenaze firmalarından (*libitinarius*) uzman kişilerce (*pollinctores*) yapılmaya başlandı¹³. Ölünün tabutunun bir tören yatağı (*lectus funebris*) üzerinde beklemesi sırasında, evde belli bazı geleneksel kurallar yerine getirilirdi. Bu törenler sırasında mumlar ve günlük otu yakılır, flüt eşliğinde ölüye ağıtlar söylenir ve gece ölü beklemesi için bir araya gelinirdi¹⁴.

Ölünün sosyal statüsü, devam eden ritüelleri şekillendirmekteydi. Eğer ölen kişi varlıklı bir aileye ya da yüksek bir memurun ailesine mensupsa; cenaze akrabaları tarafından forumdaki *rostra*'ya (platform) götürülür, orada iyi görülecek şekilde sergilenirdi. Daha sonra oğlu ya da başka bir erkek akrabası ölen kişinin hayatından bölümler ya da kişinin erdemleri hakkında *laudatio funebris* (ölen kişiye övgü) denen kısa bir söylevde bulunurdu¹⁵. Bu törenin ardından cenaze alayına geçilirdi. Cenaze bir arabaya konulur ve ölen kişinin pişmiş topraktan ya da balmumundan yapılan maskeler ile kişinin makamına ait rütbe işaretleri olan elbiselerini giymiş tiyatrocular eşlik ederdi¹⁶. Cumhuriyet Dönemi sonlarına doğru bu gelenek yanı sıra tören sırasında taşımak için yapılan büstler de ortaya çıkmıştı.

Laudatio funebris'den sonra ölü, şehrin dışındaki nekropole götürülmekte ve orada gömülmekte ya da yakılmaktaydı. Ölünün toprağa verilmesi veya yakılması geleneği bütün dönemlerde aynı anda uygulanmıştır. Ancak dönem dönem biri diğerinden daha fazla kullanım görmüştür. Örneğin Cumhuriyet Dönemi'nde kremasyon geleneği revaçtayken, aynı zaman dilimi içinde Roma'nın ünlü sülalelerinden *Cornelius*'lar ölülerini lahit içerisinde gömme yolunu tercih

¹¹ Toynbee, 1971, 41.

¹² Blanck, 1999, 200.

¹³ Toynbee, 1971, 45.

¹⁴ Blanck, 1999, 200-201.

¹⁵ Toynbee, 1971, 46.

¹⁶ Blanck, 1999, 201.

etmişlerdir¹⁷. Diğer yandan İ.S. 2. yüzyıl başlarında ölünün gömülmesi daha çok yaygınlaşmış ve bu dönemde lahit üretiminde gözle görülür bir artışa neden olmuştur.

Kremasyon geleneğine göre; ölü, bir odun yığını üzerinde yakılır, odun yığını da ölünün kendisi gibi süslenirdi. Ölünün yakılması sırasında yine aile fertleri tarafından ağıtlar yakılırdı. *Kremasyon* işleminin ardından kemiklerden arta kalan süt ve şarapla sulanır ve bir küp içinde (*urne*) gömülürdü. Bazı gömü alanlarında içki kaplarının bir kısmının yanmış, bir kısmının ise yanmamış olarak ele geçmesinin nedeni olarak içki kaplarının *kremasyon* ateşine içerisindeki sıvı ile birlikte söndürme amaçlı atıldıkları anlaşılmaktadır. Homeros'un dizeleri de bu görüşü doğrular niteliktedir:

*“gül parmaklı şafak sabah erken parlayınca,
ünlü Hektor'un ölüsü çevresinde toplandı bütün halk.
Hepsi geldi bir araya, topluluk kuruldu,
parlayan şarapla söndürdüler odun yığını
söndürdüler ateş gücünün sardığı her şeyi...”¹⁸.*

Roma halkı için oldukça yüksek maliyetli bir iş olan bu ritüel daha çok Roma soyluları ve memurları için uygulanırdı. Fakir halk bu gömme şeklinin tersine basitçe açılmış toprak mezarlara gömülürlerdi.

Ölen kişinin toprağa verilmesinin ardından bir takım ritüeller gerçekleştirilirdi. Antik metinlerde de sıkça karşılaşılan ve dikkat çekilen üçüncü ve dokuzuncu günler önemliydi. Bu günlerde ölüye sunulan çeşitli yiyecekler ile birlikte ziyaretler gerçekleştirilirdi¹⁹. Bu ziyaretler sırasında mezara bırakılan hediyeler toplumun gömü geleneklerinin anlaşılmasını sağlayan önemli veriler sunmaktaydı. Mezar hediyeleri genel olarak kişisel eşyalar veya mezar hediyesi olarak üretilmiş günlük hayatta yeri olmayan eşyalardı. Bu eşyalar genelde günlük kullanım kapları, parfüm şişeleri, pişmiş toprak figürinler, beyaz *lekythoslar*, *kernoslar*, plaka levhalardı²⁰. Bunların dışında ölü toprağa verildikten sonra mezar başında yenilen

¹⁷ Blanck, 1999, 202.

¹⁸ Hom. İl., 24: 788-792.

¹⁹ Kurtz-Boardman, 1971, 144-147.

²⁰ Hürmüzlü, 2008, 35.

ölü yemeği (*Perideipnon*) önemli bir gelenektir²¹. Bu yemek sırasında mezar başında *Ceres*'e bir domuz, evde ise *Laren*'lere bir koyun kurban edilirdi²². Yukarıda bahsettiğimiz gibi ölümün dokuzuncu gününde mezarda ölüye bırakılan hediyeler ile yaslı aile mezar başında tekrar bir araya gelirdi. *Parentalia* adı verilen ve her yıl Şubat ayında yapılan dokuz günlük ölü törenlerinde, ölümlere ufak armağanlar, şarap, meyve, ekmek ve çiçekler bırakılırdı. Bunun yanı sıra ölen kişi doğum günlerinde kurbanlar kesilerek anılırdı²³.

1.1. Lahitlere Ölü Gömme Geleneği

Lahitler ölü gömme geleneklerine paralel olarak gelişmiş bir mezar tipidir. Bunlar küçük mezar evler olarak da anılıp²⁴, 1,50-2,00 m. arasında değişen bütün ceset koruyucu tekneler, lahit olarak adlandırılmıştır. Eski Yunanca'da 'sarcophagus'- et yiyici' dir. Antik kaynaklarda lahidin bu anlamına ilişkin ilk bilgiler Juvenalis (X. 172), Plinius (NH. XXXVI. 131) tarafından verilmiştir. Cesetlerin çürümesini kolaylaştırmak için ise lahitlerin içine dolgu maddesi olarak konulan Assos'taki bir kireçtaşı türüne değinilmektedir²⁵. Lahit kelimesi Homeros'ta "σορος" ya da 'λαρναξ' olarak geçmektedir²⁶. 'λαρναξ' kelimesi sonradan Thukydides tarafından da kullanılmıştır. Lahitlerin ana / ceset koyma kısmı için kullanılan Türkçe bir isimlendirme ise 'tekne'dir.

Inhumasyon mezarların farklı malzemelerle üretilmiş lahitler içerisine konması Mısır, Girit, Mezopotamya uygarlıklarında da karşımıza çıkmış olan oldukça eski bir gelenektir²⁷. Bu yönde ortaya çıkarılan erken örneklerin başında Korinth nekropolü taş lahitleri gelmektedir. İ.Ö. 7-5. yüzyıllar arasında kullanım gören taş lahitler çatı biçiminde işlenmiş kapak kısımları da dahil olmak üzere yerel taştan üretilmiştir. Bunun yanı sıra bu tarz örneklerle Batı Anadolu'nun birçok merkezinde sıklıkla karşılaşılacaktır²⁸.

²¹ Hürmüzlü, 2008, 41.

²² Toynbee, 1971, 50; Blanck, 1999, 204.

²³ Blanck, 1999, 205-206.

²⁴ Panofsky, 1964, 26.

²⁵ İdil, 1998, 8.

²⁶ Homeros, İl., 1984.

²⁷ Hürmüzlü, 2008, 14.

²⁸ Akurgal, 1998, 47, lev. 17.

Bunun yanı sıra yine sıklıkla karşılaşılan farklı bir lahit grubu olarak pişmiş toprak lahitler karşımıza çıkmaktadır. Klazomenai (Urla) başta olmak üzere Ephesos (Selçuk) , Teos (Sığacık) ve Smyrna'da (Bayraklı) ele geçen bu lahitler oldukça özenli bir şekilde bezenmiştir. Hem yetişkinler hem de çocuklar için üretilen bu lahitler İ.S. 6. yüzyıl sonlarına kadar kullanım görmüştür. Kapak olarak kullanılan kireçtaşı levhalar genellikle tek parçadan oluşan levha şeklindedir. Bu kapakların üzerinde lahitin yerini belirleyebilme açısından marn taşından tümsek oluşturulmaktadır²⁹.

Ölü gömmede kullanılan bir diğer lahit grubu ahşap lahitlerdir. Uzun yıllar kullanım gören ve farklı birçok coğrafyada kullanılmış olan ahşap lahitler *inhumasyon*ları koruma amaçlı ortaya çıkmıştır. Bu gruba ait en erken örneklerle Kerameikos nekropolünde rastlanmaktadır³⁰. Bu örnekler daha çok Arkaik ve Klasik dönemlere aittir. Anadolu'da fazla bir örneğine rastlanmamış olsa da Bergama (Pergamon) yakınlarındaki Elaia'da ele geçen Hellenistik döneme ait ahşap bir lahit Batı Anadolu'nun bazı eyaletlerinde ahşap lahit kullanımının olduğunu göstermektedir³¹.

Roma İmparatorluk Dönemi'nden, özellikle İ.S. 2. ve 3. yüzyıllardan kalan lahit sayısı oldukça fazladır. Yaklaşık sayı G. Koch'a göre 15. 000 dolaylarındadır³². Fakat bu sayının içinde yeni keşfedilmiş, özellikle yeterince araştırılmamış taşra yerleşimleri bulunmamaktadır. Bugüne kadar pek çok kültürde, ölüler için masraflı işler yapılmış, büyük paralar harcanmıştır.

Zengin Romalılar, Erken İmparatorluk Dönemi'nde, İ.Ö. 1. yüzyılın sonlarında ve İ.S. 1. ve 2. yüzyılın başlarında kendileri, aileleri ve kısmen azat ettikleri köleleri için lahit mezar anıtları yaptırmışlardır³³. Bunların dış duvarlarında ve iç duvarlarında mezar kabartmaları bulunmaktadır. Gösterişli definler için *urneler* ya da ölüye bir mezar sunağı yapılmaktadır. Lahitler ise çok az sayıda bulunur ve kural dışıdır ve henüz yaygınlaşmamıştır³⁴. Roma eyaletlerinde birbirinden farklı gelenekler vardır.

²⁹ Hürmüzlü, 2008, 16.

³⁰ Kübler, 1959, 82.

³¹ Gaitzsch et al, 1985, 159-164, lev. 36.

³² Koch, 2001, lev. XV.

³³ Koch, 2001, 1.

³⁴ Koch, 2001, 1.

Lahitler, ölüleri gömme geleneğinin ortaya çıkardığı ihtiyaçların gelişmesine bağlı olarak ortaya çıkmış ve gelişmiştir. Hem başlı başına birer aile mezarı olmaları dolayısıyla hem de anıt mezarlar içinde ölüleri muhafaza etmeye yaradıkları için en çok rastlanan mezar grubu olarak nekropollerde yer almaktadırlar. Lahitlerin büyük çoğunluğunun ‘*somatotheke*’ kelimesinin tam karşılığı olarak, *inhumasyon* gömüler için kullanıldığı görülmektedir. Fakat bu kural dışına çıkılıp birkaç lahide yakılmış ölülerin de konulduğu bilinmektedir.

Yukarıda bahsettiğimiz kelimenin kimi zaman yakılmış cesetlerden geriye kalan kemik ve küllerin korunmasında da kullanılmakta olduğu³⁵ göz önünde bulundurulduğunda lahitlerin hem *inhumasyon* hem de *kremasyon* gömüler için uygun bir mezar formu olduğu söylenebilmektedir.

Lahidin çoklu gömüler için kullanıldığı durumlarda genellikle bir levha ile yatay ya da dikey bölümlere ayrıldığı görülmektedir. Şimdiye kadar yapılan araştırmalarda sadece bir Roma örneğinin içinde iki levha ile oluşturulan üç ranza görülmüştür. Dikine bölümlenmenin yapıldığı lahitlerin içindeki levhaların, toprak su boruları, ufak mermer parçalar veya iç çeperlerin çıkıntıları üzerine yerleştirilmesiyle ayakta durmaları sağlanmıştır³⁶. Prokonnessos Adası’nda ise bir lahidin içinde ince bir mermer levha ile oluşturulmuş ölü ranzası ortaya çıkarılmıştır³⁷.

³⁵ Çelgin, 1994, 164.

³⁶ Koch, 2001, 40.

³⁷ Asgari, 1981, 28, lev. 20.

İKİNCİ BÖLÜM

LAHİT YAPIM TEKNİKLERİ

2.1. Kullanılan Malzemeler

Lahit yapımında birkaç malzemenin sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Bunlardan ilki farklı türde birçok taştan yapılan lahitlerdir. Kurşun ve sıvanmış ahşaptan yapılan lahitlerle de karşılaşmaktadır.

Taş lahitler arasında en yaygın olarak kullanım gören mermerdir. O dönem için çoğu bölgede mermer çıkarılmamasından dolayı en değerli malzeme olarak karşımıza çıkmaktadır. Mermer çıkarılmayan bölgelerde ithal etme yolunu tercih etmişlerdir. Mermerler ya işlenmemiş bloklar halinde ya yarı mamul olarak ya da bitirilmiş hazır bir vaziyette ithal edilmektedir.

İthal edilen mermerin nereye ait olduğu bilgisine her zaman ulaşabilmek kolay olmamaktadır. Yapılan araştırmalarda aynı mermer ocağında hem renk yönünden hem de kristallerinin iriliği yönünden farklı mermer çeşitleriyle karşılaşmıştır³⁸. Buna karşılık son yıllarda farklı bilimsel çalışmalar sayesinde bu alanda tam anlamıyla olmasa da ilerleme kaydedildiğini belirtmek gerekmektedir³⁹.

Anadolu’da lahit yapımında kullanılan mermer malzemenin çıkarıldığı en önemli merkez Phrygia Bölgesi’nde yer alan Dokymeion’dur. Çok fazla ilgi gören ve Roma başta olmak üzere çoğu bölgeye ihraç edilen mermer “*marmor synnadicum*” veya “*marmor docimium*” olarak anılmaktadır⁴⁰. Söz konusu mermer gümüşe yakın renkte ve ince kristalli oluşuyla dikkat çekmektedir. Bu mermer türü daha çok bezemeli lahit gruplarından girlandlı ve sütunlu lahitlerde kullanılmaktadır. İşlenmemiş olarak ihraç edilen bölgeler de vardır⁴¹. Bunların arasında Ionia Bölgesi’nden Ephesos ve Smyrna, Pamphylia Bölgesi’nden Attaleia ve Perge kentleri başta gelmektedir. Bunun da birincil nedeni liman kentleri olmalarıdır.

Yine aynı bölgede farklı bir mermer kullanımı da söz konusudur. Bu mermer türü daha açık renge sahip ince kırmızı damarlıdır⁴².

³⁸ Koch, 2001, 16.

³⁹ Walker, 1984, 205 vdd.

⁴⁰ Koch-Sichtermann, 1982, 497 vdd.

⁴¹ Walker, 1990, 25 vd. no. 21.

⁴² Wiegartz, 1965, 143, lev. 25 a-b.

Dokymeion dışında Anadolu'da Karia Bölgesi'nde yeri tam olarak saptanamasa da hem yerel kullanım gören hem de dış ticaretinin yapıldığı düşünülen taş ocaklarından elde edilmiş işlenmemiş veya yarı mamul lahitlerin varlığı söz konusudur⁴³. Burada önceliğin yerel tüketime verilmiş olduğunu düşünmek gerekmektedir.

Anadolu için önemli bir diğer lahit üretim merkezi bugün Karacasu'nun Geyre Köyü yakınlarındaki Aphrodisias'tır. Burada bulunan taş ocakları yerel ihtiyacı karşılayabilecek boyutlardadır. Yerli lahit yapımının fazlalığından dolayı ithal malzemeye gereksinim duyulmamıştır. Bu bölgede yoğun olarak karşımıza çıkan yarı mamul lahitler yanı sıra bitirilmiş lahitlerin yerel ihtiyacı karşıladığı gibi ihraç edilebildiği de bilinmektedir⁴⁴.

Byzantion-İstanbul yakınlarındaki Marmara Adası'nda (Prokennesos) elde edilen mermer üretimi Daskyleion merkezi kadar kabul görmektedir. En yoğun üretimin olduğu bölgelerin başında gelmektedir⁴⁵. Buradan çıkarılan mermer gümüşü renkte, iri kristalli ve düzensiz damarlara sahiptir. İşlenmemiş olarak veya yarı işlenmiş bir şekilde üretimi yapılmaktadır. Bu üretimde ihraç edilecek ülkelerin beğenileri de göz önünde bulundurularak o yönde yarı mamuller elde edilmektedir⁴⁶.

Söz konusu bu merkezler dışında mermer üretimi bulunmayan bölgeler ise işlenmemiş bloklar veya bitirilmiş pahalı lahitleri satın almak durumundadır. Bunun yanı sıra bölgedeki doğal taşlar kullanılarak elde edilen lahitlerin sayısı da bir hayli fazladır. Bunların arasında en sık kullanılanı kireçtaşı olarak karşımıza çıkmaktadır. En sık kullanıldığı bölgelerin başında gelen Lykia, işleme kolaylığı ve yerel malzemesi olması nedeniyle çoğunlukla kireçtaşını tercih etmiştir⁴⁷. Bunun yanı sıra volkanik kayalardan bazaltın kullanımı Suriye, Kuzey İtalya ve Sicilya'nın dışında Anadolu'da Assos'ta bol miktarda görülmektedir⁴⁸. Deniz aşırı ticaretin dahi yapıldığı düşünüldüğünde üretim miktarını tahmin etmek zor olmayacaktır. Bu denli revaçta olmasının nedeni olarak İmparatorluk Dönemi'nde taşlara bir takım anlamların ve üstün güçlerin yüklenmiş olması gösterilebilir⁴⁹.

⁴³ Asgari, 1977, 343 vdd.

⁴⁴ Koch, 2001, 21.

⁴⁵ Asgari, 1977, 329 vdd.

⁴⁶ Koch-Sichtermann, 1982, 487 vdd.

⁴⁷ İdil, 1998, 10.

⁴⁸ Koch-Sichtermann, 1982, 515 vdd.

⁴⁹ Koch-Sichtermann, 1982, 518.

Lahit yapımında kullanılan bir diğer malzeme granittir. Seyrek rastlanılan bir tür olsa da Troas Bölgesi'nde yerel granitten yapılmış girlandlı bir lahit örneği mevcuttur⁵⁰.

Tekil örnek olarak daha çok Anadolu dışında karşılaşılan ahşap ve kurşundan yapılmış lahit örnekleri yanı sıra Tire bölgesinden iyi bildiğimiz pişmiş toprak lahit yapımı da söz konusudur⁵¹.

2.2. Lahit Formları ve Boyama Yöntemleri

Lahitlerin yapım aşamasında öncelikli kural işlevsel olmasıdır. Bu bağlamda bir veya birden fazla cesedin sığabileceği genişlikler hesaplanarak bu doğrultuda mermeri ya da lahidin yapıldığı malzemeyi belirli bir biçime sokmak için çalışılmaktadır⁵².

Lahitler genelde dikdörtgen prizma biçiminde bir sanduka veya banyo küveti şeklinde olmak üzere iki değişik biçimde yapılrıdır⁵³.

Üç büyük üretim merkezinden biri olan Dokymeion'da dikdörtgen biçimli oldukça büyük lahitler üretilmektedir. Bunun yanı sıra Dokymeion merkezli olmak üzere Anadolu'nun birçok bölgesinde kemik muhafazası olarak adlandırdığımız *ostothek* üretimi de yoğun olarak görülmektedir. Söz konusu lahitlerin üretiminde kullanılan matkap ayrıntıların işlenebilmesinde kolaylık sağlamaktadır (**Lev I. Fig. 2**).

Üç ana merkez olarak vurguladığımız Atina, Roma ve Dokymeion arasında sanduka biçimli lahitlerin birbirinden farklı olduğu göze çarpmaktadır. Yerel özelliklerin eklendiği lahit biçimlerini konumuz gereği yalnızca Anadolu örnekleri ile sınırlamak yeterli olacaktır.

Bu bağlamda Dokymeion lahitlerine baktığımızda dört yüzün de aynı ölçüde ele alınmış ve işlenmiş olduğunu görmekteyiz (**Lev. II. Fig. 3**). Uzun yüzlerden hangisinin ön yüz olduğu kimi zaman anlaşılamamaktadır. Ayrıntılar ve lahit üzerindeki çıkıntılardan yola çıkarak saptamak mümkün olacaktır⁵⁴. Süsleme motifi

⁵⁰ J.M. Cook, 1973, 397 vd. no. 10, lev. 66 b-c.

⁵¹ Tire ve çevresinde ele geçen pişmiş toprak lahitler için bk. Evren, Ark. Ve San. Dizi 4.

⁵² Koch-Sichtermann, 1982, 20 vdd., 62 vdd.

⁵³ Koch, 2001, 25.

⁵⁴ Koch, 2001, 31.

olarak girlandlar ve frizler sıkça kullanılmıştır. Bunun yanında sade bırakılmış düz lahitlere de rastlanmaktadır.

Bölgede İ.S. 2. yüzyıl itibariyle sütunlu lahit üretimi başlamış ve 2. yüzyılın sonlarına doğru bu sütunlu lahit gelişerek yerini *heroon*lara bırakmıştır. Küçük boyutlu örneklerde olduğu gibi bütün yüzleri işlenmiştir⁵⁵. Bu tip lahitler daha çok soylu sınıf tarafından tercih edilmektedir. Kapak olarak yalnızca bir örnek bulunmasına rağmen erken örneklerde çatı tipi kapakların kullanıldığı düşünülmektedir (**Lev. II Fig. 4**). Daha sonraki dönemlerde iri kiremitli ve köşe tuğlaları bulunan çatı görünümündeki kapakların kenar kısımları çoğunlukla *antefix*lerle süslenmiştir (**Lev. III Fig. 5-6**). İ.S. 170/80 yıllarından sonra *kline* kapaklar kullanılmaya başlamıştır (**Lev IV Fig. 7**). Anadolu'nun bazı bölgelerinde plastik eser özelliklerinde aslan figürlü kapak örneklerine rastlanmaktadır (**Lev IV Fig. 8**).

Lykia lahitleri form itibariyle diğer Anadolu örneklerinden ayrılmaktadır. Benndorf ve Niemann söz konusu lahit formunu dört bölümde ele almanın uygun olacağını ortaya atmışlardır. Buna göre bir Lykia lahidi basamaklı yapısı, *hyposorionu*, kaide işlevi gören masif levha ve tekne-kapak kısmı olmak üzere dört öğeden oluşmaktadır⁵⁶ (**Lev. V Fig. 9**).

Genel olarak bütün lahit formlarında boya kullanımı söz konusu olmuştur. Yarı mamul lahitlerin görselliğini arttırmak ve bitmemiş olduğunun anlaşılmamasını sağlamak amacıyla boya kullanımı karşımıza çıkmaktadır⁵⁷. Günümüze kadar korunamamış olsa da renkli kesimlerden kalan parçalar fikir vermektedir. Bazı örneklerde *Eros* kanatlarının mavi ve yaprakların yeşil olarak doğaya uygun bir şekilde verilmiş olduğu dikkat çekmektedir. Bazı örneklerde de sadece dış hatları boya ile belirginleştirilmiştir⁵⁸. Boyanın asıl kullanımı ana betimlemeden çok, ayrıntıların daha kolay verilebilmesi amaçlı olmalıdır.

2.3. Lahit Tipleri

İ.S. 2. ve 3. yüzyıllarda Roma İmparatorluk Dönemi'nde Roma merkez ve Atina merkez ile birlikte bir Anadolu yerleşimi olan Dokymeion, farklı tiplerde lahit

⁵⁵ Koch, 2001, 32.

⁵⁶ İdil, 1998, 8.

⁵⁷ Koch, 2001, 53.

⁵⁸ Koch, 2001, 58.

üretimine öncülük etmiş üç ana üretim merkezidir⁵⁹. Bu merkezlerde üretilen lahit miktarı fazla olup farklı bölgelere yoğun olarak ihraç edildikleri bilinmektedir. Bu dönemde Roma eyaletlerinin neredeyse tamamında lahit üretimi yapılıyor olmasından dolayı ise bu bölgelerdeki lahitler yalnızca üretildikleri bölgelerde kullanım görmüş, dikkat çekmemiştir⁶⁰.

Bugün İncehisar olarak bilinen ve o zaman dahi küçük bir yerleşim yeri olarak karşımıza çıkan Phryg yerleşimi Dokymeion'da mermer çıkarılan alan son derece geniştir. Diğer iki ana üretim bölgesine göre daha düşük miktarda üretimin sağlandığı anlaşılan bölgede bugün 500 civarında yerel lahit olduğu ve bunlarında birçoğunun yoğun bir tahribata uğramış olduğu bilinmektedir.

Söz konusu bölgelerde üretilen lahitler konularına göre yaşam sahneleri, mitoloji, Dionysos anlatımları, deniz yaratıkları, filozoflar, *Eroslar*, *Mousalar*, mevsimler ve değişik süsleme motifler olarak birkaç başlık altında incelenmektedir⁶¹. Dokymeion başta olmak üzere karşımıza çıkan girlandlı, frizli ve sütunlu lahitler ise başlıca lahit tipleridir⁶².

Bu tez kapsamında Anadolu merkezli olması temel tipleri oluşturması açısından söz konusu bu üç lahit tipi hakkında kısa bilgiler vermek doğru olacaktır.

2.3.1. Girlandlı Lahitler (Lev. V Fig. 10)

Girlandlı lahitler, büyük ve kapalı bir grup oluştururlar. Dokymeion merkezli olarak değerlendirilen girlandlı lahitler Anadolu'nun yerel örneklerine ve diğer ana üretim merkezlerindeki örneklerle benzetilmektedirler. Genellikle uzun yüzde üç, kısa yüzde bir, bazen de iki, askı çelengi görülür. Girlandları oluşturan bezemeler genelde sıkı bağlanmış ve kurdelelerle çerçevelenmiş meşe yapraklarıdır. Genellikle girlandların orta noktalarının bir çiçekle vurgulandığı, kimi örneklerde üzüm salkımları ve bu salkımları gagalayan kuşların betimlendiği görülmektedir. Girland taşıyıcısı olarak; köşelerde *Nikeler* ve ortada *Eroslara* yer verilmektedir⁶³. Girland kavsinin boşluğunda *Gorgo* başları, maskeler, başlar, kartallar ve portreler doldurma motifi olarak kullanılmaktadır. Bazı örneklerde ise ön cephenin sağında ve solunda

⁵⁹ Koch-Sichtermann, 1982, 497-509.

⁶⁰ Koch, 2010, 2.

⁶¹ Ayrıntılı bilgi için bk: Koch, 2001, 94 vd.

⁶² Koch, 2001, 163.

⁶³ Koch, 2001, 165.

girland askısına ortada ise figürlü herhangi bir sahneye yer verildiği görülmektedir. Kaidelerinin çok keskin çizgilere sahip olup çoğu kez süslenmesi bölge lahitlerinin en belirgin özelliği olarak görülmektedir. Alçak çatı şeklindeki kapak üzerinde kiremitler ve aslan başlı *antifeks*ler yer almaktadır. Girlandlı lahitlerin üretiminin 140 yılı dolaylarında başladığı ve 170’li yıllara kadar devam ettiğini ele geçen örnekler kanıtlamaktadır. Kentin girlandlı lahitlerinin öncülerinin, Ephesos girlandlıları olduğu ihtimali üzerinde durulmaktadır⁶⁴ (**Lev. VI Fig. 11**).

2.3.2. Frizli Lahitler

Figürlü frize sahip lahitler birkaç şekilde işlenmektedir. Bunlardan ilki aynı konunun kesilmeden dört köşede devam ettiği örneklerdir. Köşelerdeki sütun ya da direklerle oluşturulan mimari bir çerçeve arasına betimlemelerin yerleştirildiği, *Terra-Nova* grubu⁶⁵ ise figürlü friz taşıyan lahitlerin önemli bir kısmını oluşturmaktadır (**Lev. VI Fig. 12**). Ayrıca Attika etkisiyle yapıldıkları düşünülen Dionysos alayı⁶⁶ içerisinde gösterilen *Eros*ların betimlendiği figürlü frizli lahitlerle karşılaşılmaktadır. Ayrıca ön yüzdeki betimlemede; köşelerde kadın ile erkek, ortada *Gorgo* başı tutan *Eros* figürlerine yer veren lahitler ihracata yönelik yapılmışlardır (**Lev. VI Fig. 12**). Bu ihracat başta Pamphylia Bölgesi olmak üzere Anadolu’nun birçok bölgesine ve bunun yanı sıra Anadolu dışındaki bölgelere de yapılmaktadır. Frizli lahitlerde girlandlı lahitlerde olduğu gibi kaide ve ağzın keskin profillerle süslenmesi söz konusudur. Yalnız çok daha basit profillere sahip olanları da bulunmaktadır. Frizli lahitlerin kapakları çatı biçimindedir. Üretimine girlandlı lahitlerle birlikte İ.S.140 yıllarında başladığı düşünülen söz konusu lahitler İ.S. 2. yüzyıl başlarında sütunlu lahitlerin üretilmeye başlamasıyla gözden düşmüş ve üretim durmuştur⁶⁷.

2.3.3. Sütunlu Lahitler

Zengin mimari öğelerin yer aldığı sütunlu lahitler bezeme figürlü anlatımlarıyla Dokymeion merkezli lahitlerin en önemli ve kendine özgü özellikler

⁶⁴ Koch, 2001, 165-166.

⁶⁵ Koch, 2001, 166, lev. 66.

⁶⁶ Koch, 2001, 166, lev. 65.

⁶⁷ Koch, 2001, 166.

barındıran grubudur. Erken dönem sütunlu lahitlerinin ön yüzlerinin bir tiyatro cephesini veya tapınak mezarlarını andırdıkları görülmektedir. Lahide *heroon* izleniminin verilmek istenmesinden kaynaklanan bu uygulamada sütunlu lahitlerin dört yüzü de işlenmektedir. Uzun yüzlerde beş, kısa yüzlerde ise üç sütun arası bırakılmıştır. Soldaki kısa kenarda genellikle kurbanın sunulacağı bir portal (kapı) betimlenmiştir⁶⁸.

Sütunlu lahitler, dört gruba ayrılmaktadır⁶⁹. *Terra Nova* grubuna bağlanan arşitravlı (**Lev. II Fig. 4,1**) ile bir dizi kemerli (**Lev. II Fig. 4,2**) ilk örnekler 150 yılı dolaylarında ortaya çıkmıştır. Diğer iki grup üzerinde dış kemerlerin ve ortada bir alınlığın bulunduğu baş kirişli örnekler ve lahitlerin son grubunu oluşturan ‘normal tipin’ (**Lev. II Fig. 4,4**) üretimi, İ.S. 160 yılı dolaylarında başlayıp, 260 yılı dolaylarında sona ermektedir. Kentin erken dönem kapakları çatı biçimindedir. 160-170 yıllarında çatı şeklindeki kapaklar yerlerini *klineli* örneklere bırakmıştır⁷⁰.

Dokymeion üretimi lahitlere Anadolu’nun dışında doğu bölgelerinde ve İtalya’da özellikle önemli sayıda Roma’da rastlanılmaktadır. Dokymeion üretimi lahitlerin ihracının, 200 yılına doğru Attika ürünlerinin ihracatının yaygınlaşması sebebiyle engellendiği düşünülmektedir. Fakat bunun nedeni kesin olarak bilinmemektedir.

Dokymeion lahitlerinin yerel atölyelerde taklit edildiğini gösteren örnekler mevcuttur. Anadolu’nun bazı bölgelerinde Dokymeion’da üretilen bu üç lahit grubunun örneklerine de rastlanmaktadır. Girlandlı örnekler Aphrodisias, Side ve Kilikia’da karşımıza çıkarken, frizli lahitlerin benzer örnekleri Aphrodisias, Bithynia, Lydia-Ionia ve Roma’da bulunmaktadır⁷¹ (**Lev. VII Fig. 13**).

⁶⁸ Koch-Sichtermann, 1982, 503 vd.

⁶⁹ Koch-Sichtermann, 1982, 504, abb.17.

⁷⁰ Koch, 2001, 170-171, bk. lev. 67.

⁷¹ Koch, 2001, 173; Koch-Sichtermann, 1982, 502.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KARIA BÖLGESİ LAHİT GELENEĞİ

3.1. Karia Bölgesi Roma Dönemi Lahitleri

Karia Bölgesi'ndeki lahit üretim merkezinin bugün yeri belli olmasa da Stratonikeia yakınlarında Iasos veya Mylasa'da olduğu düşünülmektedir. Karia'da söz konusu mermer ocağıyla ilgili fazla bilgi sahibi olunamasa da yalnızca girlandlı lahitler için yarı mamul malzeme ürettikleri bilinmektedir⁷² (**Lev. VII Fig. 14**). Girland taşıyıcı olarak diğer merkezlerde sıkça karşılaşılan *Nike* ve *Eros*lar yerine baş – özellikle Pan başı- betimlemeleri kullanılmaktadır. Diğer bir ayırt edici nokta ise girland taşıyıcıların köşelerde küçük olmasıdır⁷³.

Burada üretilen yarı mamuller daha çok yakın çevrede rağbet görmüş, dışarıya ihraç edilen lahit sayısı diğer üç üretim merkezine oranla düşük kalmıştır. Bu lahitlerin üretimi İ.S. 2. yüzyıl 2. yarısında başlamış ve 3. yüzyıl da devam etmiştir. Ne zaman son bulduğu ise bilinmemektedir⁷⁴.

Çoğunlukla yarı mamul olarak üretilen ve sıklıkla Miletos, Iasos ve Stratonikeia'da karşımıza çıkan Karia lahitlerinin belirleyici özelliği yukarıda da bahsettiğimiz gibi köşelerdeki girland taşıyıcılarının Pan başı olmasıdır⁷⁵. Bunun en güzel örneği İ.S. 2. yüzyıldan Iasos'ta bulunmuş olan bir lahittir (**Lev. VIII Fig. 15**). Karia kentleri arasında önemli bir yeri olan Tralleis'in ise kendine özgü lahit grupları bulunmamaktadır. Olasılıkla Aphrodisias'tan ihraç lahitler kullanılmıştır.

Karia'nın geneline bakıldığı zaman yoğun bir lahit üretiminin olmadığı görülmektedir. Buna rağmen Aphrodisias'ta üretilen bitirilmiş ve yarı mamul lahitlerin miktar olarak çokluğu oranı yükseltmektedir. Bu nedenle Aphrodisias'ı ayrı değerlendirmek daha yararlı olacaktır.

Aphrodisias lahit üretimi bakımından zengin bir kenttir. Bilinen diğer üretim merkezlerinden daha nitelikli lahitler bu bölgede üretilmiştir. Dışarıdan fazla miktarda ithal mal almadığı bilinmektedir. Girlandlı lahitlerinin ön yüzlerinde üç yan yüzlerinde Aphrodisias'a özgü olan iki girland kavsi yer almaktadır. Girland taşıyıcılar genelde *Nikeler* ve ayakta betimlenmiş *Eros*lardır. Ephesos lahitlerinin

⁷² Asgari, 1977, 347 vd. 356,379 lev. 55.

⁷³ Koch, 2001, 236 vd.

⁷⁴ Işık, 1986, 161 vd.

⁷⁵ Koch, 2001, 247.

aksine Aphrodisias lahitlerinin girland yapısı dolgundur. Ayrıca yaprakların altına genelde üzüm salkımları takılmış olarak verilmektedir. Girland taşıyıcıların üst kısmında kurdele şeklinde şeritler bulunmaktadır (**Lev VIII Fig. 16**). Girland kavislerine denk gelen boşluklarda ise farklı mitolojik karakterler yer alabilmektedir⁷⁶.

Aphrodisias lahitlerinin bazılarında karşılaşılan orta girlandın yerine bir levhanın yer alması veya girland yapısının levhanın üzerinden aşması özgün niteliktedir⁷⁷.

Erken örneklerde girland taşıyıcı olarak hayvan başları veya köşelerde hayvan başları ortada *Eros*ların yer aldığı görülmektedir⁷⁸. İ.S. 2. yüzyıl ortalarında işlenmeye başlanan bu tip lahitlerin seyrek girland kavisleri arasında doldurma motifleri bulunmamaktadır. Ephesos tipleri örnek alınarak başlanan bu tarzın giderek Aphrodisias'a özgü nitelikler taşıması ve dolayısıyla gösterişli bir hal alarak bu doğrultuda fiyatının da artmış olması söz konusudur.

Yukarıda bahsettiğimiz kalın ve kurdeleli girland yapısına sahip örneklerin ise İ.S. 2. yüzyıl sonu 3. yüzyıl başları gibi bir tarihten olduğu düşünülmektedir. Üretimin son bulduğu tarih eldeki verilere göre bilinmemektedir.

Diğer bir grup olarak frizli lahitler Aphrodisias örnekleri arasında önemli bir yere sahiptir. Sayıları çok olmasa da nitelik bakımından yüksek lahitlerdir. Genelde mitolojik olayların ve karakterlerin lahit üzerine yansıtıldığı örnekler arasında Herakles, *Amazonomachi*, Dionysos, *Eros*lar ve *Mousalar* yer almaktadır (**Lev. IX Fig. 17**). Karşılaşılan örnekler genel olarak bölge özelliklerine göre farklılık göstermesi dolayısıyla etkileşim alanının birden fazla olduğu düşünülmektedir. Bölgede çalışmış olan ustaların dışarıdan gelmiş sanatçılar olması olasılığı üzerinde de durulmaktadır.

Eldeki veriler ışığında Aphrodisias frizli lahitleri Orta ve Geç Antoninus'lar Dönemi'ne tarihlendirilmektedir. İ.S. 3. yüzyıla tarihlendirilebilecek eser bulunmamaktadır⁷⁹.

Frizli lahitleri kadar sütunlu lahitleriyle de özgün eserler ortaya koymuş olan Aphrodisias atölyesi sütunlu lahitlerinin benzeri bulunmamaktadır. Genelde dört kemerli (*arkad*) olan lahitlerin dışında buradaki bazı örneklerde kısmen beş kemer

⁷⁶ Koch, 2001, 249.

⁷⁷ Koch- Sichtermann, 1982, 528, lev. 518.

⁷⁸ Işık, 1984, 276 vdd.

⁷⁹ Koch, 2001, 251.

bulunmaktadır. Dokymeion sütunlu lahitleriyle benzer gibi görülse de ortada yer alan sütun aralığının bir kavisle vurgulanması yönünden ayrılmaktadır.

Yapımına Antoninus'lar Dönemi'nde başlanan Aphrodisias sütunlu lahitlerin Dokymeion grubundan etkilenilerek üretimine başlanmış ve özgün eserler ortaya çıkmıştır. Dokymeion grubunun sadeleştirilmiş hali olarak karşımıza çıkan bu grup kemerli ve architravlı diğer örneklerle karıştırılmaktadır (**Lev IX Fig. 18**). İ.S. 3. yüzyıl içlerinde yapımı süren söz konusu lahitlerin son üretim tarihleri bilinmemektedir.

Kapak kısımlarına bakıldığında çoğunlukla çatı formu kapak yapısıyla karşılaşmaktadır. Kapağın üst bezeme elemanları mimari forma uygun olarak işlenmiştir. Nadiren rastlanan *kline* kapakların Dokymeion taklidi olduğu düşüncesi yaygındır⁸⁰.

Diğer bir grup ise belli bir sınıf içerisine sokulamayan ve etkileşim sonucu ortaya çıkmış lahitlerdir. Bunlar farklı örnekler göz önünde bulundurularak eklektik bir yapıda üretilmiştir. Özensiz ve bitirilmeden bırakılmış örneklerden oluşmaktadır⁸¹. Burada lahitlerin yapım aşamalarının izlenebiliyor olması ise bir avantaj olarak görülebilir.

Genel olarak bakıldığında Aphrodisias lahitlerinin ihraç edilmesi dışında kendi içerisinde yoğun bir kullanımı söz konusu olmuştur.

⁸⁰ Koch, 2001, 252.

⁸¹ Koch, 2001, 252.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ALABANDA

4.1. Alabanda'nın Konumu ve Yerleşim Topografyası

Herodotos'ta farklı iki kentte adı geçen Alabanda, Aydın İli'nin Çine İlçesi'ne bağlı Çine Çayı (Marsyas) Vadisi içerisinde yer almaktadır (**Lev. X Fig. 19**). Büyük bir kısmı derin bir vadide akan Marsyas çayı, kuzey ucuna doğru Maiandros'la birleşmeden önce geniş ve verimli bir ovoidan geçmektedir. Marsyas'ın Maiandros'la birleşmesinden Titus Livius da *Ab Urbe Condita* adlı eserinde bahsetmektedir⁸². Bugün Çine İlçesi'nin hakim olduğu bu ova, antik dönemde Alabanda antik kenti olarak bilinmektedir. Kent yaklaşık 8 km. güneyde eski Çine'nin olduğu yerdedir fakat yeni Çine günümüzde Kiroba olarak bilinen yerdir⁸³. Söz konusu verimli vadilerde yapılan tarımla bağlantılı olarak Alabanda'da tarım ilaçlamada kullanılan kükürtün çıkartıldığı Plinius tarafından aktarılmaktadır⁸⁴.

Alabanda'nın konumunun antik çağlarda oldukça önemli olduğu kaynaklardan öğrenilmektedir⁸⁵; kent, söz konusu dönemde Lykia'dan başlayıp Ionia içlerine kadar uzanan, trafiği yoğun, ticaret yolu üzerinde bulunmaktadır. Alabanda'dan geçerek Mylasa, Alinda ve oradan Miletos'a ulaşılabilir⁸⁶. Alabanda bu konumunun verdiği avantajla, antik çağda önemli gelir kaynakları olan, çevresindeki dağlardan elde ettiği zengin siyah mermeri⁸⁷ ve orman ürünlerini kolaylıkla pazarlayabilmiştir. Bunun yanı sıra, yine konumu gereği, taşımacılıkta da oldukça ileri gitmiş olan kent, kendi ürünlerinin yanı sıra diğer kentlerin de ürünlerini dış pazarlara ulaştırmıştır⁸⁸.

Strabon Alabanda'nın konumu ile ilgili kısa ama kesin bilgiler vermektedir:

.....

Alabanda da tepelerin eşğinde kurulmuştu, küfelerle yüklü eşek görünümünde olarak birleşmiş iki tepe. Gerçekten Apollonios Malakos, kenti hem

⁸² Titus Livius, XXXVIII, 13.

⁸³ Bean, 2000, 189.

⁸⁴ Plinius, *NH* 18, 305.

⁸⁵ Ramsay, 1960, 50.

⁸⁶ Garstang-Gurney, 1959, 78.; Stark, 1958, 104.

⁸⁷ Plinius(E), 36, 62.

⁸⁸ Magie, 1950, 52.

bu görünümünden hem de burada çok sayıda akrep bulunduğundan ötürü alaya alırken kentin, “akrep küfeleriyle yüklü eşek” olduğunu söyler. Hem bu kent hem de Mylasa bu yaratıklarla doludur ve bunların arasındaki bütün dağlık ülke böyledir⁸⁹.

Söz konusu tepelerin kuzey eteğindeki oldukça büyük ve düz araziye de içine alan şehir duvarları da bu tepelerin sırtlarında izlenebilmektedir. Bu alanın bir kısmında Araphisar yerleşimi yer almaktadır. Şehrin kalıntılarının büyük bir kısmı bu düzlüktedir. Antik temeller ise yüzeyin yaklaşık 3.05 ya da 3.66 m. altındadır⁹⁰.

4.2. Alabanda Tarihi

Alabanda tarihi ile ilgili ilk bilgiler Hitit kaynaklarında bulunmaktadır⁹¹. Garstang ve Gurney yazılı kaynaklara dayanarak hazırladıkları, Hitit İmparatorluğu’nun batı sınırlarını ve o dönemdeki coğrafi durumu belirlemeye yönelik çalışmalarında II. Mursili’nin (İÖ.1345-1315) Ahhiyawa üzerine düzenlediği seferler sırasında izlediği yolu, geçtiği kentleri belirtmektedirler⁹². Adı geçen araştırmacılar, antik İon ve Karia kentleriyle metinlerde geçen “Waliwanda” adının Alabanda olabileceği savını öne sürmüşlerdir. II. Mursili, söz konusu metinlerden anlaşıldığı kadarıyla bu Ahhiyawa seferinde Lukka topraklarından, kuzeydeki Millawanda kentine giden yolu kullanmıştır⁹³. Sallapa (Pessinus)’tan başladığı seferde olasılıkla Menderes vadisini aşp, İalanda (Alinda)’ya ulaşmadan önce Waliwanda’dan geçmiş olmalıdır. Waliwanda’nın Alabanda olduğunu kabul edersek, Mursili buradan İalanda’ya yani Alinda’ya, oradan da Millawanda’ya yani Miletos’a ulaşmıştır⁹⁴. Bu durumun doğruluğu kabul edilebilirse, Alabanda’da İÖ. II. binde de yerleşim görmüş olduğu ortaya çıkmaktadır.

Alabanda tarihi ile ilgili daha sonraki bilgilere İ.Ö. 480 yılında Xerxes’in Yunanistan seferi sırasında meydana gelen bir olay sonucu ulaşılmaktadır. Yunan ve Pers donanmaları Euboia Adası’ndan demir almışlar fakat yaklaşık onbeş gemilik Pers filosu donanmasının gerisinde kalmıştır. Onlara yetiştiklerinde ise Yunan

⁸⁹ Strabon, XIV.2.26.

⁹⁰ Bean, 2000, 194.

⁹¹ Garstang-Gurney, 1959, 78-79.

⁹² Garstang-Gurney, 1959, 79.

⁹³ Y. Boysal, 1971, 70-71.

⁹⁴ Garstang ve Gurney bu bölgede Hitit buluntularına rastlanılmamış olmasının, savlarının arkeolojik olarak kanıtlanamaması açısından önemli bir eksiklik olarak görürler.

gemilerini kendi gemileri zannederek onlara doğru yol almışlar ve tuzağa düşmüşlerdir. Bu gemilerden birinde Alabanda tyranı Aridolis'in olduğu aktarılmaktadır. Alabanda isminin bu bağlamda tarihte geçmesi dışında Aridolis'in gemi kaptanı olduğundan söz edilmemesi ve Alabanda gibi uzak bir şehrin donanmada oluşu dikkat çekicidir⁹⁵. Bean'ın aktarımlarına göre Aridolis, Xerxes'in donanmasında değil, ordusunda hizmet vermiş olmalıdır⁹⁶.

Herodotos'un bir kez Karia⁹⁷, bir kez de Phrygia⁹⁸ kenti olarak gösterdiği Alabanda'dan Strabon, Stratonikeia ve Mylasa ile birlikte üçüncü en önemli kent olarak bahsetmektedir⁹⁹. Stephanos Byzantios, Kar dilinde “ala” kelimesinin “at”, “banda” kelimesinin “zafer” anlamına geldiğini belirtmektedir¹⁰⁰. Mythosa göre Kral Kar, at yarışları sonucu kazanılan zafer sonrasında oğluna *Alabandos* ismini vermiştir.¹⁰¹ Şehre adını veren kurucu kültün de adı olması, Cicero'nun “Tanrıların Doğası” (*De Natura Deorum*) kitabında Alabandos'tan tanrı olarak bahsetmesi bağlantılı olmalıdır¹⁰². Bir başka aktarıma göre Alabanda'nın kelime kökeninin “ahırlı” anlamına geldiğidir¹⁰³.

Strabon ve Herodotos'un söylemlerinden yola çıkılarak Karia'da veya Phrygia'da ikinci bir Alabanda kentinin varlığına dair iz yoktur. Olası bir kentin tamamen yok olmuş olması mümkün değildir. Bu bağlamda Herodotos'un aktarımlarında bir hata olma olasılığı yüksektir. Yukarıda sözünü ettiğimiz Aridolis'in esir düşmesinden sonra tyranlığa Amyntas'ın geçmiş olduğu bilgisi ise doğrudur. Stephanos'un bu konu ile ilgili aktarımları ise anlaşılamamaktadır¹⁰⁴.

Şehrin adı ile İ.Ö. 3. yüzyılın sonlarına kadar karşılaşılmamıştır. Daha öncesinde gerçekleşen İskender seferlerinde Alabanda'nın adı geçmemektedir. 3. yüzyıl sonlarıyla birlikte şehir bir süre Suriye kralı III. Antiokhos'un onuruna almış olduğu “*Antiokheia Khrysaor*” adını taşımış ve ilk sikkelerini bu adla basmıştır. Delphoi meclisinin bu tarihten sonra hazırladığı kararnamesinde bir kahinin rehberlik ettiği Antiokheialı bir elçinin gelip barış ve demokrasi adına Antiokhos'u övdüğü

⁹⁵ Henry, 2005, 242.

⁹⁶ Bean, 2000, 189-190.

⁹⁷ Herodotos VII, 195.

⁹⁸ Herodotos VIII, 136.

⁹⁹ Strabon XII, 2.22.

¹⁰⁰ Bayburtluoğlu, 1982, 124.

¹⁰¹ Stephan von Byzanz, *Alabandos*, 1958.

¹⁰² Bkz: Cicero III, 39, 50.

¹⁰³ Umar, 1993, 43.

¹⁰⁴ Bean, 2000, 190.

bilinmektedir. Ayrıca şehrin korunması için istekte bulunulduğu da bildirilmektedir. Bunun üzerine söz konusu meclis kentin dokunulmazlığını tanımıştır. Bununla birlikte Zeus Kyrysareos ile Apollon Isotimos için kutsal olduğunu kabul etmiştir. Delphoi Apollon Tapınağı'na dikilen, kaynaklarda da bahsedilen heykelcikler, kralı ve Alabanda'ya şehrinin temsil etmektedir¹⁰⁵.

Alabanda'nın bu isimle birlikte Yunanlaştırılma çabası da ortaya çıkmıştır fakat bu isim etimolojik bir ilişkiyi işaret etmemektedir. Kent III. Antiokhos tarafından Makedonyalı göçmenlerin yerleştirilmesiyle kolonize edilmiş ve o dönemde nüfusun çoğunluğunu Yunanlar oluşturmuştur.

Söz konusu tanrılardan Zeus Kyrysareos tanıdık olmasına karşın Apollon Isotimos Alabanda'ya özgüdür. “eş değerde” anlamı taşıyan “*Isotimos*” kelimesiyle birlikte Apollon'un da Seleukoslar için önemli bir tanrı olması dolayısıyla Alabanda'da benimsendiği ve anlamı itibarıyla Zeus'a eş değer tutulmak istenmiş olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Bunun yanı sıra yerel bir tanrının daha sonra Yunan tanrısına dönüştürülmek istenmiş olduğu yorumu yapılabilmektedir¹⁰⁶.

Yunanlar tarafından kabul edilen dokunulmazlık Alabanda'nın yağmalamalardan korunmasında ancak bir yıl etkili olmuştur. Makedonya kralı V. Philippos Karia'ya saldırdığında Alabanda da bu yağmadan etkilenmiştir.

İ.Ö. 190 yılında Magnesia Savaşı sonrası Karia'da Seleukos hakimiyeti son bulmuş “*Antiokheia*” olarak anılan kent tekrardan “Alabanda” ismini almıştır.

İ.Ö. 188'de Apameia Barışı ile Rhodos'a bırakılan kent, İ.Ö. 167'de Mylasa ile birleşerek Rhodos'a açtığı savaş sonucu özgürlüğüne ve eski adına kavuşmuştur¹⁰⁷. 170 yılında Roma'ya gelen Alabandalı elçiler Iuppiter'e adak olarak süvari kalkanları ve altın bir taç hediye ettikleri bilinmektedir¹⁰⁸. Roma şehri adına inşa ettikleri tapınak ve burada gerçekleştirilen dinsel oyunlardan da bahsederek ittifak sağlamak istediklerini göstermişlerdir. Sonucun olumlu olduğu ve Alabanda'nın özgür bir şehre dönüştüğü açıktır. Eldeki verilere göre Alabanda'nın hiçbir zaman Rhodos hakimiyetine girmediğini söylemek mümkündür. Alabanda'nın özgür bir halk olması konusunda Gaius Pilinius Secundus “*Naturalis Historia*” eserinde Alabanda'dan “bağımsız Alabanda” olarak bahsetmektedir¹⁰⁹.

¹⁰⁵ Bean, 2000, 190.

¹⁰⁶ Şahin, 2001, 26.

¹⁰⁷ Sevin, 2001, 113-114.

¹⁰⁸ Bean, 2000, 191.

¹⁰⁹ Plinius *NH.* V. 29.

Antiokeia adına basılmış gümüş paralardan önce en erken paralar kentin adının değişmesinden önce basılmıştır. Bu paralar üzerinde görülen en yaygın tip kanatlı at Pegasus tipleridir (**Lev. XI Fig. 20**). Bunun şehrin ismiyle bağlantılı olarak zafer kazanan at anlamında simgesel olup olmadığı düşüncesi var olmuş olsa da mantıklı bulunmamaktadır. Şehrin coğrafi yapısının süvarilerin kullanımı için uygun olduğu ise göze çarpmaktadır. Rhodos'un sözde hakimiyeti sırasında sikke basımı olmamıştır. 167 yılına kadar devam eden bu süreç özgürlüğün geri kazanılmasından sonra devam etmiştir. Bu süreç İ.Ö. 133 yılında Asya Eyaleti'nin (*Provincia Asia*) kuruluşuyla sona ermiştir.

Mithridates'in istilas sırasında Alabanda'nın durumu hakkında herhangi bir bilgi mevcut değildir. Buna rağmen çıkan isyanlar ve Roma yönetiminden duyulan rahatsızlıklar her yerde olduğu gibi Alabanda'da da hissediliyor olmalıdır. İ.Ö. 51 yılında Cicero, Romalı bir bankere borç karşılığı verilen beş şehir arasında Alabanda'nın da olduğunu belirtmektedir. Bu süreçte Mylasa gibi Alabanda kentinde de garnizonlar kurulmuştur. Bu durum fazla uzun sürmeyererek isyanla birlikte askerlerin öldürülmesiyle sonuçlanmıştır. Bu nedenle ağır cezalandırılan kent imparatorluğun kurulmasıyla güzel günlerini geri kazanmıştır¹¹⁰. Bu bağlamda Roma ile ilişkilerinin her zaman için iyi olduğu bir kez daha görülmektedir. Kentte bulunduğu düşünülen Augustus kültü de bu görüşü desteklemektedir.

Eyalet hükümeti himayesi altında kurulan ve *conventus* anlamına gelen mahkemelere dahil olan Alabanda'da da bu sebeple para basımının fazla olduğu görülmektedir. Antik kaynaklardan da bildiğimiz üzere halkın lüks içinde yaşamış olması kentteki refahın bir göstergesidir. Strabon sözünü ettiğimiz refahı şu sözlerle anlatmıştır:

*Alabanda çok sayıda arp çalan kızlarla dolu, halkı lüks ve sefahat içinde yaşayan bir kenttir*¹¹¹. Ayrıca kentin hatipleri ve mimarlarıyla ünlü olduğu da bilinmektedir¹¹².

İ.S. 22 yılında Tiberius tarafından kabul edilmesi için talepte bulunulan dokunulmazlık isteği geri çevrilmiş olacak ki, dokunulmazlığı kabul edilenler

¹¹⁰ Bean, 2000, 192.

¹¹¹ Strabon, XIV.2.26.

¹¹² Ateşlier, 2012, 78-84.

listesinde Alabanda yer almamaktadır. Bu tarz bir ibarenin sikkeler üzerinde de yer almamış olması bu düşünceyi desteklemektedir.

3. yüzyıl sonlarına doğru Alabanda Aphrodisias başrahipliği altında bir dini merkez olarak karşımıza çıkmaktadır¹¹³.

¹¹³ Bean, 2000, 194.

BEŞİNCİ BÖLÜM

ALABANDA NEKROPOLÜ ve ÖLÜ GÖMME ADETLERİ

Alabandalılar ölüm sonrası yaşama olan inançların doğurduğu gereksinimden dolayı, gelenek ve göreneklerine, sosyal ve ekonomik durumlarına, ayrıca yaşadıkları çağın gereklerine göre farklı tipte mezarlar yaptırmışlardır. Lahit mezarların egemen olduğu nekropol alanı kentin sur duvarları dışına konumlanmıştır. Kentin dört bir tarafına yayılan mezarlar *lahit*, *oygu mezar*, *toprak mezar*, *nişli mezar yapısı*, *oda mezar* ve *tümülüs mezar* olmak üzere altı farklı tipte karşımıza çıkmaktadır.

Oygu mezarlar ile 2012 kazı sezonu içerisinde sürdürülen yüzey araştırmaları sırasında kentin kuzey eteklerinde az sayıda da olsa karşılaşılmıştır. Basitçe ana kayaya oyulmuş olan mezarların kapakları ele geçmemiş ve içerisinden herhangi bir mezar buluntusu ortaya çıkarılamamıştır. Bu bölgede bulunan mezar yapıları daha antik dönemden itibaren soygun geçirmiş olmalıdır. Bunun yanı sıra büyük bir kısmı toprak altında bulunan ve henüz ortaya çıkarılmamış lahitlerin içerisinden çıkabilecek sikke veya herhangi bir buluntu olasılığı bu düşüncenin dışında tutulmalıdır.

Basit toprak mezarlar maliyetinin düşük oluşu nedeniyle en fazla tercih edilen gömü biçimlerinden biridir. Alabanda Nekropolü içerisinde şu ana kadar yoğun olarak karşılaşılmamış olsa da devam eden çalışmalar bu gömü biçiminin Alabanda nekropolü içerisindeki yerini ve özelliklerini anlamamızda bize yardımcı olacaktır. Alabanda nekropolünde en gösterişsiz ve en basit mezar tipini oluşturan bu mezarlar, etrafı moloz taşlarla veya bu taşlardan meydana getirilmiş duvarlar ile çevrili, içerisine bir cesedin sığabileceği büyüklükte, çok düzgün olmayan dörtgen biçimindeki çukurlardır. Toprağa oturtulmuş bu mezar yapısının oluşturulmasında doğal taşların kullanımı söz konusudur. Mezarların üzerinin kapatılmasında kimi zaman bu taş blokların kullanıldığı, kimi zaman ise yığma toprakla örtüldüğü anlaşılmaktadır.

Bu gömü biçiminin Geç Roma Dönemi ve Bizans Dönemi'nde yaygın olarak kullanılmış olduğu bilinmektedir. Bu bilgiden yola çıkılarak Alabanda içerisinde de daha fazla toprak mezarla karşılaşılabileceği olasıdır.

Yine kuzey nekropol alanında yürütülen araştırmalar sırasında iki adet tonozlu çatıya sahip oda mezar ile karşılaşılmıştır. Bunlar Geç Roma örnekleri olup daha sonraki dönemde yine mezar yapısı olarak veya farklı amaçlı kullanım görmüştür. Duvarlarında onarım izleri dikkat çekmektedir. Bir mezarın kapı *lentosu* üzerinde kabartma şeklinde yer alan işaretten anlaşıldığı kadarıyla sonraki dönemde Yahudi mezarı olarak kullanılmıştır.

Bunların dışında en dikkat çekici mezar yapısı Apollon Isotimos Tapınağı'nın güneydoğusundaki düzlük alanda konumlanmış olan oda mezardır (**Lev. XI Fig. 21**). Mezar, ilk olarak 1905 yılında Edhem Bey tarafından kazılmış ve tümülüs olduğu düşünülmüştür. Ancak tümülüsü düşündürecek bir tümseğin bulunmayışı bu görüşü çürütmüştür.

Mezarda kullanılan malzeme bölgedeki dağlardan kesilen yerel granit malzemedir. Duvarların iç yüzeyleri yontulmuş, dış yüzeyleri ise kaba bırakılmış, tek sıra bloklardan örülmüştür. Ön yüzü batı yönünde bulunan mezar, küçük bir ön oda ve geniş bir arka odadan oluşmaktadır. Ön odada iki, arka odada üç adet olmak üzere yerden yüksekte *klineler* yer almaktadır. Büyük odanın arka duvarı boyunca uzanan, beşinci yatağın altı ise diğerleri gibi boş değildir; kalın yekpare bir levha ile kapatılmıştır. Bu alanın ölü yatağı olmayıp ölümler için bırakılan adaklar için ayrılmış bir yer olduğu düşünülmüştür. Mezar zamanla doğal nedenlerle toprak dolmuştur. 1905'deki temizleme çalışmaları sırasında ele geçen en önemli buluntu altından ince bir alınlık olmuştur. Edhem Bey iki odayı birbirine bağlayan mermer kapının bir kanadını köyde bir evde gördüğünü bildirmesine rağmen bugün bu kapının nerede olduğu bilinmemektedir¹¹⁴.

Alabanda topografyası içerisindeki bir diğer önemli mezar yapısı Tepecik Tümülüsü olarak adlandırılan tümülüs yapısıdır. Kabataş köyü sınırları içerisinde, Çine- Kabataş yolunun sol kesiminde, Alabanda'ya yaklaşık 1 km. mesafededir (**Lev. XII Fig.22**). Tümülüsün bugünkü yüksekliği 5 m., çapı yaklaşık 40 m.'dir.

Mezar yapısı dört bölümden oluşmaktadır.

1. Dromos
2. Sundurma
3. Ön oda
4. Mezar odası

¹¹⁴ Akarca, 1952, 372.

Yapıda malzeme olarak bölgede çok fazla bulunabilen yerel granit taşı kullanılmıştır.

Dromos yaklaşık 6 m. uzunluğunda, 1,5 m. yüksekliğinde, 1,45 m. genişliğindedir. *Dromostan* dört basamaklı bir merdivenle inilen sundurma bölümünün tavan blokları ön oda yönünde kademeli olarak alçalmaktadır. Ön oda ise 1,75 m. uzunluğa, 1,50 m. genişliğe ve 1,81 m. yüksekliğe sahiptir. Sundurma bölümünden ön odaya geçiş dikdörtgen bir kapıyla sağlanmaktadır. Buradan mezar odasına geçişte yine dikdörtgen bir kapı bulunmaktadır. Mezar düz tavanlıdır. Oda içerisinde *kline* vb. bulunmamaktadır.

Dönemin Aydın Müze Müdürü tarafından yapılan kurtarma kazısı sonucu tümülüsün tarihi İ.Ö. 4. yüzyıl olarak belirlenmiştir¹¹⁵.

Kentin güney nekropolünde 2012 yılında yürütülen çalışmalar kapsamında, kentin güneybatısında Alabanda antik kentini de içine alan Araphisar Mahallesi ile güney yönde konumlanmış Dereköy arasında kalan mevkide dört adet oda mezar bulunmuştur. Söz konusu mezarların kent surlarına 800 m. mesafede olması nedeniyle kentin nekropolüne ait olduğu söylenebilmektedir¹¹⁶.

Lahitler ise tez konusu kapsamında aşağıda ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

¹¹⁵ Yener, 1996, 235-254.

¹¹⁶ Ateşlier, 2013, 492.

ALTINCI BÖLÜM

ALABANDA LAHİTLERİ

Lahitler sayı bakımından Alabanda'da bulunan mezar tipleri arasında egemen grubu oluşturmaktadır. Kentte şu ana kadar tespit edilen lahit sayısı Doğu Nekropol'de 152, Batı Nekropolde 390 olmak üzere toplam 542 adettir. Bunlarda 65'i üzerinde yazıt bulunmaktadır. Ayrıca tekil olarak Doğu Nekropol'de kabartmalı bir lahit ele geçmiştir.

Söz konusu lahitlerin üzerinde kapakları bulunmasa da birkaç lahidin yanında veya bağımsız olarak veya günümüz duvar sırası içerisinde ele geçen granitten elde edilmiş kapaklar lahit kapakları hakkında bilgiye ulaşmamızı sağlamıştır (**Lev.XII Fig. 23**). Üzeri hafif bombeli kapakların uzun yüzlerinde ikişer, dar yüzlerinde birer adet olmak üzere kaldırma çıkıntıları bulunmaktadır.

Doğu Nekropol alanında bulunan çift kişilik lahit kapağı ise tekil bir örnek olarak ele geçmiştir. Diğer örneklerde olduğu gibi kaldırma çıkıntıları bulunan lahidin üst kısmındaki bombe deforme olmuştur. Çıkıntılardan biri kırılmış granit malzemenin de yapısından kaynaklı olarak kenarlarda hafif deformasyonlar bulunmaktadır. Burada önemli olan bu kapağın tekne kısmının formu ve bize ölü gömmede Alabanda Nekropolü adına ne gibi bilgiler sunacağıdır. Fakat teknenin kendisi veya parçası olabilecek bir buluntu henüz ele geçmemiştir. Buna karşı karı-kocanın birlikte gömüldüğü lahit örneklerinin mevcut olduğu bilinmektedir. Bu tarz bir aile lahit mezarı olma olasılığı yüksektir. Bunun yanı sıra kayaya oyulmuş bir mezara ait olma olasılığı da yüksektir.

Kentin sur duvarları dışında yer alan lahitler kentin doğu, batı ve kuzey bölgelerine yayılmış vaziyettedir. Gruplar halinde veya tekil olarak karşımıza çıkan lahitlerin birçoğu yerinden taşınmış ve farklı amaçlarla –tarla sınır duvarı olarak- kullanılmış olsa da *insitu* örnekler de mevcuttur. 2012 Nekropol çalışmaları dahilinde gerçekleştirilen araştırmalarda 500'e yakın lahit tespit edilmiş ve tahmin edilen toplam lahit sayısının 600'leri bulduğu tarafımızca düşünülmektedir.

Lahitleri bu kadar değerli kılan aile mezarı olarak kullanılmaları ve doğrudan cesetleri korumaya yönelik olmalarıdır. Alabanda için de aynı düşünce söz konusu olmuş ve lahitlere gömme adeti Geç Roma Dönemi'nde yaygınlaşmıştır.

Lahitler üzerinde yoğun tahribat söz konusudur. Doğu ve Batı Nekropol olarak ele alınacak lahitlerin yoğun olarak Doğuda olmak üzere tarla sınırlarında duvar vazifesi gördüğü anlaşılmaktadır. Buna karşın sağlam olarak ele geçmiş lahitlerin sayısı da az değildir. Bu lahitler üzerindeki yazıtlarda mezar sahiplerinin mesleklerine ilişkin ifadeler bulunmaktadır. Bunlar arasında mimar, okul hocası, hekim, demirci, boyacı, bahçıvan, sülün satıcısı, fenerci gibi meslekler yer almaktadır¹¹⁷.

Roma Dönemi ölü gömme gelenekleri içerisinde yer alan lahitlere yapılan *kremasyon* gömülerle ilgili olarak herhangi bir veri elde edilememiştir. Bunun yanı sıra açılmamış bir lahidin henüz bulunmamış olması nedeniyle iskeletlerin ve ölü hediyealarının mezar içerisindeki konumları ve buna bağlı olarak lahitlere ölü gömme gelenekleri tam olarak bilinmemektedir. Lahitlerin üzerinde bulunan yazıtlarda ise definin nasıl gerçekleştirildiği, ölü hediyealarının niteliği ve yerleştirme tarzı hakkında bilgi verilmemektedir.

Antik Çağ'da birçok yerde olduğu gibi Alabanda'da da lahitler ve diğer mezar yapıları ölümden sonra yaşama olan inanç çerçevesinde ölünün evi konumundadır. Bu da demek oluyor ki, vatandaşlık hakkına sahip her birey, mezar yaptırabilmektedir. Ayrıca yaptırdığı bu mezarı istediği yere yerleştirebilme ve koruma hakkına sahiptir. Mezar soygunlarına karşı ise beddua yazıtları yaygın bir caydırma etkisine sahiptir. Alabanda'da beddua yazıtlarına rastlanmaması farklı ne gibi koruma yöntemleri olabileceği konusunda bizi düşündürmüştür. Granit malzemeden yapılmış kapakların ağırlığının her zaman için korumada etkili olması mümkün olmamıştır. Bu yüzden birçok lahitte karşılaştığımız ve “*pelekinos*” adı verilen demir kenetlerle tekne ve kapağın birbirine kenetlenmesi farklı koruma yöntemlerinden biri olarak Alabanda Lahitleri'nde karşımıza çıkmaktadır.

Bilindiği gibi lahitlere gömü sosyal ve ekonomik statüye bağlı olarak artış ve azalma göstermektedir. Yoksul kesimin kullandığı basit toprak gömü geleneği dışında yalnızca lahit geleneğini göz önünde bulundurduğumuzda bu sınıflandırma dolayısıyla kentlerde birden fazla tipte ve malzemede lahitle karşılaşılması olasıdır. Fakat Alabanda için bu düşünce söz konusu olmamıştır. Yalnızca bir mermer lahit dışında diğer bütün lahitler yerel *gnays* taşından¹¹⁸ elde edilmiş ve yazıt tipleri

¹¹⁷ Bean, 1987, 226; Küçükeren, 2005, 128.

¹¹⁸ Kentin diğer tüm yapılarında olduğu gibi lahit yapımında da yerel *gnays* taşının kullanılması, söz konusu malzemenin bol bulunması, kolay ve ucuza maledilmesinden kaynaklanmaktadır.

birbirine benzemektedir¹¹⁹. Ayrıca ayrıntılı olarak ele alacağımız yukarıda adı geçen kabartmalı bir lahit dışında kabartmalı lahit ortaya çıkarılmamıştır.

6.1. DOĞU NEKROPOL LAHİTLERİ

6.1.1 Doğu Yazıtlı Lahitler

Güney yönde devam etmiş olduğu belirlenen Doğu Nekropol lahitleri içerisinde on iki adet yazıtlı lahit tespit edilmiştir. Bunlardan ALB.DN.L12 no.'lu lahit üzerinde yalnızca tek harf bulunmaktadır (**Lev XIII Fig. 24**). Kırık veya eksik olmayan lahidin üzerindeki bu tek harfin farklı anlamlarının olması mümkündür. Bunlardan biri lahitler üzerinde görülen bir durum olmasa da taşı işleyen ustanın imzası olma olasılığıdır. Bir diğer olasılık belirli bir sembol niteliği taşıyor olabilmesidir.

Lahitlerin birçoğu toprak altındadır. Bu nedenle yazıtlı olup olmadıkları bilinmemektedir. Doğu Nekropol içerisinde yazıtlı olarak tespit edilen lahitlerin bir kısmı da yarıya kadar toprakla kaplı olmaları veya yoğun tahribat nedenlerinden dolayı tam olarak okunamamaktadır¹²⁰.

Doğu Nekropol Lahitleri içerisindeki yazıtlı lahitlerin birçoğu Geç Dönem'de duvar sırası amaçlı kullanım görmüştür¹²¹ (**Lev XIII Fig. 25**). Doğu ve Batı Nekropoller bu bağlamda karşılaştırıldığında Doğu Nekropol, Batı ve Kuzeybatı'da yer alan lahitlere göre daha fazla tahribat geçirmiş ve yerinden taşınarak ve kırılarak farklı amaçlar için kullanılmıştır. Bunlardan biri de yukarıda bahsedildiği gibi tarlalarda duvar vazifesi amaçlı kullanımlardır.

Söz konusu Doğu yazıtlı lahitleri Alabanda kazı envanter sistemine göre aşağıda değerlendirilmiştir.

ALB.DN.L1: (Lev. XIV Fig. 26)

Meclis Binası'nın kuzeydoğusunda şahsa ait tarla içerisinde bulunmuştur. Yerel *gnays* taşından işlenmiş olan lahidin yarıdan fazlası toprak altındadır. Lahidin uzunluğu 228 cm., genişliği 108 cm. olarak ölçülmüştür. Derinlik ve yükseklik

¹¹⁹ Buna karşın söz konusu yazıtlı lahitlerin bazıları üzerindeki farklı harf yapıları dikkate alındığında ikinci kullanımın olduğu ortaya çıkmaktadır.

¹²⁰ Bkz: ALB.DN.L1, L28, L32, L34, L107, L130.

¹²¹ Bkz: ALB.DN.L28, L33, L34, 35.

toprakla kaplı olması nedeniyle bilinmemektedir. Şu anda kuzey-güney doğrultulu konumlanan lahidin batı uzun yüzün üst kısmında yaklaşık 60 cm.'lik bir kırık bulunmaktadır.

Doğu ön yüzünde yazıt bulunmaktadır. Deformasyon ve aşınma nedeniyle tamamı okunamayan yazıtın okunabilen kısmı aşağıdaki gibidir:

_ANIAE_O_ _ _

_EP_KN_ _ _

ALB.DN.L12: (Lev. XIII Fig. 24)

Çine-Doğanyurt yolunun güneyinde, şahsa ait tarlanın batısında bulunmaktadır. Yerel *gnays* taşından işlenmiştir. 242 cm. uzunluğunda, 108 cm. genişliğindedir. Lahidin yalnızca üst kısmı görülebilmektedir bu yüzden derinlik ve yüksekliği bilinmemektedir. Kuzey-güney doğrultulu konumlanan lahidin güney uzun yüzünün köşesine dayanmış kırık bir bloğun lahidin kapağı olma olasılığı yüksektir. Çok fazla kırık olması nedeniyle kapak konusunda tipolojik bir bilgi elde etmek mümkün olmamıştır.

Doğu uzun kenarın kuzey köşesinde “ N” şeklinde harf veya sembol bulunmaktadır. Bu uzun yüzde daha ayrıntılı bir yazıtın olması muhtemeldir. Toprak altında olması nedeniyle kime ait olduğunu henüz bilemediğimiz bu lahit üzerindeki harf yukarıda da bahsedildiği gibi ustanın veya ölen kişinin baş harfi ya da şu an için tahmin edemediğimiz bir sembol olabilir.

ALB.DN.L28: (Lev. XIV Fig. 27)

Şahsa ait tarlanın doğu duvar sınırında, duvarın içerisinde bulunmaktadır. Duvar sırası olarak kullanılmak için taşınmıştır. *Gnaystan* yapılmıştır. Yalnızca doğu uzun yüz görülebilmektedir. Ölçülebilen uzunluğu 216 cm. genişliği 100 cm.'dir. Lahit kuzey-güney doğrultuludur.

Yosunla kaplı ön yüzde X P şeklinde sembol veya yazı niteliğinde işaretler bulunmaktadır. Bu işaretlerden biri “P” harfinin çubuk kısmının uzun tutulduğu ve onun üzerinden çapraz şekilde geçirilmiş yamuk çizgidir.

45 cm.'lik kısmı görülebilen uzun yüzde ve dar yüzde yazıt bulunmaktadır. Uzun yüzdeki yazıt silinmiş olmasına rağmen dar yüzdeki yazıt aşağıdaki gibidir:

AYPTYTAPOY

MNHM_ _

ALB.DN.L35: (Lev. XVI Fig. 30)

Şahsa ait tarlanın doğu duvarı içerisinde duvar sırası olarak kullanılmıştır. *Gnays* taşından yapılmıştır. Uzunluğu 224 cm. olarak ölçülmüş olan lahidin neredeyse tamamı toprak altında ve duvar içerisinde dir.

Kuzey-güney doğrultulu konumlandırılmış olan lahidin doğu uzun yüzünde yazıt olduğu tespit edilmiş fakat toprakla kaplı olduğu için okunamamıştır. Buna benzer birçok örnek zamanın yetersizliği açısından doktora tezi olarak çalışılması için açılmadan bırakılmıştır.

ALB.DN.L52: (Lev. XVI Fig. 31)

Güneydoğu yöne devam eden toprak yolun doğusunda yer alan şahsa ait tarlanın giriş kısmında üst kısımdaki küçük bahçenin altındaki tarla sınırında açıkta bulunmaktadır.

Malzemesi *gnays* olan lahidin uzunluğu 220 cm., genişliği 96 cm. olarak ölçülmüştür. 65 cm. derinliğe sahip lahidin kalınlığı ise dar yüzlerde 19 cm. uzun yüzlerde 18 cm.'dir. Kuzey-güney doğrultulu lahit 95 cm. yüksekliğe sahiptir.

Kuzey dar yüzünde yer alan hafif kırıklar dışında iyi korunmuştur. Her iki yüzünde yazıt bulunmaktadır. Yalnız batı uzun yüz okunabilmektedir.

EVCTOXIOYAI

ALB.DN.L55: (Lev. XVII Fig. 32)

Doğu yönde devam eden tarlanın üst sınırında L52 yanında doğu-batı doğrultulu olarak bulunmuştur. Diğerleri gibi *gnays* taşından yapılmış olan lahidin

uzunluğu 240 cm., genişliği 105 cm. olarak ölçülmüştür. Bu yönde ele geçen lahitlerle kıyaslandığında oldukça uzun bir lahittir.

Lahit üst seviyelerine kadar toprakla örtülüdür. Etrafında çalılar ve otlar bulunmaktadır. Dar yüzdeki yazıt ise göze çarpar. Tamamı toprak nedeniyle okunamamaktadır.

ANACTACIOYOKE

TOVAGAΘIOY__

KOMHT__

ALB.DN.L71: (Lev. XVII Fig. 33)

Güneydoğu yöndeki toprak yolun güneyinde yer alan şahsa ait tarlanın üst sınırında, aynı alanda yer alan diğer lahitlerle aynı hizada bulunmaktadır. Doğu uzun yüz üzerine devrilmiş olan lahidin yere yakın olan uzun yüzüne büyük bir taş blok konmuştur. Bu nedenle bu yüzde yer alan yazıtın tamamı okunamamaktadır.

Tarla sınırının hafif dışına taşmış olan lahit bütün olarak ele geçmiştir. Uzunluğu 220 cm., genişliği 92 cm., yüksekliği 90 cm.'dir. Derinliği 60 cm. olarak ölçülen lahidin kalınlığı 15 cm.'dir.

Güney dar yüzün üstten 55 cm. altında Geç Dönem'de zeytinyağı depolama ve ayırıştırma amaçlı kullanıldığını gösteren delik bulunmaktadır. Üstten hafif kırıkları dışında deformasyonu bulunmayan lahidin uzun yüzündeki yazıtın okunabilen kısmı şu şekildedir:

MAYPAT__

ALB.DN.L107: (Lev. XVIII Fig. 34)

Güney yönde devam eden toprak yolun doğusunda tarla sınır duvarı olarak kullanılmıştır. Yan yatırılmış olan lahit taban seviyesine kadar kırılmış, buraya bu şekilde taşınmıştır. Gnaystan yapılmış olan lahidin korunmuş olan uzunluğu 220 cm.'dir. Taban kalınlığı 37 cm. olarak ölçülmüştür.

Kuzey-güney doğrultulu yerleştirilmiş olan lahidin uzun yüzünden az bir kısmı korunmuştur. Burada görülen “A” harfi yazıt olduğunu göstermektedir. Yazının devamını bulmak mümkün olmamıştır.

ALB.DN.L130: (Lev. XVIII Fig. 35)

Güney yönde devam eden toprak yolun batı kenarında bulunmaktadır. *Gnaystan* yapılmıştır. Tamamen kırık olan lahidin muhtemel olarak uzun yüzüne ait olan 105 cm.’lik bir parça korunmuştur. Bu parça üzerinde “O” ve “X” harfleri okunmaktadır. Aynı hizada yer almamaları yazıttan çok işaret niteliği taşıyor olabileceğini düşündürmektedir. Bu lahide ait olabilecek her hangi başka parçalar ele geçmemiştir.

6.1.2 Doğu Nekropolü Bezemesiz Lahitler

Doğu Nekropol içerisinde yer alan bezemesiz lahitlerin birçoğu neredeyse taban seviyesine kadar kırık vaziyettedir. Lahitlerin sonraki dönemde duvar sırası içerisinde kullanılmak istenmesi bu duruma neden olmuştur. Doğu Nekropol’de gerçekleştirilen yüzey araştırmaları dahilinde duvar sırası içerisinde yer alan söz konusu bu lahitlerle karşılaşmıştır (Lev. XIX Fig. 36). Bunların bir kısmı bütün olarak ele geçmiş, bir kısmı ise yukarıda sözü edildiği gibi taban seviyesine kadar kırık vaziyettedir (Lev. XIX Fig. 37).

Lahitler, kesin olarak belirlenememiş olsa da güneydoğu yönde gruplar halinde sıralanmıştır. Tabi lahitlerin bir kısmının taşınmış olduğu göz ardı edilmemelidir.

Yerel *gnays* taşından yapılan lahitlerin hiç birinde kapak bulunmamaktadır. Kenet delikleri bulunan lahitlerin kapakları da yine taşınarak duvar sırası içerisinde veya farklı amaçlarla kullanılmış olmalıdır. Doğu Nekropol’ün güneyinde bulunan toprak yol üzerinde yan yana üç adet lahit kapağı ele geçmiştir. Bu lahit kapaklarının hepsi aynı tiptedir. Üst kısmı hafif bombeli, uzun yüzlerde ikişer dar yüzlerde bir kaldırma çıkıntısı bulunmaktadır (Lev. XX Fig. 38). Kapaklarda *gnays* yerine kalker taşı kullanılmıştır.

Form olarak yazıtlı lahitlerle aralarında hiçbir fark bulunmamaktadır. Basit dikdörtgen formlu lahitlerin açıkta ve sağlam olanlarının iç kısımları boş ve özensiz bir işçiliğe sahiptir. Geriye kalanlar ya kırık ya da içleri toprak dolu vaziyette ele geçmiştir.

Lahitlerin ortalama uzunluğu 210 cm ile 234 cm. arasında değişmektedir. Genişlikleri 80 cm. ile 116 cm. arasında, yükseklikleri ortalama 1 m. dir.

6.1.3 Kabartmalı Lahit

Doğu Nekropol içerisinde güneydoğu yönde devam eden toprak yolun batısında, şahsa ait ahır olarak kullanılan yapının karşısındaki tarla duvarının alt kısmında bulunmuştur (**Lev. XX Fig. 39**). Diğerleri gibi *gnays* taşından yapılmıştır. Temizlik ve fotoğraflama çalışmalarının ardından modern yolun lahide zarar verebilecek bir konumda olması nedeniyle Aydın Müzesi'nden gerekli izinler alınarak kabartmalı lahit kazı evine taşınmıştır.

230 cm. uzunluğunda, 115 cm. yüksekliğinde 110 cm. genişliğindedir. 77 cm. derinliğe sahip lahidin kalınlığı 21-24 cm. arasında değişmektedir. Sol dar yüzünde üstten akıtma kanalı hala izlenebilmektedir. Her iki dar yüzde birer adet kenet deliği bulunmaktadır.

Sol ön kenar hafif kırıktır. Doğal koşullardan kaynaklı ufak tahribatlar dışında lahit sağlam olarak ele geçmiştir (**Levha XXI Fig. 40**).

Lahide ait olabileceği düşünülen herhangi bir blok veya kapak bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra herhangi bir yüzde yazıt veya sembol görülmemektedir.

Kabartmalı motiflerin bulunduğu uzun yüzde soldan sağa neredeyse lahidin yüksekliği kadar (111 cm.) volüt kulplu *amphora*, üstte lahidi ortalayan yan yana iki adet çiçek motifli rozet, bu iki rozetin alt kısmında *strigilis* motifi ve en sağda yaklaşık 1 m. uzunluğunda palmiye dalı kabartma olarak işlenmiştir (**Lev. XXI Fig. 41**). Ayrıca kabartmalı sahnenin alt kısmında, kabartma motiflere zarar verecek şekilde açılmış olan çakma delikleri lahidin üzerine aplike edilen bir *tabula ansata*'nın varlığını ortaya koymaktadır. Çalışmalar sırasında lahidin tabanında ele geçirilen ve Geç Roma Dönemi'ne tarihlendirilen bir adet sikke de bu görüşü destekler niteliktedir.

Tanrıça Athena adına düzenlenen yarışmalarda kazanan sporculara verilen ve üzerinde Athena'nın ve birincilik alınan spor dalının betimlendiği *amphoraları* bilmekteyiz (**Lev. XXII Fig. 42**). Bunun yanı sıra *strigilis* güreş sporunu simgelemekte, yine palmye dalı sporculara verilen hediyeler arasında yer almaktadır. Bu örneklerden yola çıkarak söz konusu lahidin bir sporcuya ait olduğunu düşünmekteyiz.

6.2. BATI NEKROPOL LAHİTLERİ

6.2.1 Yazıtlı ve Bezemeli Lahitler

Alabanda Batı Nekropol'de yer alan 390 adet lahitten 53 adedi yazıtlıdır. Bu yazıtlar en fazla dört satırdır. Genel olarak tek sıra yazıtı sahip lahitler Doğu Nekropol'de olduğu gibi asıl yerlerinden taşınarak duvar sırası veya su yalağı olarak Geç Dönem içerisinde kullanılmıştır. Ayrıca bazı örneklerde lahit üzerinde göze çarpan delikler lahidin zeytinyağı ayırtırmak amacıyla kullanılmış olduğunu göstermektedir.

Batı Nekropol doğuya göre daha fazla lahit mezarın olduğu ayrıca nekropol sınırlarının belirlenebilmesi açısından daha fazla yardımcı olabilecek yol hatlarına sahiptir. Lahitlerin dizilişi ve genel olarak doğu-batı doğrultulu yerleştirilmiş olmaları bu açıdan önemlidir. Buna rağmen nekropol alanı yolları tam olarak tespit edilememektedir. Daha kapsamlı kazı ve haritalama çalışmaları ile ileriki yıllarda söz konusu yolların belirlenmesi mümkün olabilir.

Lahitlerin birçoğu toprak altındadır. Bu nedenle kesin sayıyı belirlemek bu çalışma kapsamında mümkün olmamaktadır. Ayrıca yalnızca üst kısmı tespit edilen alt kısmı toprak altında olan lahitlerin üzerinde yazıt olup olmadığı bilinmemektedir. Asıl sayı ve kapsamlı çalışma doktora çalışmasıyla mümkün olacaktır.

Batı Nekropol yazıtlı lahitlerinde dikkat çeken en önemli özellik yazıt içerisinde yer alan bazı harflerin literatürde bulunmuyor olması, daha sonra yerli halk tarafından türetilmiş harfler olma olasılığının olduğu ayrıca sembol niteliği taşıyor olabilmesidir. Prof. Dr. Mustafa Hamdi Sayar hocamızla birlikte yaptığımız tespit çalışmasında bu örneklerle karşılaşılmıştır.

Batı yazıtlı lahitleri Alabanda kazı envanter sistemine göre aşağıda değerlendirilmiştir.

ALB.BN.L11: (Lev. XXII Fig. 43)

Batı Nekropol'ün en kuzey tarla içerisinde yer almaktadır. *Gnaystan* yapılmış lahidin uzunluğu 228 cm.'dir. Bir kısmı toprak altında olan lahidin kuzeye bakan uzun yüzünde yazıt bulunmaktadır. İçi tamamen toprak dolu, etrafı taş blok ve hayıtlarla kaplıdır. Söz konusu yazıt aşağıdaki gibidir:

WKEANOY

ALB.BN.L12: (Lev. XXIII Fig. 44)

Batı Nekropol en kuzey tarla içerisinde bulunmaktadır. Bir kısmı toprak kaplı olan lahit *gnays* taşındandır. Alt ve iç kısımların tamamen toprakla kaplı olduğu lahidin görülebilen yüzeyinde yazıt bulunmaktadır Söz konusu yazıt yoğun tahribat nedeniyle okunamamaktadır.

Uzunluğu 210 cm., genişliği 95 cm., kalınlığı 16 cm. olarak ölçülen lahidin yüksekliği 92 cm.'dir.

ALB.BN.L32: (Lev. XXIII Fig. 45)

Batı Nekropol en kuzey tarla içerisinde, duvar sırası içinde kuzey-güney doğrultulu bulunmaktadır. Yalnızca dar yüz örülebilmektedir. Az bir kısmı görülebilen batı uzun yüzde tek sıra yazıt bulunmaktadır.

Alt kısmı hafif toprak altında, köşeden hafif kırık ve içi tamamen toprak kaplıdır.

ALB.BN.L35: (Lev. XXIV Fig. 46)

Batı Nekropol en kuzey tarla içerisinde L32 nol'lu lahidin yanında duvar sırası içerisinde doğu-batı doğrultulu yerleştirilmiştir. Uzunluğu 230 cm. olarak ölçülmüştür.

Yalnızca tek uzun yüz görülebilmektedir. Diğer kısımlar duvar içerisinde kalmıştır. Söz konusu yazıt da bu yüzdedir. Üç sıra halinde devam eden yazıt okunabildiği kadarıyla aşağıdaki gibidir:

TO ΝΓΙΟΝΕΣΤΙΝ
 __ _OMNOΣKETE
 -NI(Ω)NAYTOY ZH

ALB.BN.L36: (Lev. XXIV Fig. 47)

Batı Nekropol kuzey tarla içerisinde L35 no'lu lahidin karşısında kuzey-güney doğrultulu bulunmaktadır.

Büyük bir kısmı toprak altında olan lahidin uzunluğu 220 cm., kalınlığı 18 cm. olarak ölçülmüştür. Yalnızca üst kısmı görülebilen uzun yüzde yazıt mevcuttur. Yalnızca tek sıra görülebilmektedir. İkinci sıra olup olmadığını görmek mümkün olmamıştır. Görülebilen yazıt aşağıdaki gibidir.

ΔΙΟΦΑΝΤΟΥ

ALB.BN.L37: (Lev. XXV Fig. 48)

Batı Nekropol kuzey tarla içerisinde L36 no'lu lahidin yanında yer almaktadır. Yalnızca üst kısmı ve tek dar yüzün bir kısmı görülebilmektedir. Diğer kısımlar toprak altındadır. Bu dar yüz üzerinde iki sıra yazıt bulunmaktadır. Yazıt tam olarak okunamamaktadır.

ALB.BN.L38: (Lev. XXV Fig. 49)

Batı Nekropol içerisinde yer alan kuzey tarla içerisinde L35, 36, 37 no.'lu lahitlerle aynı alan içinde yer almaktadır.

Yalnızca üst kısmı görülebilen diğer kısımları toprak altında olan lahit kuzey-güney doğrultuludur. Görülebildiği kadarıyla yazıt dar yüzdedir fakat okunabilmesi mümkün olmamıştır. Kuzeydoğu dar köşede hafif kırık dışında deformasyon bulunmamaktadır. Diğer lahitlerden farklı bir özelliği bulunmamaktadır.

ALB.BN.L40: (Lev. XXVI Fig. 50)

Batı Nekropol kuzey tarla içerisinde L38'in kuzeyinde yer almaktadır. Doğu-batı doğrultulu duran lahit tamamen açıktır. Bunun yanı sıra fazlasıyla deforme olduğu görülmektedir. Yazıtın bulunduğu uzun yüzde üst köşeler kırıktır. Bu kırıklar yazıtı kadar uzandığı için yazıtın yalnızca üç harfi okunabilmektedir. Okunabilen harfler aşağıdaki gibidir.

_ ΠΑΙ _ _ _

Ayrıca söz konusu yazıtın hemen üzerinde daha küçük harflerle yazılmış belki de daha önce yazılmış bir ikinci yazıt daha dikkat çekmektedir. Aşırı deformasyon nedeniyle okunamayan yazıt lahidin ikinci kullanımına işaret etmektedir.

Lahidin uzunluğu 222 cm., genişliği 96 cm., yüksekliği 96 cm., kalınlığı 20 cm. olarak ölçülmüştür.

ALB.BN.L56: (Lev. XXVI Fig. 51)

Batı Nekropol kuzey tarla içerisinde kuzey-güney doğrultulu yer almaktadır. Söz konusu lahidin yanında iki adet lahit yan yana durmaktadır. Bu lahitlerde yazıt bulunmamaktadır. Yazıt L56 nol.'lu lahidin doğuya bakan uzun yüzünde yer alır. Lahidin köşelerinde kırıklar ve uzun yüzlerde çatlaklar olsa bile yazıt net bir şekilde okunabilmektedir.

Uzunluğu 212 cm., genişliği 92 cm., kalınlığı 15 cm. olan lahidin uzun yüzünde yer alan yazıt aşağıdaki gibidir:

ΑΡΙCΤΟΥ

ALB.BN.L70: (Lev. XXVII Fig. 52)

Batı Nekropol kuzey tarla içerisinde alt sınıra yakın, kuzey-güney doğrultulu durmaktadır. Lahidin bir kısmı toprak kaplıdır. Görülebilen dar yüzde iki adet kenet deliği bulunmaktadır. Lahidin yakınında yalnızca üst kısmı görülebilen taş bloğun lahidin kapağı olduğu anlaşılmaktadır. Bu kenetler sayesinde kapak lahide

sabitlenerek hırsızlara ve farklı dış etkilere karşı bu şekilde önlem alınmıştır. Lahitlerin hepsi bu şekilde kapağa sahip olmalıdır¹²².

Uzun yüzde yer alan yazıt okunabildiği kadarıyla şu şekildedir:

PTEIMA

ZH

ALB.BN.L73: (Lev. XXVII Fig. 53)

Batı Nekropol kuzey tarla içinde batı sınırına yakın, kuzey-güney doğrultulu yer almaktadır. Uzunluğu 234 cm., genişliği 114 cm., kalınlığı 22 cm. olarak ölçülen lahidin köşelerinde hafif deformasyon söz konusudur.

Neredeyse tamamı toprak kaplı olan lahidin içi toprak ve çalı parçalarıyla doludur. Buna rağmen doğuya bakan uzun yüzde yer alan, muhtemelen birden fazla satırlık yazıtın üst satırı okunabilmektedir. Okunabilen kısım aşağıdaki gibidir:

AYP ‘ EΠIFONECΘ ()*

ALB.BN.L74: (Lev. XXVIII Fig. 54)

Batı Nekropol kuzey tarla içinde L73 no.’lu lahidin batısında yer alır. Kuzey-güney doğrultuludur. Lahit üzerinde yoğun tahribat söz konusudur. Yarısı kırık vaziyetteki lahidin tek uzun yüzünde yer alan yazıtın tamamı okunamamaktadır. Korunan uzunluğu 210 cm. olan lahidin üzerinde yer alan yazıtın okunan kısmı aşağıdaki gibidir:

_C_EO_TE-

--ΠΑ...

¹²² Kapaklar uzun yüzlerde ikişer dar yüzlerde birer kaldırma çıkıntısına sahiptir. Üst kısımları hafif bombe yapar, alt kısım düzdür.

*Yazıtın son harfi literatürde bulunmamaktadır. ‘Π’ harfi içerisinde ‘M’ harfi ve onun üzerinde yer alan ‘O’ harflerinden oluşan simgesel bir işaret yer almaktadır.

ALB.BN.L75: (Lev. XXVIII Fig. 55)

Batı Nekropol kuzey tarla içerisinde batı sınırında yer almaktadır. Yarıya kadar toprakla kaplıdır. Uzunluğu 212 cm., genişliği 98 cm., kalınlığı 18 cm. olarak ölçülmüştür.

Görülebilien uzun yüzde yer alan yazıtın tamamı okunamamaktadır.

--_ICIOY

ALB.BN.L87: (Lev. XXIX Fig. 56)

Batı Nekropol'de yer alan günümüz mezarlığının kuzeydoğusunda yer alan boş tarla içindedir. Uzun yüzde üst kısımda bir adet kenet deliği bulunmaktadır. Uzunluğu 212 cm., genişliği 102 cm olan lahit üzerinde doğal nedenler dışında tahribat bulunmamaktadır. Taban kısmı toprak altında olsa da güneye bakan uzun yüzde yer alan yazıt okunur durumdadır. Söz konusu yazıt aşağıdaki gibidir:

A_ONHCI(_)*OY
KH ΠO(Y)POY
ZH

ALB.BN.L90: (Lev. XXIX Fig. 57)

Batı Nekropol'de günümüz mezarlığının kuzeydoğusunda yer alan boş tarla içerisinde elektrik direğinin dibinde yer almaktadır. Lahit sonraki dönemde buraya taşınmış olmalıdır. Yarıya kadar toprak kaplı olan lahidin içi taş ve toprak dolu olduğu için derinliği ölçülememektedir. Uzunluğu 224 cm., genişliği 102 cm., kalınlığı 20 cm. olan lahidin güneye bakan uzun yüzünde yazıt bulunmaktadır. Yazıt aşağıdaki gibidir:

APICTO
MNHMIO _

ALB.BN.L95: (Lev. XXX Fig. 58)

Batı Nekropol dahilinde günümüz mezarlığı içerisinde yer almaktadır. Taban kısmı toprak kaplıdır. Ufak kırıklar dışında oldukça sağlam durumdadır. Uzunluğu 222 cm., genişliği 98 cm., kalınlığı ise 18 cm. olarak ölçülmüştür. Güneye bakan uzun yüzde yer alan yazıt şu şekilde okunmaktadır:

_BAAETOY KHPIO_O
ZH

ALB.BN.L102: (Lev. XXX Fig. 59)

Günümüz mezarlığı içerisinde. Az bir kısmı toprak altında, iki köşesi kırık. Kırık olan uzun yüzdeki yazıt tam olarak okunamamaktadır. Uzunluğu 216 cm., genişliği 92 cm., kalınlığı 16 cm. olan lahit üzerindeki yazıt aşağıdaki gibidir:

--NOΘ

ALB.BN.L104: (Lev. XXXI Fig. 60-61)

Günümüz mezarlığının dışında, kuzeybatı yönde yer almaktadır. Uzun yüzlerden biri korunmamıştır. Dar yüzler de yarıya kadar kırık durumdadır. Sağlam olan diğer ön yüz üzerinde yazıt bulunmaktadır. Bir adet kenet deliğinin de bulunduğu uzun yüzdeki yazıt aşağıdaki gibidir:

AYEPMEIO_OYAA
ΓIOYΩΘONONΠωAOY
ZH

ALB.BN.L106: (Lev. XXXII Fig. 62)

Doğanyurt köy sınırına girmeden, kuzey yamaçta yer alır. Ters vaziyette durmaktadır. Uzunluğu 230 cm., genişliği 106 cm.'dir. Güneye bakan uzun yüzde yazıt bulunmaktadır.

ΔIONYCIOY

ALB.BN.L120: (Lev. XXXII Fig. 63)

Kuzeybatı Nekropol’de iki tarla arasındaki toprak yol üzerindedir. Yarıdan fazlası toprak altında iç kısmı da toprakla kaplı durumdadır. Kuzeye bakan uzun yüzde yazıt yer almaktadır. Uzunluğu 210 cm., genişliği 104 cm., kalınlığı 18 cm. olan lahidin üzerindeki yazıt okunduğu kadarıyla aşağıdaki gibidir:

AYΘεΟ TH TOY ΠΑΠΤΟΥ
SH

ALB.BN.L125: (Lev. XXXIII Fig. 64)

Kuzeybatı Nekropol’de iki tarla arasındaki toprak yol üzerinde, üst tarla sınırında bulunmaktadır. Yalnızca tek uzun yüz görülebilmektedir. Söz konusu uzun yüzün sağ kısmı boydan boya kırık vaziyettedir. Yaklaşık uzunluk 232 cm. olarak ölçülmüştür. Yazıt ise aşağıdaki gibidir:

ΑΙΤωNOC B
ΚΑΠΛΑΟΥ ZH

ALB.BN.L129: (Lev. XXXIII Fig. 65)

Kuzeybatı Nekropol’de iki tarla arasındaki toprak yol üst tarla sınırında bulunmaktadır. Yalnızca tek uzun yüz görünmektedir. Yaklaşık uzunluk 220 cm.’dir. Yoğun tahribata rağmen görülebilen uzun yüzdeki yazıt aşağıdaki gibidir:

AY()*ZωTIKO

ALB.BN.L132: (Lev. XXXIV Fig. 66)

İki tarla arasındaki toprak yolun kuzey tarla sınırında, günümüz duvar sırası içerisinde bulunmaktadır. Yalnızca tek uzun yüz görünmektedir. Uzunluğu 230 cm. olarak ölçülen lahidin üzerindeki yazıtta yalnızca “ ZH “ harfleri okunabilmektedir.

ALB.BN.L136: (Lev. XXXIV Fig. 67)

Kuzeybatı Nekropol’de iki tarla arasındaki toprak yol üst tarla sınırında bulunmaktadır. Hafif kırıklar dışında sağlam vaziyette ele geçmiştir. Altında podyum vazifesi gören blok üzerine yerleştirilmiştir. Uzunluğu, 230 cm., genişliği 110 cm., kalınlığı 20 cm., yüksekliği 108 cm. olarak ölçülmüştür. Kuzeye bakan uzun yüzde yer alan yazıt aşağıdaki gibidir:

AYPHTPYΦωNOC

(B)YP CEOC ZH

ALB.BN.L163: (Lev. XXXV Fig. 68)

Kuzeybatı Nekropol üst tarla içinde, asfalt yolun kenarında bulunmaktadır. Az bir kısmı toprak altındadır. Bunun dışında sağlam vaziyettedir. Günümüz mezarlığına bakan uzun yüzde yazıt bulunmaktadır. Uzunluğu 228 cm., genişliği 106 cm., kalınlığı 20 cm. olarak ölçülmüştür.

AX_ΔEOC

ALB.BN.L166: (Lev. XXXV Fig. 69)

Kuzeybatı Nekropol üst tarla içinde bulunmaktadır. Her iki dar yüzde de ikişer kenet deliği bulunmaktadır. Oldukça sağlam vaziyettedir. Doğuya bakan uzun yüzde yazıt bulunmaktadır.

230 cm. uzunluğunda, 108 cm. genişliğinde ve 116 cm. yüksekliğindeki lahidin üzerindeki yazıt deforme olmuştur. Buna rağmen okunabilen kısmı aşağıdaki gibidir:

_HPHOCTOΔE_M_ΑΔΙΑΟ

OCPATEΓ_EN__
ZH

ALB.BN.L173: (Lev. XXXVI Fig. 70)

Kuzeybatı Nekropol üst tarla içinde bulunmaktadır. Neredeyse tamamı toprak kaplıdır. Asfalt yola bakan güney uzun yüzde yazıt bulunmaktadır. Yazıt uzun yüzün üst kısmından başlamaktadır. Bu nedenle birden fazla satırlık olma olasılığı yüksektir fakat kapalı olması nedeniyle okunamamaktadır.

ALB.BN.L176: (Lev. XXXVI Fig. 71)

Kuzeybatı Nekropol üst tarla içinde bulunmaktadır. Dar yüzde bir, tek uzun yüzde iki adet kenet deliği bulunmaktadır. Dar yüzdeki hafif kırık dışında sağlam olarak ele geçmiştir. Yarıya kadar toprak altında olan lahidin uzun yüzündeki yazıtın bir kısmı silinmiştir:

KAλ__

ALB.BN.L182: (Lev. XXXVII Fig. 72)

Batı Nekropol başlangıç sınırında asfalt yolun güneyinde, günümüz tarla duvarı içerisinde bulunmaktadır. Yalnızca tek uzun yüz görülebilmektedir. Söz konusu uzun yüzde yazıt net bir şekilde okunmaktadır.

CωΠATPOU KAλλ
ZH

ALB.BN.L185: (Lev. XXXVII Fig. 73)

Batı Nekropol şahsa ait tarla içerisinde bulunmaktadır. Neredeyse tamamı toprak altındadır. Yazıtın görülebilen kısmı aşağıdaki gibidir:

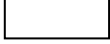
__ _OYTPω(?)

ALB.BN.L194: (Lev. XXXVIII Fig. 74)

Batı Nekropol günümüz tarla sınırında duvar vazifesi gören söz konusu lahit kuzey kenarı hafif kırık olarak ele geçmiştir. Tek uzun yüzü ve içi toprak kaplıdır. Görülebilen uzun yüzünde yazıt ile birlikte *tabula ansata* yer alır.

Tabula ansata ve yazıtın birlikte görülmesi lahidin farklı zamanlarda birden çok kullanım gördüğünün bir göstergesidir. Lahit üzerindeki *tabula ansata* boşluğunda bulunan kenet delikleri bu alanda ahşap plaka kullanılmış olduğunu göstermektedir. Ahşap malzemeden yapılmış olan *tabula ansata* lahidin ilk kullanımına ait olmalıdır. Daha sonraki kullanımda basit yazı tekniği kullanılmıştır. Yazının ilk kullanıma ait olduğunu düşünecek olursak *tabula ansatanın* yerleştirildiği dönemde ilk kullanıma ait yazının silinmiş olması gerekirdi. Böyle bir durum söz konusu olmadığı için *tabula ansata* ilk kullanıma aittir.

Uzunluğu 236 cm olarak ölçülen lahidin üzerindeki yazıt aşağıdaki gibidir.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ _ _ _

ALB.BN.L225: (Lev. XXXVIII Fig. 75)

Batı Nekropol günümüz tarla sınırında duvar vazifesi görmektedir. Tarla sınırları içerisinde kalan uzun yüzün bir kısmı toprak kaplıdır. Toprak yola bakan diğer uzun yüzde yazıt yer almaktadır.

Uzunluğu 214 cm., genişliği 92 cm., yüksekliği 88 cm., kalınlığı 20 cm. olan lahidin üzerindeki yazıt aşağıdaki gibidir:

ΑVPMENANΔPVM
ΑPICTOΔΑΟVOIKIOY
ZH

ALB.BN.L264: (Lev. XXXIX Fig. 76)

Batı Nekropol tarla sınırının doğu kısmında bulunmaktadır. Yalnızca tek uzun yüz görülebilmektedir. Söz konusu uzun yüzde yer alan yazıt silinmiştir. Yalnızca “ZH” harfleri okunmaktadır.

ALB.BN. L265: (Lev. XXXIX Fig. 77)

Batı Nekropol tarla sınırının doğusundaki boş alanda yer alır. Neredeyse tamamı toprak kaplı açıkta olan tek uzun yüz de ortadan kırık vaziyettedir. Söz konusu uzun yüzde yer alan yazı da tahribat edeniyle tam olarak okunamamaktadır. Okunabildiği kadarıyla aşağıdaki gibidir:

OPNM_ _ _OY

ALB.BN.L293: (Lev. XL Fig. 78)

Batı Nekropol tarla sınırının doğusunda yer alır. Dar yüzlerden biri tamamen toprak altındadır. Lahit oldukça sağlam vaziyette ele geçmiştir. Kuzey-güney doğrultulu duran lahidin doğuya bakan uzun yüzündeki yazıt toprak kaplı olması nedeniyle tam olarak okunamamakta yalnızca “ZH” harfleri okunmaktadır.

ALB.BN.L298: (Lev. XL Fig. 79)

Batı Nekropol tarla sınırının doğusunda toprak yol üzerinde bulunmaktadır. Kuzey-güney doğrultuludur. Oldukça sağlam vaziyette ele geçmiştir. Doğuya bakan uzun yüzde yazıt yer almaktadır. Diğer kısımları hayıtlar kapatmaktadır.

Bu lahitte dikkat çeken taban kısmının iç bükey bir profille vurgulanmış olmasıdır. Söz konusu yazıt ise doğal nedenlerle tahrip olmuş vaziyettedir. Okunabilen kısımlar aşağıdaki gibidir:

ΛABPIω_ _ _

ALB.BN.L305: (Lev. XLI Fig. 80)

Batı Nekropol günümüz tarla sınırında kuzey-güney doğrultulu durmaktadır. Toprak yola bakan ve görülebilen tek uzun yüzde yazıt yer alır.

236 cm. uzunluğunda, 110 cm. genişliğinde, 126 cm. yüksekliğindeki lahidin üzerindeki yazıt okunabildiği kadarıyla aşağıdaki gibidir:

OIKEIOA___ωNIOY
 AIEINHCI ECωEINHO

ALB.BN.L310: (Lev. XLI Fig. 81)

Batı Nekropol tarla sınırının doğusundaki toprak yolun kenarında bulunmaktadır. Lahit kuzey-güney doğrultuludur. Yalnızca tek ön yüz görülebilmektedir. Görülebilen uzun yüzde yazıt yer alır.

ZOXOA___OY
 ZH

ALB.BN.L313: (Lev. XLII Fig. 82)

Batı Nekropol kuzeyindeki şahsa ait tarla içerisinde bulunmaktadır. Doğu-batı doğrultuludur. Yarısı kırık vaziyettedir. Yazıtın bulunduğu uzun yüzün yarısı kırık olmasına rağmen bir kısmı hala okunabilmektedir.

___ΛAB
 APICTE_ ZH

ALB.BN.319: (Lev. XLII Fig. 83)

Batı Nekropol güneyi, Alabanda deresinin batısında bulunan tarla duvarı içerisinde bulunmaktadır.

Tek uzun yüzü görülebilen lahidin bir kısmı kırık vaziyettedir. Söz konusu bu uzun yüzde yer alan yazıtın deforme olması nedeniyle okunması mümkün olmamıştır.

ALB.BN.L321: (Lev. XLIII Fig. 84)

Batı Nekropol güneyi, Alabanda deresinin batısında bulunan tarla duvarı içerisinde bulunmaktadır. Yalnızca tek uzun yüz görülebilmektedir. Söz konusu uzun yüzün de yarısı toprakla kaplıdır. Yazıt lahidin bu söz konusu yüzünde yer alır.

ΑΥΡ ΤΑΤΙΑΝΟΥ ΔΙΑΔ

ALB.BN.L322: (Lev. XLIII Fig. 85)

Batı Nekropol güneyi, Alabanda deresinin batısında yer alan tarla duvarı içerisinde kullanılmıştır. Yalnızca tek uzun yüz görülmektedir. Yazıt söz konusu yüzde yer almaktadır:

ΕΡΜΕΡΩΤΟΑΡ
ΧΙΑΤΡΟΥΖΩ
ΑΥΡΑΙΟΝΥΧΙΟΥ
ΖΗ

ALB.BN.L325: (Lev. XLIV Fig. 86)

Batı Nekropol güneyi, Alabanda deresinin batısında yer alan tarla duvarı içerisinde bulunmaktadır. Yalnızca tek uzun yüz görülebilmektedir. Söz konusu yazıt bu uzun yüzde yer alır. Yazıt aşağıdaki gibidir:

ΜΑΡΑΥΡ. ΤΑΤΙΑΝΟΥ ΤΡΙΟ ΖΗ

ALB.BN.L334: (Lev. XLIV Fig. 87)

Batı Nekropol güneyi, Alabanda deresinin batısında yer alan tarla içerisinde bulunmaktadır. Açık alanda sağlam vaziyette ele geçmiştir. Podyum üzerine konumlandırılmıştır. Bu tarz lahitlerin Alabanda'da çok sayıda bulunduğu düşünülmektedir¹²³. Güneye bakan uzun yüzde yazıt bulunmaktadır. Söz konusu yazıt tam olarak okunamamaktadır.

Uzunluğu 232 cm., genişliği 112 cm., kalınlığı 20 cm., yüksekliği 115 cm. olarak ölçülmüştür. Lahide ait kapak bulunamamıştır. Birçok lahitde olduğu gibi kapaklar kaybolmuş, taşınmış, kırılmış ve başka alanlarda farklı amaçla kullanım görmüştür.

ALB.BN.L349: (Lev. XLV Fig. 88)

Batı Nekropol güneyi, Alabanda deresinin batısında son lahit grubu içerisinde yer almaktadır. Yazıtın yer aldığı uzun yüz üstten hafif kırık vaziyettedir. Kırık olan kısımda yazıt yer alır. Bu nedenle tamamını okumak mümkün olmayacaktır. Bunun dışında lahit sağlam durumdadır.

Doğu-batı doğrultulu duran lahidin uzunluğu 226 cm., genişliği 106 cm., yüksekliği 110 cm., derinliği 74 cm. ve kalınlığı 19 cm. olarak ölçülmüştür. Lahit diğer bütün lahitler gibi alta doğru iki santim incelmektedir. Deformasyon bunun nedeni olabilir.

Kuzeye bakan uzun yüzde yer alan söz konusu yazıtın okunabilen kısmı aşağıdaki gibidir:

AY BOYΔIOY____T

ALB.BN. L351: (Lev. XLV Fig. 89)

Batı Nekropol güneyi, Alabanda deresinin batısında son lahit grubu içerisinde yer almaktadır. Alt kısmı toprak kaplı olmasına karşın dar yüzde yer alan yazıt görülebilmektedir. Silik vaziyette ve üç satır halinde ele geçen lahidin yalnızca

¹²³ Söz konusu lahitlerin bir kısmının taban kısımlarının toprak altında olması, bir kısmının *insitu* durumda olmaması bu tezi destekleyecek örneklerin az sayıda olmasına yol açmaktadır.

son satırında “ZH” yazısı okunabilmektedir. Uzunluğu 238 cm., genişliği 116 cm. olarak ölçülen lahit doğu-batı doğrultuludur.

ALB.BN.L361: (Lev. XLVI Fig. 90)

Batı Nekropol güneyinde son lahit grubu içerisinde yer almaktadır. Güneydoğu-kuzeybatı doğrultuludur. Neredeyse yarıya kadar toprak kaplıdır. Buna rağmen kuzeydoğuya bakan uzun yüzdeki yazıtın bir kısmı okunabilmektedir. 224 cm. uzunluğa, 106 cm. genişliğe sahip lahidin uzun yüzünde yer alan söz konusu yazıtın okunabilen kısmı aşağıdaki gibidir:

...EYΓENI...

...OY

ALB.BN.L366: (Lev. XLVI Fig. 91)

Batı Nekropol içerisinde güneybatıdaki son lahit grubu içerisinde yer almaktadır. Doğu-batı doğrultuludur. Uzun yüzde bir adet kenet deliği dikkati çekmektedir. Uzunluğu 230 cm., genişliği 110 cm.'dir.

Güneye bakan uzun yüzde iki satırlık yazıt bulunmaktadır. Tam olarak okunamayan yazıtın görülebilen kısımları aşağıdaki gibidir:

...

____ _IAIOY__

ALB.BN.L367: (Lev. XLVII Fig. 92)

Batı Nekropol güneybatısındaki son lahit grubu içerisinde yer alır. Doğu-batı doğrultulu duran lahit yarıya kadar toprak kaplıdır.

Uzunluğu 230 cm., genişliği 108 cm. olan lahidin güneye bakan uzun yüzünde yazıt yer alır.

ΓΕΛΑCIOY

OIKCωCΙΦ...

ALB.BN.L374: (Lev. XLVII Fig. 93)

Alinda kapısının kuzeyinde, derenin doğu kenarında bulunmaktadır. Sağlam olarak ele geçen lahidin doğu uzun yüzü tamamen toprak altındayken batı uzun yüz açıktadır. Söz konusu uzun yüzde yazıt yer almaktadır.

Kuzey-güney doğrultulu lahidin uzunluğu 238 cm., genişliği 116 cm., kalınlığı ise 20 cm. olarak ölçülmüştür. Uzun yüzde yer alan söz konusu yazıt¹²⁴ ise aşağıdaki gibidir.

KΩCTαNTIN
KΛHP
EYΓΔIωMONIOY
NIKHΦOPOY

ALB.BN.L375: (Lev. XLVIII Fig. 94)

Alinda kapısının kuzeyinde, 374 no.'lu lahidin hemen yanında bulunmaktadır. Sağlam vaziyette ele geçen lahidin dereye bakan uzun yüzü açıkta, diğer yüzün yarıdan fazlası toprak altındadır. Yazıt ise bu yüzde yer alır. Toprak kaplı olması nedeniyle yalnızca tek satırı okunabilmektedir.

220 cm. uzunluğunda, 100 cm. genişliğinde ve 20 cm. kalınlığındaki lahidin üzerindeki yazıt aşağıdaki gibidir:

EYKAPΠOYOIKCIOYAPICTOΓE_

6.2.2 Bezemesiz Lahitler

Batı Nekropol içerisinde 237 adet bezemesiz lahit bulunmaktadır. Bu lahitlerin bir kısmı kırık, bir kısmı toprak altında bir kısmı ise yüzeyde sağlam vaziyette bulunmaktadır (**Lev. XLVIII Fig. 95- Lev. XLIX Fig. 96**).

Hepsi yerel *gnays* taşından yontulmuş olan lahitlerin birçoğunun üzerinde Doğu Nekropol'de olduğu gibi kenet delikleri bulunmakta fakat kapaklarına

¹²⁴ Söz konusu yazıt içerisinde literatürde geçmeyen, sembol niteliğinde harfler yer almaktadır.

rastlanmamaktadır. Yalnızca duvar sırası içerisinde kullanılmış bir adet lahit kapağı ve bağımsız olarak birkaç lahit kapağı bu bölgede ele geçirilmiştir.

Form olarak yazıtlı lahitlerle aralarında hiçbir fark bulunmamaktadır. Basit dikdörtgen formlu lahitlerin açıkta ve sağlam olanlarının iç kısımları boş ve özensiz bir işçiliğe sahiptir. Geriye kalanlar ya kırık ya da içleri toprak dolu vaziyette duvar sırası olarak (**Lev. XLIX Fig. 97**) veya bağımsız vaziyette söz konusu nekropol alanında gruplar halinde yer almaktadır.

DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Alabanda Lahitleri ana başlığı altında ele alınan bu tez çalışması içerisinde yararlanılan kaynaklardan elde edilen farklı örnekler ışığında öncelikle ölüm ve öteki dünya arasında insanların inançları doğrultusunda şekillendirdiği adetlerden yola çıkarak lahitlerin bu inanç içerisindeki yerini ve görevini anlamış bulunmaktayız. Bu bağlamda lahitlerin üretim aşamaları olduğu ve bölgelere göre farklılık gösteren form ve stilistik özelliklere sahip oldukları ortaya çıkmaktadır.

Lahitlerin tek kişilik veya aile mezarı olarak kullanıldığı farklı örnekler bulunmaktadır. Roma ölü gömme adetlerine bağlı olarak, lahitler hem *kremasyon* hem de *inhümasyon* gömüler için uygun bir mezar formuna sahiptir. Lahitlerin üzerindeki yazıtlarda ise ölen kişilerin adlarının, bazen de mesleklerinin belirtildiği görülmektedir.

Anadolu'nun çeşitli merkezlerinde bulunan lahitlerin, Geç Helenistik veya Roma İmparatorluk Dönemi başlarında yapıldıkları düşünülmektedir. Fakat bu örneklerin birbirlerinden çok farklı süslemelere sahip olmalarından dolayı herhangi bir ortak özellikleri görülmemektedir. Bu nedenle belli bir ortak grupta yerine kendi içerisinde sınıflara ayırma söz konusu olmuştur. Bunların arasında en özgün örnek olarak Lykia Lahitleri dikkat çekmektedir. Basamaklı kaide, *Hyposorion*, tekne ve kapak olmak üzere dört bölümde incelenen söz konusu lahitler özgün eserler arasında yerini almaktadır.

Etkileşimin her alanda olduğu gibi lahit işçiliği anlamında da var olduğu Roma Dönemi içerisinde en önemli lahit üretim merkezlerinin başında Dokymeion gelmektedir. Bölgedeki lahitlerinin geniş bir coğrafyaya yayılması ve bezemelerinin diğer bölgelerdeki işliklerde taklit edilmiş olması açısından Anadolu'nun ana üretiminin burada yapılmış olduğu düşüncesi hakimdir. Dokymeion'un girlandlı, figürlü frizli ve sütunlu lahitleri Anadolu, Atina ve Roma'da üretilen örneklerden farklıdır. Buradaki işlik kendine özgü form ve bezeme özelliklerine sahiptir.

Girlandlı yarı mamul üretim yapan Prokonnessos, Ephesos, Aphrodisias ve Karia gibi merkezlerin işliklerinin ürünleri, her merkezin kendine özgü form ve kompozisyon özelliklerine sahip olmalarından, kolaylıkla birbirinden ayırt edilebilmektedir. Bu merkezlerden ihraç edilen yarı mamul girlandlı lahitler geniş bir coğrafyaya yayılmıştır. Bunun yanı sıra taklit edilmiş birçok Anadolu kökenli lahit

bulunmaktadır. Bunlar arasında taklit olarak nitelendirebileceğimiz aynı ustanın elinden çıkmış fakat farklı üretim merkezlerinden çıkarılmış lahitler de vardır.

Alabanda Lahitleri'ne baktığımızda ise özensiz işçilik, tekil örnek dışında bezemesiz lahit örnekleri karşımıza çıkmıştır. Bunun yanı sıra 65 lahit üzerinde görülen yazıtlar lahitler gibi özensizdir. Bunun nedenlerinden biri kalabalık nüfus olmalıdır. Ayrıca ani ölümler ve dolayısıyla acelece yazılmış yazıtlar bu görüşü destekler niteliktedir.

Lahitler için bir diğer değerlendirme yazı biçimi nedeniyle genel olarak Geç Roma Dönemi'ne tarihlendirilmesidir. Her biri için ikinci bir kullanım da söz konusudur. Bazı lahitler üzerinde görülen *tabula ansata* girintileri bunun en büyük kanıtıdır.

Genel olarak kırık ve toprak altında olan lahitlerin çoğunlukta olması bu tez çalışmasının sonuçlandırılmasında alehimize olmuştur. Buna rağmen sağlam ve açıkta tespit edilen lahitler ile Alabanda Lahitleri'nin tipolojisi hakkında bilgi sahibi olmak mümkün olmuştur. Bu bağlamda bezemesiz, yazıtlı, kabartmalı, taban kısmı iç bükey lahitler dışında dikkat çeken podyumlu lahitlerin varlığıdır (**Lev. L Fig. 98-99**).

Lahit tipolojileri ile ilgili bir başka düşünce her birinin muhtemel bir podyum yapısı üzerinde konumlandırılmış olmasıdır. Lahitlerin taşınmış ve günümüz tarlalarında duvar sırası olarak kullanılmış olmaları bu konu hakkında kesin yargıya varmamıza engel olmuştur.

Lahit kapakları ise lahitlerin kendisi kadar tahribat görmüş ve bir çoğu ele geçmemiştir. Buna rağmen bütün lahitlerin birer kapağa sahip olduklarını söylemek mümkündür. Üzerlerinde bulunan kenet delikleri tekne ve kapağı birbirine sabitlemek için kullanılan en geçerli koruma tekniği olmuştur. Alabanda'da ele geçen çift kişilik lahit kapağı da tekil bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır (**Lev. LI Fig. 100**).

Alabanda territoriumu içerisinde bulunan bu lahit tiplerini komşu kent olan Alinda'da görmek mümkündür (**Lev LI Fig. 101**).

Sonuç olarak inançlar doğrultusunda ortaya çıkan ve istekler doğrultusunda şekillendirilen bu eserler kültürel ve ticari ilişkilerin gelişmesi ve günümüzde anlaşılabilmesi açısından önemlidir. Alabanda'nın bu alanda Karia Bölgesi'nin önde gelen kentlerinden biri olması ve örnek teşkil etmesi ayrı bir önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Akarca, A. (1952) "Mylasa'da Hellenistik Bir Mezar", *Belleten*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Akurgal, E. (1998) "Bayraklı Kazısı 1997". *KST*. 20: ss.33-47.
- Asgari, N. (1977) "Die Halbfabrikate Kleinasiatischer Girlandansarkophage und Ihre Herkunft", *AA*. Berlin, ss. 329-379.
- Asgari, N. (1981) "Marmara Adası Saraylar Köyü Kazısı", *Arkeoloji ve Sanat*, Sayı 11, İstanbul, ss. 23-31.
- Ateşlier, S. (2012) "Alabanda, Karia'nın Mimarlar Kenti", *Aydın Kültür ve Turizm Dergisi* 4, ss. 78-84.
- Ateşlier, S. (2013) "2011-2012 Yılı Alabanda Kazıları", 35. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 3. Cilt, Muğla.
- Bayburtluoğlu, C. (1982) *Arkeoloji*, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara.
- Bean, G.E. (1987) *Karia*, (çev. Burak Akgüç), Cem Yayınları, İstanbul.
- Bean, G.E.(2000) *Eskiçağ'da Menderes'in Ötesi*, İstanbul.
- Blanck, H. (1999) *Eski Yunan ve Roma'da Yaşam*, (çev. İslam Tanrıkut), İstanbul.
- Civelek A. (2007) "Roma Cenaze Törenleri ve Ölü Gömme Gelenekleri", *Arkeoloji ve Sanat Dergisi* 124, ss: 61-70, İstanbul.
- Cook, J.M. (1973) *The Troad*, Oxford.
- Çelgin, A. V. (1994) "Termessos ve Çevresinde Nekropol ve Epigrafya Araştırmaları: 1975–1991 Yılları Arasında Yapılan Çalışmaların Toplu Sonuçlarına Kısa Bir Bakış", *Anadolu Araştırmaları*. XIII, 1994, ss. 153–177.
- Evren, A. Tire ve Çevresinde Bulunan Pişmiş Toprak Lahitler, *Ark. ve Sanat Yayınları*, Müze, Sergi ve Koleksiyon Katalogları Dizisi, 4
- Garstang J. - Gurney, O.R. (1959) *The Geography of the Hittite Empire*, British Institute of Archeology, Ankara.

- Gaitzsch W. et al., (1985) "Ein Hölzener Hellenistische Sarkophag aus Elaia bei Pergamon" *İstMitt.* 35: ss. 159-167.
- Gaius Plinius Secundus, (1947) Trsl. H.R. Rackham- W.H.S., Jones, William Hinemann Ltd. London.
- Henry, O. (2005) *Tombes Cariennes Contribution de l' Architecture Funeraire a l' Histoire de la Carie aux Perodes Classique et Hellenistique, Vol.1,Bordeaux* 3.
- Herodotos, (1991) Herodot Tarihi, (çev.Müntekin Ökmen), İstanbul.
- Homer, (1984) *İlyada*, (çev. A. Erhat- A.Kadir), İstanbul.
- Hürmüzlü, B. (2008) *Eski Yunan'da Ölü Gömme Gelenekleri*, İstanbul.
- Işık, F. (1984) "Die Sarkophag von Aphrodisias", *MarbWP.*, 1984, ss. 243-281
- Işık, F. (1986) Ein Wiederfundener Girlandensarkophag in Milet', *İst.Mit.*, ss. 161-181.
- Işık, F.(1992) "Zum Produktionsbeginn von Halbsfabrikaten Kleinasiatichen Girlandensarkophag", *AA.* 1992, ss. 121-145.
- İdil, V. (1998) *Likya Lahitleri*, Türk Tarih Kurumu, 3. Baskı, Ankara.
- Koch G. - Sichtermann, H. (1982) *Römische Sarkophag*, Beck.
- Koch, G. (2001) *Roma İmparatorluk Dönemi Lahitler*, (çev. Z. Zühre İlkelen),
- Koch, G. (2010) *Türkiye'deki Roma İmparatorluk Dönemi Lahitleri, Genel Bir Bakış*, (çev. B. Varkıvanç), Antalya.İstanbul.
- Kurtz, D.C. Boardman, J. (1971) *Greek Burial Customs*, London.
- Kübler, K. (1959) *Die Nekropole des späten 8. Bis frühen 6. Jahrhunderts, Kerameikos V,1.* Berlin.
- Küçükeren, C.C. (2005) *Ege'de Bir Anadolu Uygarlığı Karia*, Kelebek Matbaacılık İstanbul.
- Kyle, G.D. (2001) *Spectacle Death in Ancient Rome*, 1998, Routledge, London-New York
- Lucretius, (1916) *De Rerum Natura*, William Ellery Leonard. E.P. Dutton, Boston

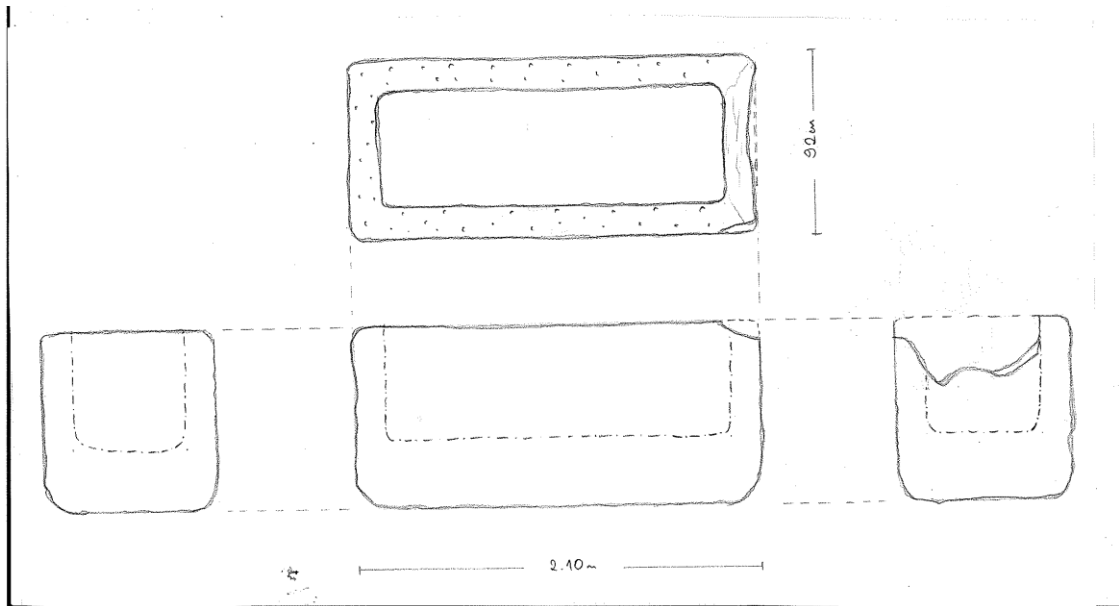
- Magie, D. (1950) *Roman Rule in Asia Minor*, princeton University Press.
- Panofsky, E. (1964) *Grabplastik*, London.
- Plinius, (1855) (The Elder). *The Natural History*, John Bostack, M.D., F.R.R., H.T. Riley, Esq., B.A. London, Taylor and Francis, Red Lion Court, Fleet Street.
- Ramsay, W.M. (1960) *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, (çev. Mihri Pektaş) İstanbul
- Sevin, V. (2001) *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası I*, TTK, Ankara.
- Stark, F. (1958) "Alexander's March from Miletus to Phrygia", *The Journal of Hellenic Studies* 78, ss. 102-120.
- Stephan von byzanz, *Ethnika*, Graz 1958.
- Strabon, (2005) *Geographika/ Antik Anadolu Coğrafyası, Kitap XII-XIII-XIV*, (çev. Adnan Pekman), İstanbul.
- Şahin, N. (2001) *Zeus'un Anadolu Kültleri*, İstanbul.
- Tacitus, (2005) *The Annales, Vol. I, 1-54*, (çev. F.R.D. Goodyear), Cambridge.
- Titus livius, (1961) Trsl. E.T. Sage, William Hinemann Ltd., London (Loeb).
- Toynbee, J. M. C. (1971) *Death and Bruial in the Roman World*, London.
- Umar, B. (1993) *Türkiye'deki Tarihsel Adlar*, İnkılap Kitapevi, İstanbul.
- Walker, S. (1984) *World Archaeology* 16., London.
- Walker, S. (1990) *Roman Sarcophagi in the British Museum*, London.
- Wiegartz, H. (1965) *Kleinasiatische Säulensarkophage*.
- Yener, E. (1996) "Aydın İli, Çine İlçesi, Kabataş Köyü Tepecik Tümülüsü Kurtarma Kazısı", *VIII. Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, ss. 235-254.

KATALOG

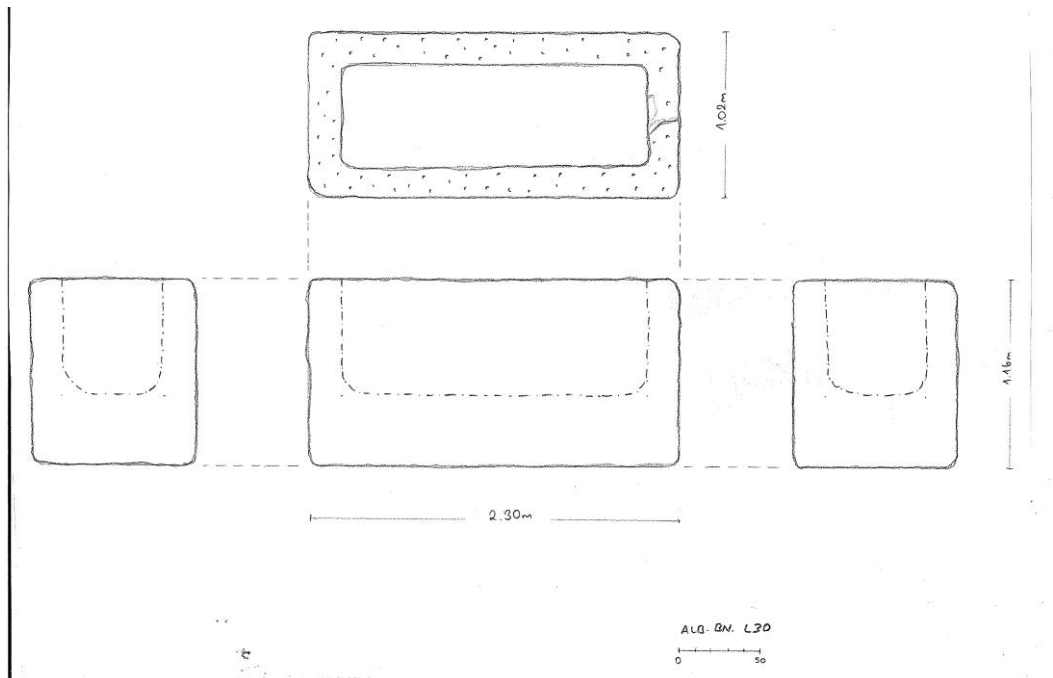
Katalog Listesi

Katalog 1	ALB.DN.L29 Kazı Envanter Numaralı Bezemesiz Lahit, çizimi.
Katalog 2	ALB.DN.L30 Kazı Envanter Numaralı Bezemesiz Lahit, çizimi.
Katalog 3	ALB.DN.L60 Kazı Envanter Numaralı Bezemesiz Lahit, çizimi.
Katalog 4	ALB.DN.L61 Kazı Envanter Numaralı Bezemesiz Lahit, çizimi.
Katalog 5	ALB.DN.L104 Kazı Envanter Numaralı Yazıtlı Lahit, çizimi.
Katalog 6	ALB.DN.L159 Kazı Envanter Numaralı Bezemesiz Lahit, çizimi.
Katalog 7	ALB.DN.L170 Kazı Envanter Numaralı Bezemesiz Lahit, çizimi.
Katalog 8	ALB.DN.L182 Kazı Envanter Numaralı Yazıtlı Lahit, çizimi.
Katalog 9	ALB.DN.L213 Kazı Envanter Numaralı Bezemesiz Lahit, çizimi.
Katalog 10	ALB.DN.L225 Kazı Envanter Numaralı Yazıtlı Lahit, çizimi.
Katalog 11	ALB.DN.L230 Kazı Envanter Numaralı Bezemesiz Lahit, çizimi.
Katalog 12	ALB.DN.L234 Kazı Envanter Numaralı Bezemesiz Lahit, çizimi.
Katalog 13	ALB.DN.L236 Kazı Envanter Numaralı Bezemesiz Lahit, çizimi.
Katalog 14	ALB.DN.L282 Kazı Envanter Numaralı Bezemesiz Lahit, çizimi.
Katalog 15	ALB.DN.L290 Kazı Envanter Numaralı Bezemesiz Lahit, çizimi.
Katalog 16	ALB.DN.L305 Kazı Envanter Numaralı Yazıtlı Lahit, çizimi.
Katalog 17	ALB.DN.L322 Kazı Envanter Numaralı Yazıtlı Lahit, çizimi.
Katalog 18	ALB.DN.L325 Kazı Envanter Numaralı Yazıtlı Lahit, çizimi.
Katalog 19	ALB.DN.L328 Kazı Envanter Numaralı Bezemesiz Lahit, çizimi.
Katalog 20	ALB.DN.L349 Kazı Envanter Numaralı Yazıtlı Lahit, çizimi.
Katalog 21	ALB.DN.L370 Kazı Envanter Numaralı Bezemesiz Lahit, çizimi.

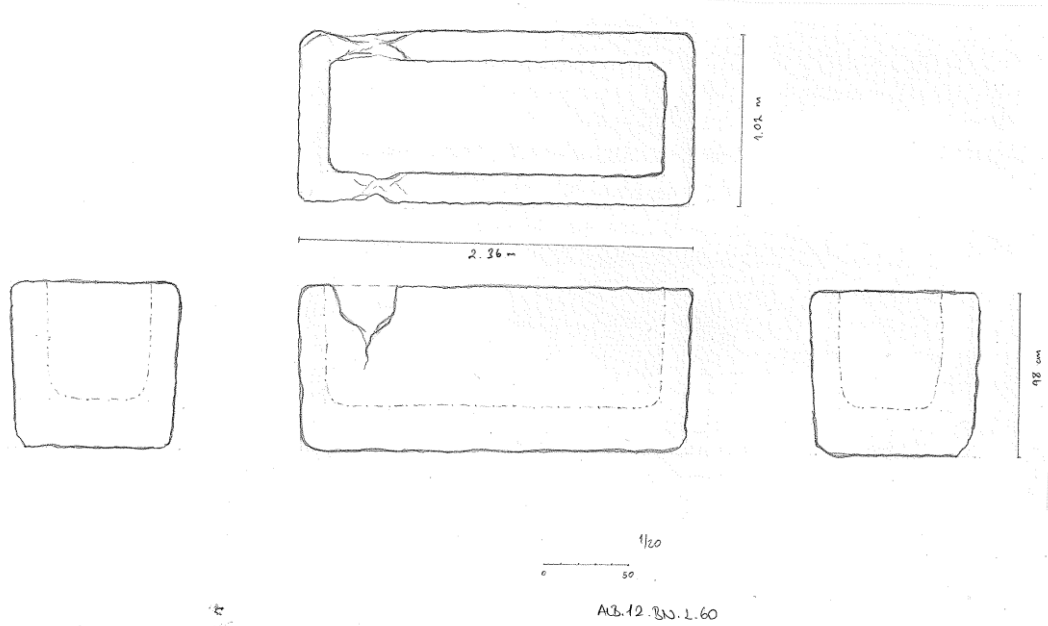
Katalog No: 1				
Kazı Envanter No: ALB.BN.L29				
Lahit Tipi: Bağımsız sanduka tipi lahit.				
Yeri: Batı Nekropol en kuzey tarla içerisinde yer almaktadır. Hala aynı alanda korunmaktadır.				
Tekne ölçüleri: Uzunluk: 210cm.		Genişlik: 92cm.	Yükseklik: 94cm.	Derinlik: 58cm.
Yazıt:	Yok.			
Tanım: Yerel <i>gnays</i> taşından yapılmıştır. Yan yatmış vaziyette bulunmuş olan lahidin bir dar yüzü yarıya kadar kırık durumdadır. Lahit üzerinde herhangi bir bezeme vb. görülmemektedir.				

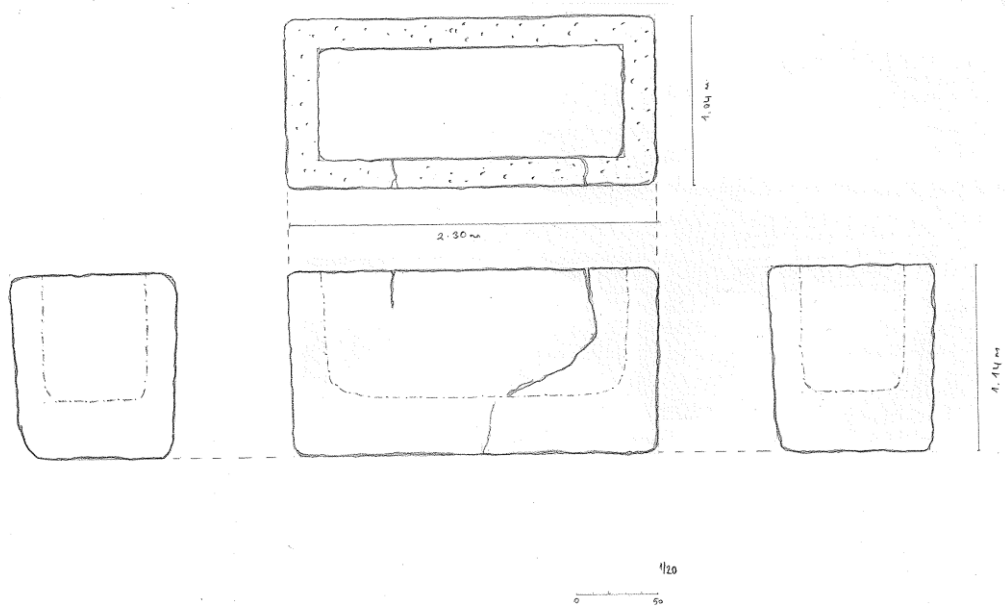
Katalog No: 2				
Kazı Envanter No: ALB.BN.L30				
Lahit Tipi: Bağımsız sanduka tipi lahit.				
Yeri: Batı Nekropol en kuzey tarla içerisinde yer almaktadır. Hala aynı alanda korunmaktadır.				
Tekne ölçüleri: Uzunluk:230cm.	Genişlik:102cm.	Yükseklik:116cm.	Derinlik: 77cm.	
Yazıt: Yok.				
Tanım: Yerel <i>gnays</i> taşından yapılmıştır. Yan yatmış vaziyette bulunmuş olan lahidin tamamı korunmuş durumdadır. Lahit üzerinde herhangi bir bezeme vb. görülmemektedir.				

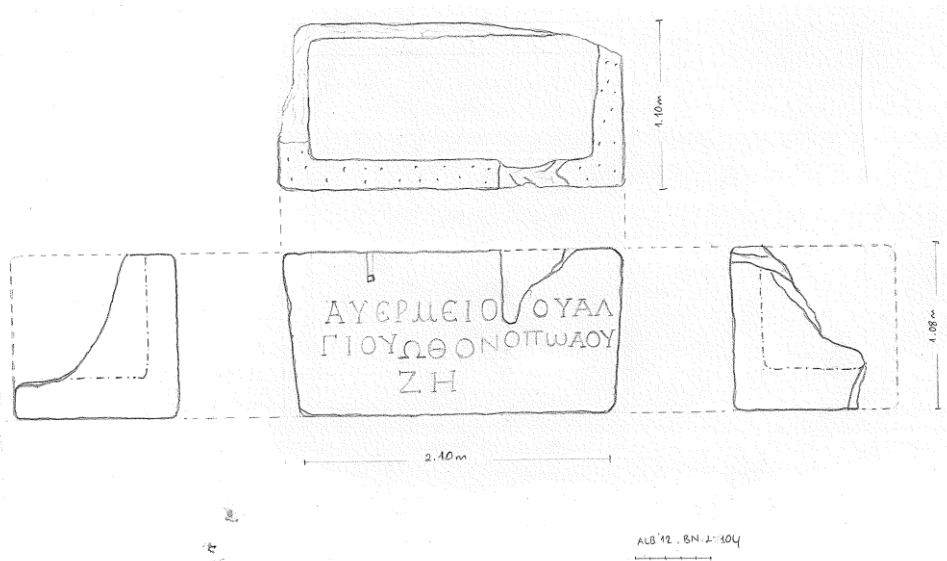
Katalog No: 3				
Kazı Envanter No: ALB.BN.L60				
Lahit Tipi: Bağımsız sanduka tipi lahit.				
Yeri: Batı Nekropol en kuzey tarla içerisinde yer almaktadır. Hala aynı alanda korunmaktadır.				
Tekne ölçüleri: Uzunluk: 236cm.		Genişlik: 102cm.	Yükseklik: 98cm.	Derinlik: 68 cm.
Yazıt:	Yok.			
Tanım: Yerel <i>gnays</i> taşından yapılmıştır. Oldukça sağlam vaziyette ele geçen lahidin uzun yüzlerinde kırıklar bulunmaktadır. Üzerinde herhangi bir bezeme ile karşılaşılmasıdır.				

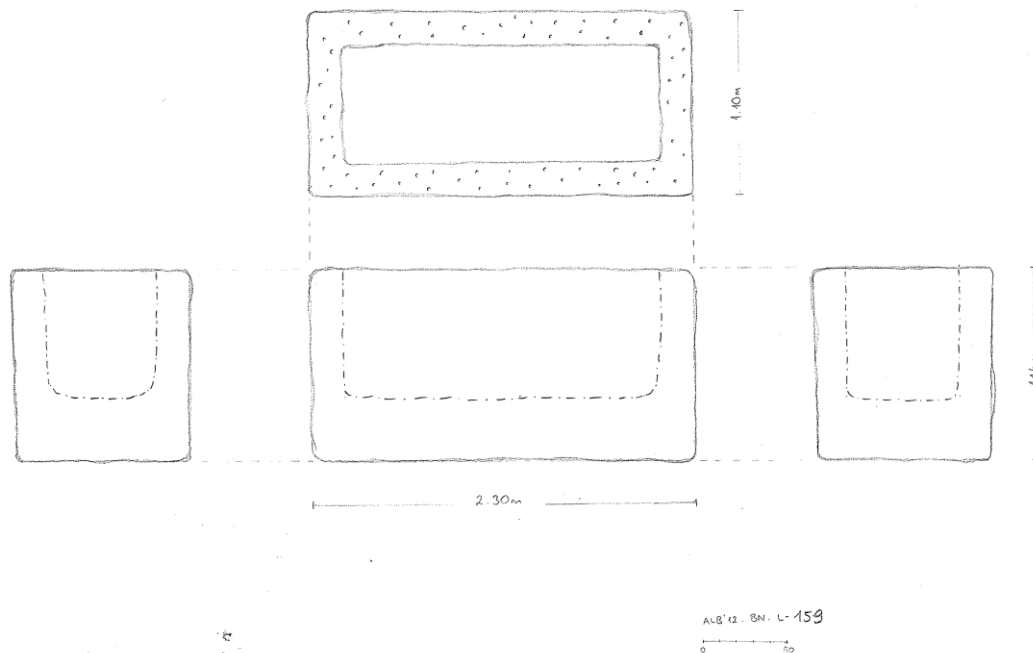
Katalog No: 4				
Kazı Envanter No: ALB.BN.L61				
Lahit Tipi: Bağımsız sanduka tipi lahit.				
Yeri: Batı Nekropol en kuzey tarla içerisinde yer almaktadır. Hala aynı alanda korunmaktadır.				
Tekne ölçüleri: Uzunluk: 230cm.		Genişlik: 104cm.	Yükseklik: 114cm.	Derinlik: 73 cm.
Yazıt:	Yok.			
Tanım: Yerel <i>gnays</i> taşından yapılmıştır. Yan yatmış vaziyette ele geçen lahidin uzun yüzün alt kısmında hafif çatlaklar bulunmaktadır. Oldukça sağlam vaziyette olan lahidin üzerinde herhangi bir bezeme görülmemektedir.				

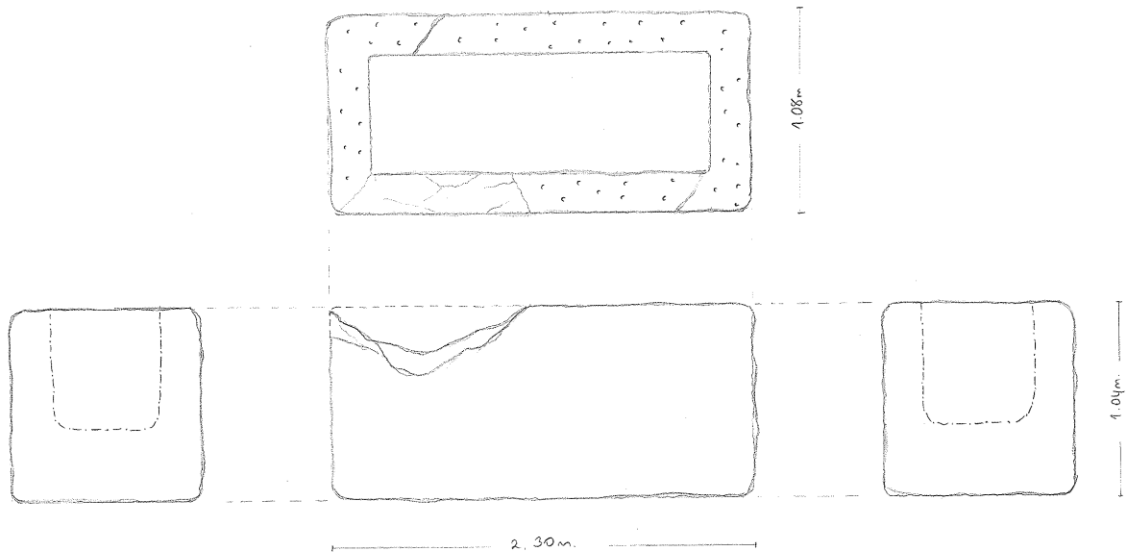
Katalog No: 5				
Kazı Envanter No: ALB.BN.L104				
Lahit Tipi: Bağımsız sanduka tipi lahit.				
Yeri: Batı Nekropol günümüz mezarlığının arkasında, kuzeybatı yönde yer almaktadır. Hala aynı alanda korunmaktadır.				
Tekne ölçüleri: Uzunluk: 210cm.		Genişlik: 110cm.	Yükseklik:108cm.	Derinlik: 74 cm.
Yazıt:	Var.			
Tanım: Yerel <i>gnays</i> taşından yapılmıştır. Uzun yüzlerden biri korunmamıştır. Dar yüzler de yarıya kadar kırık durumdadır. Sağlam olan diğer ön yüz üzerinde yazıt bulunmaktadır. Bir adet kenet deliğinin de bulunduğu uzun yüzdeki yazıt aşağıdaki gibidir. AYEPMEIO_OYAA ΓΙΟΥΩΘΟΝΟΠΩΑΟΥ ZH				

Katalog No: 6				
Kazı Envanter No: ALB.BN.L159				
Lahit Tipi: Bağımsız sanduka tipi lahit.				
Yeri: Kuzeybatı Nekropol üst tarla içerisinde yer almaktadır. Hala aynı alanda korunmaktadır.				
Tekne ölçüleri: Uzunluk: 230cm.		Genişlik: 110cm.	Yükseklik: 116cm.	Derinlik: 72cm.
Yazıt:	Yok.			
Tanım: Yerel <i>gnays</i> taşından yapılmıştır. Kuzey-güney doğrultulu duran lahidin uzun yüzünde çatlaklar mevcuttur. Dar yüzlerde birer adet kenet deliği dikkati çeker. Genel olarak sağlam vaziyettedir. Alt kısmı toprak altında olduğu için çizim açısından sondaj çalışması yapılmıştır.				

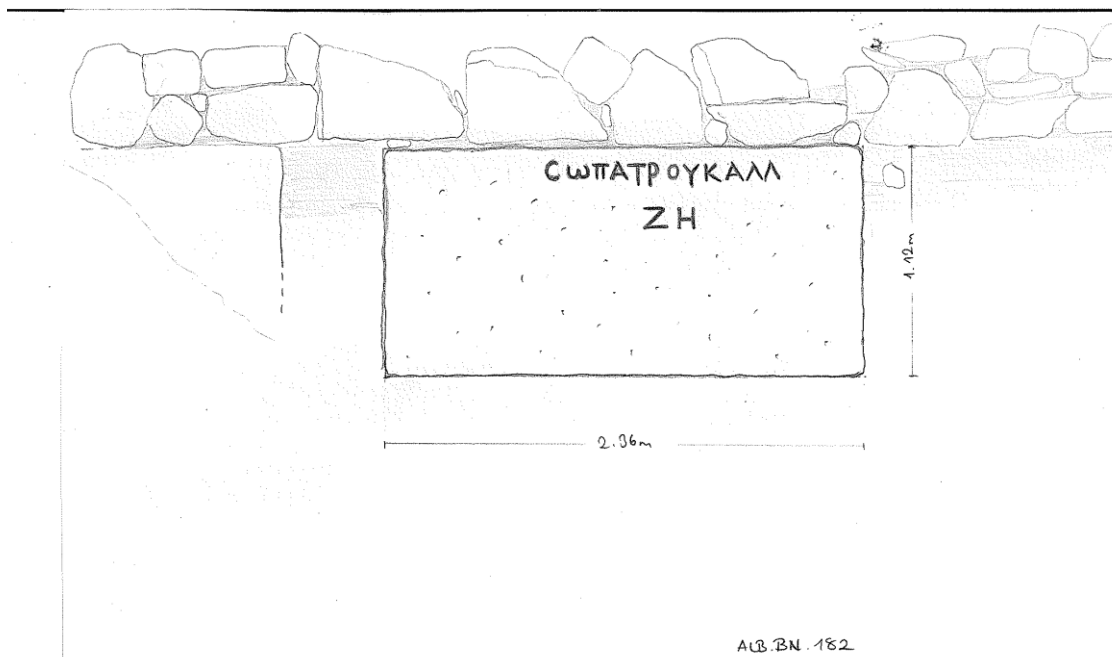

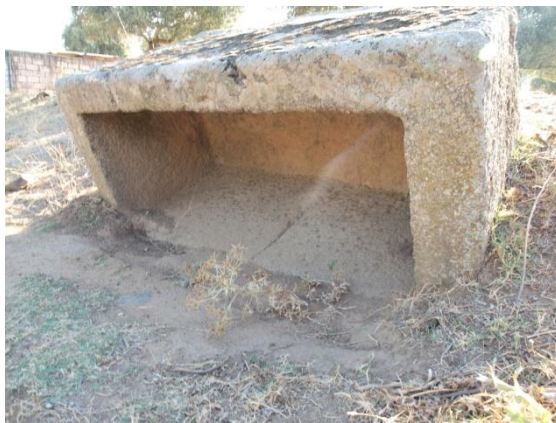
Katalog No: 7				
Kazı Envanter No: ALB.BN.L170				
Lahit Tipi: Bağımsız sanduka tipi lahit.				
Yeri: Kuzeybatı Nekropol üst tarla içerisinde yer almaktadır. Hala aynı alanda korunmaktadır.				
Tekne ölçüleri: Uzunluk: 230cm.		Genişlik:108cm.	Yükseklik:104cm.	Derinlik: 65cm.
Yazıt:	Yok.			
Tanım: Tarlanın eğiminden dolayı alt kısmın bir bölümü toprak altında fakat bir dar yüz tamamen açıktır. Doğu-batı doğrultulu duran lahidin kuzeye bakan uzun yüzün yüzü üstten kırık vaziyettedir. Bezeme vb. bulunmamaktadır.				

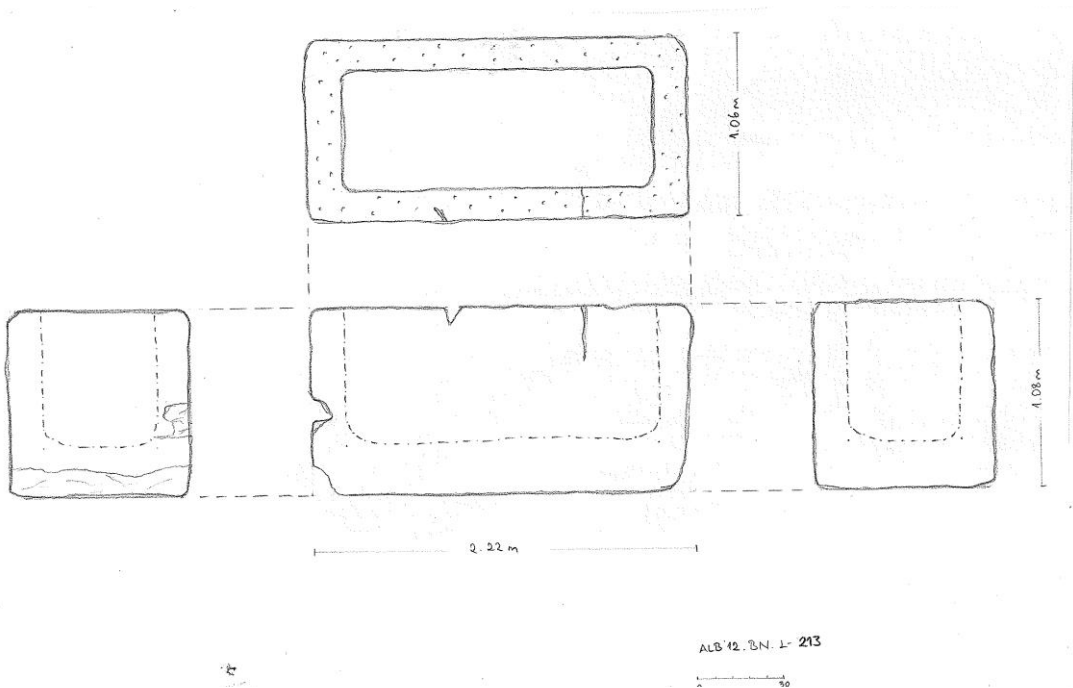

ALB'12. BN. L-170

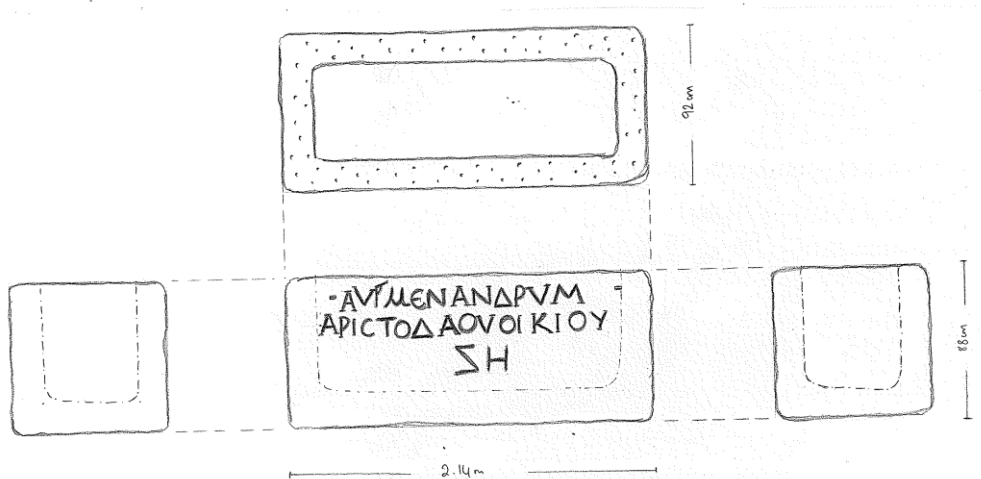
Katalog No: 8				
Kazı Envanter No: ALB.BN.L182				
Lahit Tipi: Bağımsız sanduka tipi lahit.				
Yeri: Batı Nekropol başlangıç sınırında asfalt yolun güneyinde, günümüz tarla duvarı içerisinde bulunmaktadır. Hala aynı alanda korunmaktadır.				
Tekne ölçüleri: Uzunluk: 236cm.		Genişlik: -	Yükseklik: 112cm.	Derinlik: -
Yazıt:	Var.			
Tanım: Yerel <i>gnays</i> taşından yapılmıştır. Yalnızca tek uzun yüz görülebilmektedir. Söz konusu uzun yüzde yazıt net bir şekilde okunmaktadır.				
CΩΠATPOY KAΛΛ ZH				

Katalog No: 9				
Kazı Envanter No: ALB.BN.L213				
Lahit Tipi: Bağımsız sanduka tipi lahit.				
Yeri: Batı Nekropol tarla içi, batı yönde yer almaktadır. Hala aynı alanda korunmaktadır.				
Tekne ölçüleri: Uzunluk: 222cm.		Genişlik: 106cm.	Yükseklik:108cm.	Derinlik: 68 cm.
Yazıt:	Yok.			
Tanım: Gnays taşından yapılmıştır. Yan yatmış vaziyette duran lahidin yan kısımlarında hafif kırıklar mevcuttur. Genel olarak sağlam durumdadır.				

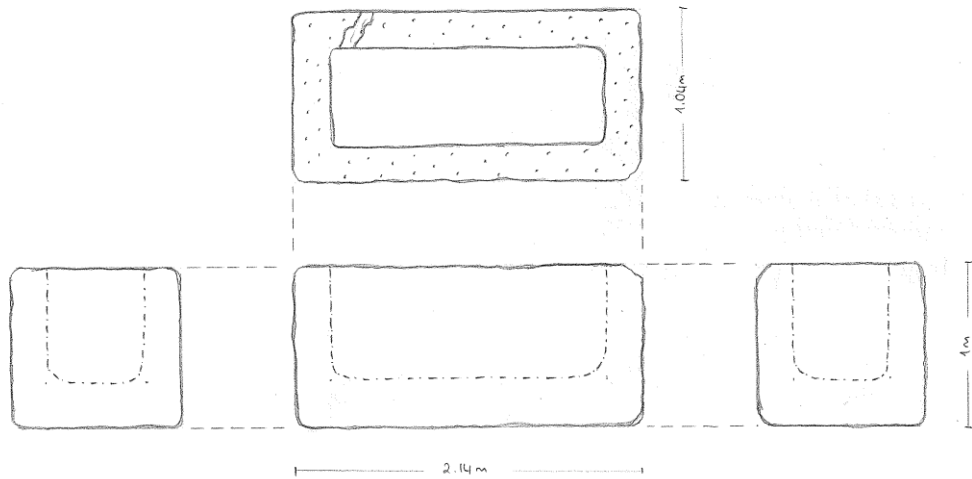

Katalog No: 10				
Kazı Envanter No: ALB.BN.L225				
Lahit Tipi: Bağımsız sanduka tipi lahit				
Yeri: Batı Nekropol tarla sınırında bulunmaktadır. Hala aynı alanda korunmaktadır.				
Tekne ölçüleri: Uzunluk: 214cm.		Genişlik: 92cm.	Yükseklik: 88cm.	Derinlik: 62 cm.
Yazıt:	Var.			
Tanım: Gnays taşından yapılmıştır. Tarla sınırları içerisinde kalan uzun yüzün bir kısmı toprak kaplıdır. Lahit sağlam vaziyette ele geçmiştir. Toprak yola bakan diğer uzun yüzde yazıt yer almaktadır. AVPMENANΔPVM APICTOΔAOVOIKIOY ZH				

ALB.12. BN. L- 225

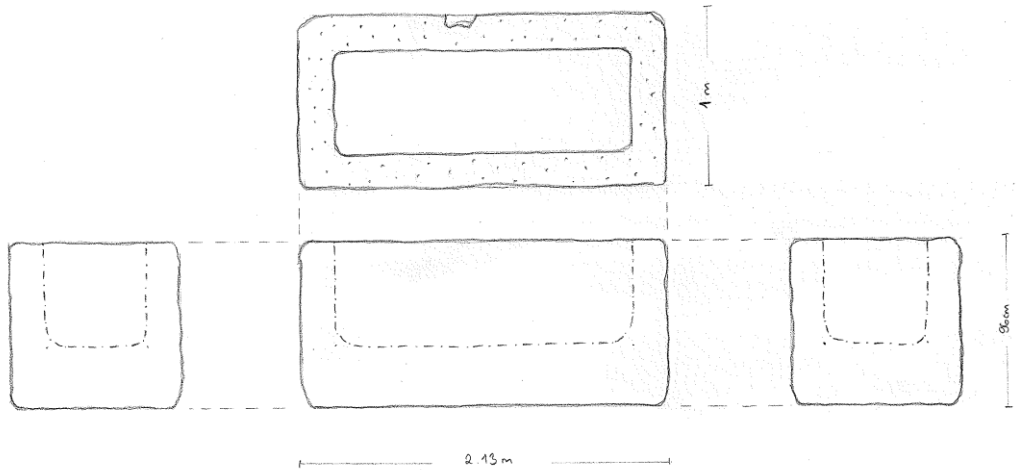
Katalog No: 11				
Kazı Envanter No: ALB.BN.L230				
Lahit Tipi: Bağımsız sanduka tipi lahit				
Yeri: Batı Nekropol tarla sınırında tespit edilmiştir. Hala aynı alanda korunmaktadır.				
Tekne ölçüleri: Uzunluk: 214cm.		Genişlik: 104cm.	Yükseklik: 100cm.	Derinlik: 59 cm.
Yazıt:	Yok.			
Tanım: Gnays taşından yapılmıştır. Sağlam vaziyette ele geçen lahidin batıya bakan uzun yüzü yarıya kadar toprak altındadır. Yazıtın yer aldığı diğer uzun yüz açıktadır. Ufak deformasyonlar söz konusu yazıtın silinmesine yol açmıştır. Bu nedenle yazıt okunamamaktadır.				

ALB'12. BN. L- 230

0 50

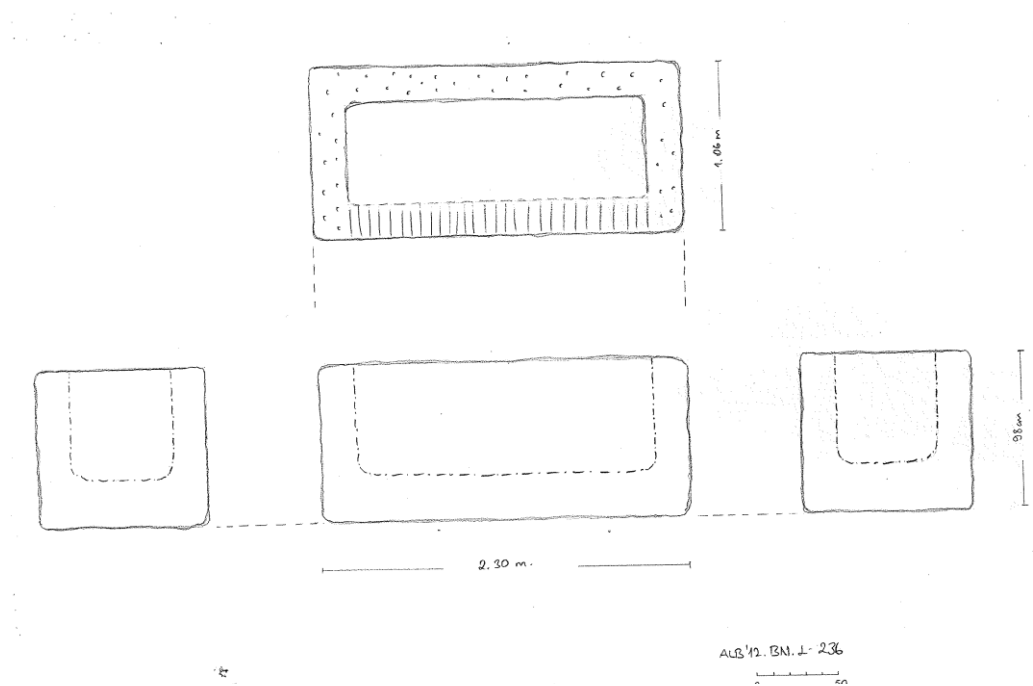
Katalog No: 12				
Kazı Envanter No: ALB.BN.L234				
Lahit Tipi: Bağımsız sanduka tipi lahit				
Yeri: Batı Nekropol tarla sınırında tespit edilmiştir. Hala aynı alanda korunmaktadır.				
Tekne ölçüleri: Uzunluk: 213cm.		Genişlik: 100cm.	Yükseklik: 96cm.	Derinlik: 63 cm.
Yazıt:	Yok.			
Tanım: Gnays taşından yapılmıştır. Kuzey-güney doğrultulu duran lahit sağlam vaziyettedir. Bezeme vb. görülmemektedir.				

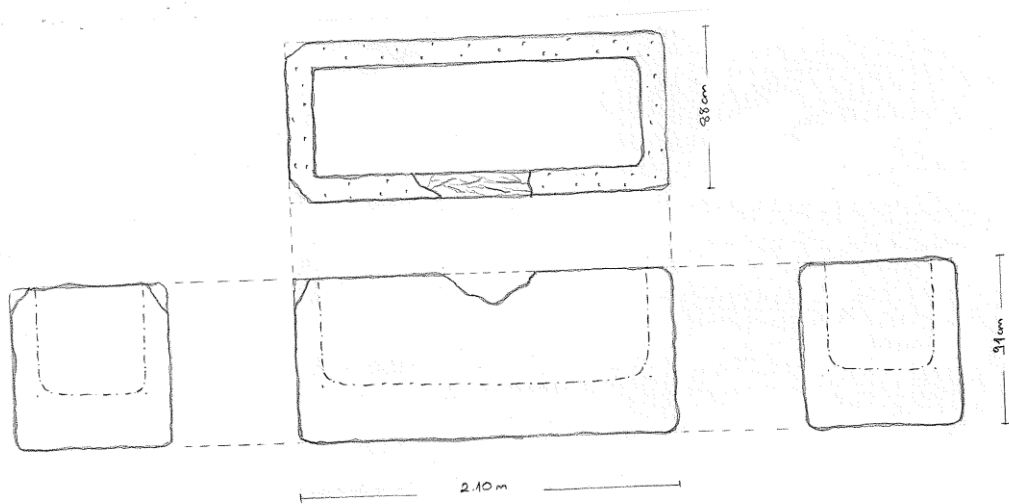
ALB'12. BN. L- 234

0 50

Katalog No: 13				
Kazı Envanter No: ALB.BN.L236				
Lahit Tipi: Bağımsız sanduka tipi lahit				
Yeri: Batı Nekropol tarla sınırında tespit edilmiştir. Hala aynı alanda korunmaktadır.				
Tekne ölçüleri: Uzunluk: 230cm.		Genişlik: 106cm.	Yükseklik: 98cm.	Derinlik: 58 cm.
Yazıt:	Yok.			
Tanım: Gnays taşından yapılmıştır. Duvar sırası içerisindeki grupta yer alan bu lahidin doğuya bakan uzun yüzü tamamen kırık durumdadır. Düzgün kesilmiş olması kırılmış mı yoksa bilinçli olarak mı kesilmiş olduğunu düşündürmektedir.				

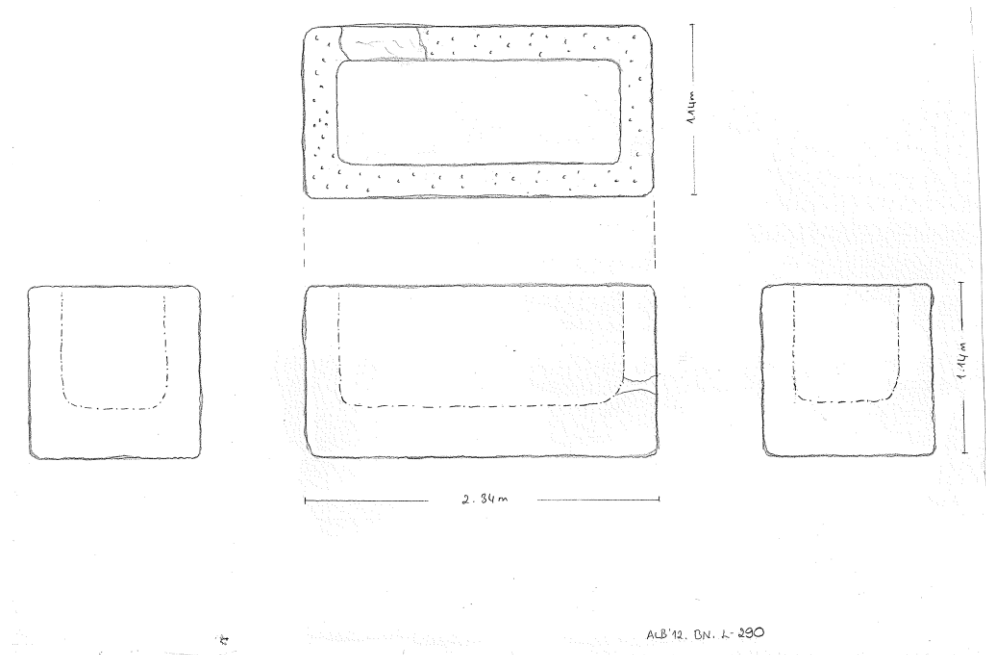

Katalog No: 14				
Kazı Envanter No: ALB.BN.L282				
Lahit Tipi: Bağımsız sanduka tipi lahit				
Yeri: Batı Nekropol tarla sınırının doğusunda tespit edilmiştir. Hala aynı alanda korunmaktadır.				
Tekne ölçüleri: Uzunluk:210cm.		Genişlik: 88cm.	Yükseklik:91cm.	Derinlik: 56 cm.
Yazıt:	Yok.			
Tanım: Gnays taşından yapılmıştır. Yan vaziyette durmaktadır. Üstte kalan uzun yüzdeki kırık dışında sağlam vaziyettedir. Lahidin bir kısmı hayıtlardan kapanmış durumdadır. Bezeme vb. görülmemektedir.				

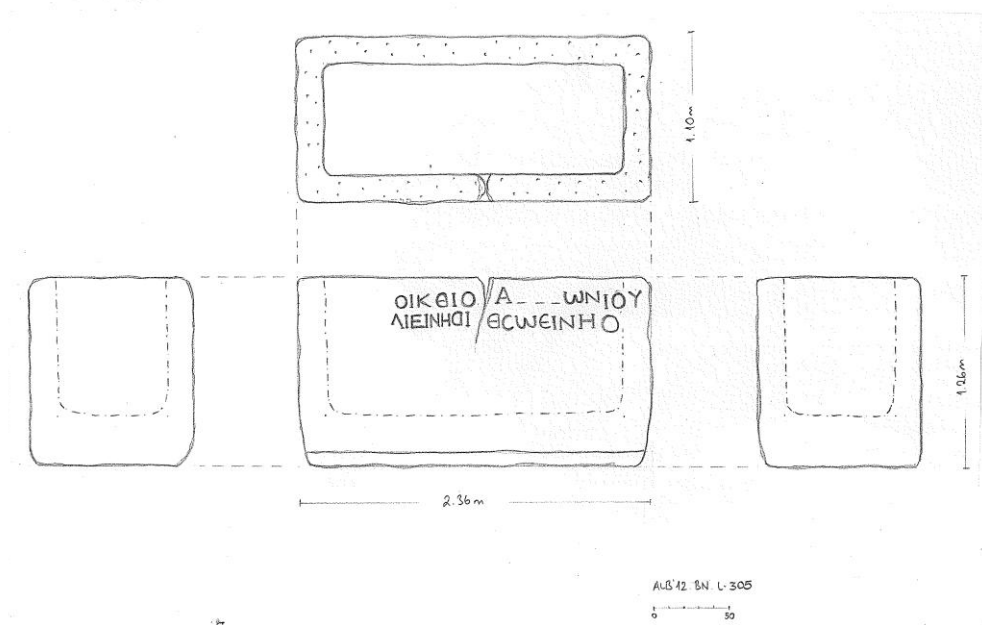

ALB'12. BN. L-282

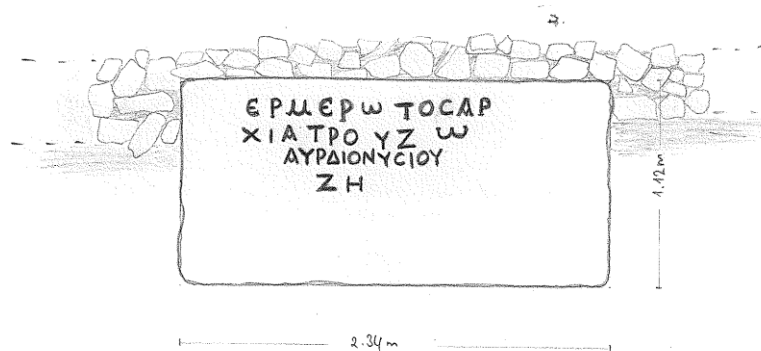
Katalog No: 15				
Kazı Envanter No: ALB.BN.L290				
Lahit Tipi: Bağımsız sanduka tipi lahit				
Yeri: Batı Nekropol tarla sınırının doğusunda tespit edilmiştir. Hala aynı alanda korunmaktadır.				
Tekne ölçüleri: Uzunluk: 234cm.		Genişlik: 114cm.	Yükseklik: 114cm.	Derinlik: 60 cm.
Yazıt:	Yok.			
Tanım: Gnays taşından yapılmıştır. Yan yatmış vaziyette bulunmuştur. Bezeme vb. görülmeyen lahidin üst kısımlarındaki hafif kırıklar ışında tamamı sağlam vaziyettedir. Dar yüzünde sonraki dönemlerde zeytinyağı ayrıştırmak için kullanıldığını gösteren delik bulunmaktadır.				

Katalog No: 16				
Kazı Envanter No: ALB.BN.L305				
Lahit Tipi: Bağımsız sanduka tipi lahit				
Yeri: Batı Nekropol tarla sınırının doğusunda tespit edilmiştir. Hala aynı alanda korunmaktadır.				
Tekne ölçüleri: Uzunluk: 236cm.		Genişlik: 110cm.	Yükseklik: 126cm.	Derinlik: 73 cm.
Yazıt:	Var.			
Tanım: Gnays taşından yapılmıştır. Kuzey-güney doğrultulu durmaktadır. Duvar sırası vazifesi görür. Toprak yola bakan ve görülebilen tek uzun yüzde yazıt yer alır. OIKEIOA__ωNIOY ΛIEINHCI ECωEINH O				

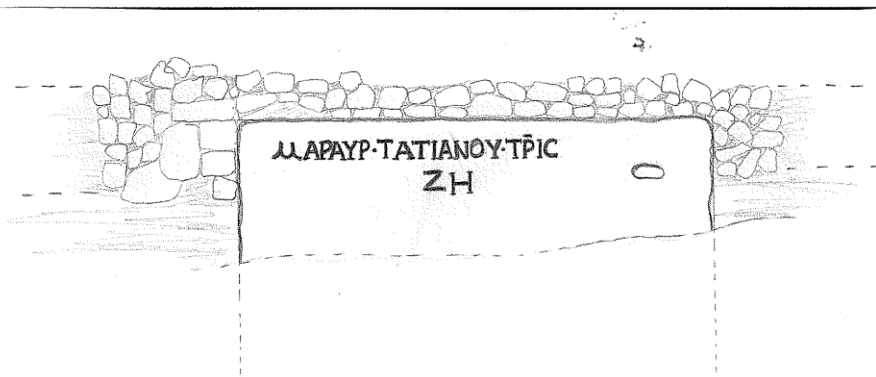
Katalog No: 17			
Kazı Envanter No: ALB.BN.322			
Lahit Tipi: Bağımsız sanduka tipi lahit			
Yeri: Batı Nekropol güneyi, Alabanda deresinin batısında yer alan tarla duvarı içerisinde tespit edilmiştir. Hala aynı alanda korunmaktadır.			
Tekne ölçüleri: Uzunluk: 234cm.	Genişlik: -	Yükseklik: 112cm.	Derinlik: -
Yazıt:	Var.		
Tanım: Gnays taşından yapılmıştır. Duvar sırası içerisinde yer alır ve yalnızca tek uzun yüz görülebilmektedir. Söz konusu yazıt bu uzun yüzde yer almaktadır. Yazıt aşağıdaki gibidir. ΕΡΜΕΡΩ ΤΟCΑΡ ΧΙΑ ΤΡΟ ΥΖ Ω ΑΥΡΑΙΟΝΥCΙΟΥ ΖΗ			

ALB.BN. 322

0 50

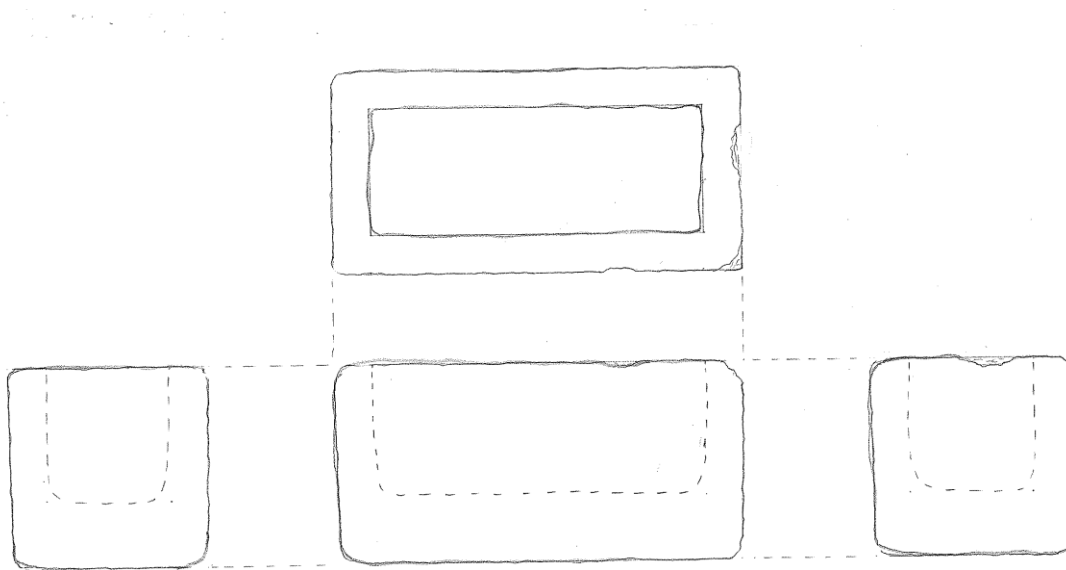
Katalog No: 18				
Kazı Envanter No: ALB.BN.L325				
Lahit Tipi: Bağımsız sanduka tipi lahit				
Yeri: Batı Nekropol güneyi, Alabanda deresinin batısında yer alan tarla duvarı içerisinde bulunmaktadır. Hala aynı alanda korunmaktadır.				
Tekne ölçüleri: Uzunluk: 224 cm.		Genişlik: -	Yükseklik:-	Derinlik: -
Yazıt:	Var.			
Tanım: . Gnays taşından lahidin yalnızca tek uzun yüz görülebilmektedir. Söz konusu yazıt bu uzun yüzde yer alır. Yazıt aşağıdaki gibidir.				
MAPAYP. TATIANOY TPIO ZH				

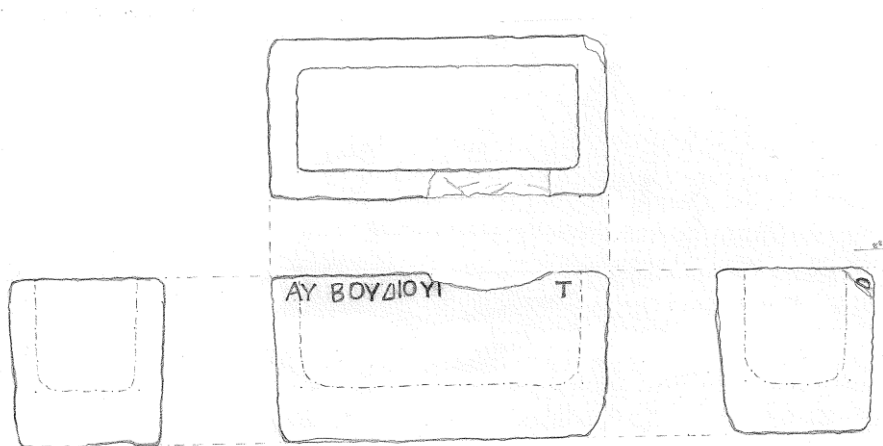
ALB. BN. L. 325

0 50

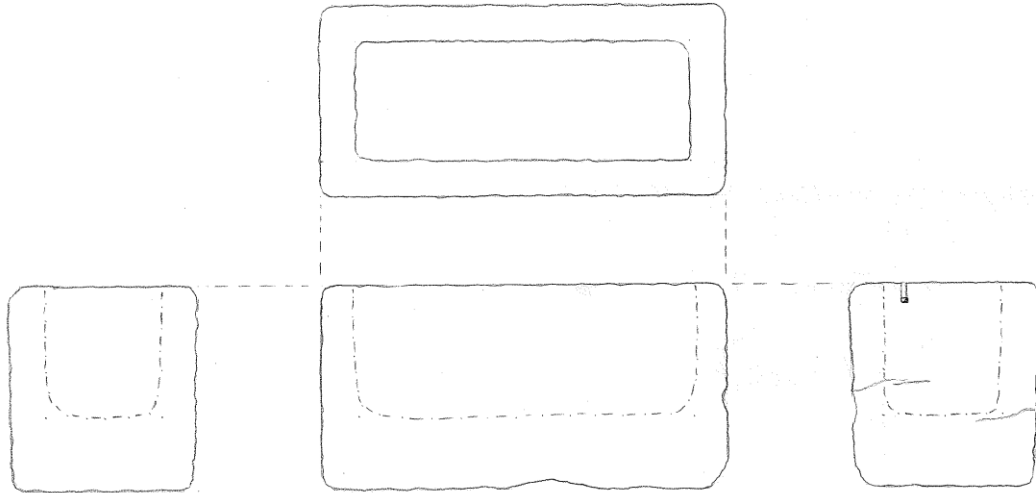
Katalog No: 19				
Kazı Envanter No: ALB.BN.L328				
Lahit Tipi: Bağımsız sanduka tipi lahit				
Yeri: Batı Nekropol güneyi, Alabanda deresinin batısında yer alan tarla duvarının önünde yer alır.Hala aynı alanda korunmaktadır.				
Tekne ölçüleri: Uzunluk: 228cm.		Genişlik: 112cm.	Yükseklik:110cm.	Derinlik: 74cm.
Yazıt:	Yok.			
Tanım: Gnays taşından lahit hafif yan durmaktadır. Sağlam vaziyette ele geçen lahit üzerinde bezeme vb. görülmemektedir. Kuzey-güney doğrultuludur.				

Katalog No: 20				
Kazı Envanter No: ALB.BN.L349				
Lahit Tipi: Bağımsız sanduka tipi lahit				
Yeri: Batı Nekropol güneyi, Alabanda deresinin batısında son lahit grubu içerisinde yer almaktadır. Hala aynı alanda korunmaktadır.				
Tekne ölçüleri: Uzunluk: 226cm.		Genişlik: 106cm	Yükseklik:110cm.	Derinlik: 74cm.
Yazıt:	Var.			
Tanım: Gnays taşından yapılmıştır. Yazıtın yer aldığı uzun yüz üstten hafif kırık vaziyettedir. Doğu-batı doğrultuludur. Kırık olan kısımda yazıt yer alır. Bu nedenle tamamını okumak mümkün olmayacaktır. Bunun dışında lahit sağlam durumdadır. Kuzeye bakan uzun yüzde yer alan söz konusu yazıtın okunabilen kısmı aşağıdaki gibidir. AYBOYΔIOY____T				

Katalog No: 21				
Kazı Envanter No: ALB.BN.L370				
Lahit Tipi: Bağımsız sanduka tipi lahit				
Yeri: Batı Nekropol güneyi, Alabanda deresinin doğusunda yer almaktadır. Hala aynı alanda korunmaktadır.				
Tekne ölçüleri: Uzunluk: 230cm.		Genişlik: 108cm	Yükseklik: 116cm.	Derinlik: 74cm.
Yazıt:	Yok.			
Tanım: Gnays taşından yapılmıştır. Kuzey-güney doğrultuludur. Açıkta ve sağlam vaziyettedir. Güneye bakan dar yüzünde bir adet kenet deliği bulunmaktadır. bezeme vb. görülmemektedir. Podyum görevi gören bloklar üzerinde durmaktadır.				

1/20
0 50

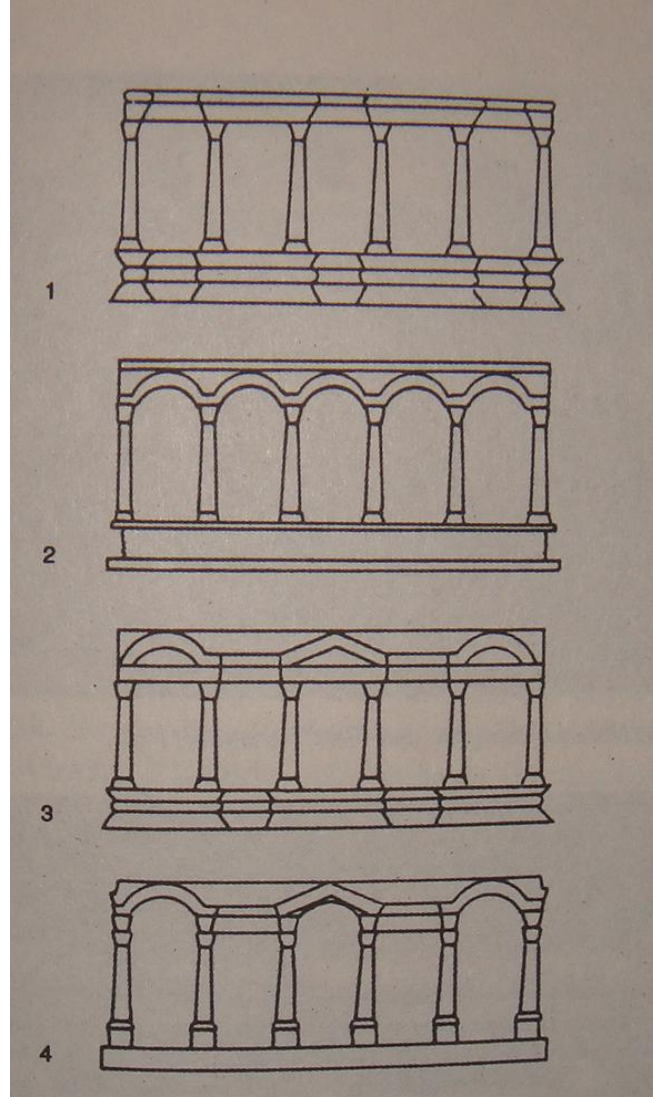

Figür 1.

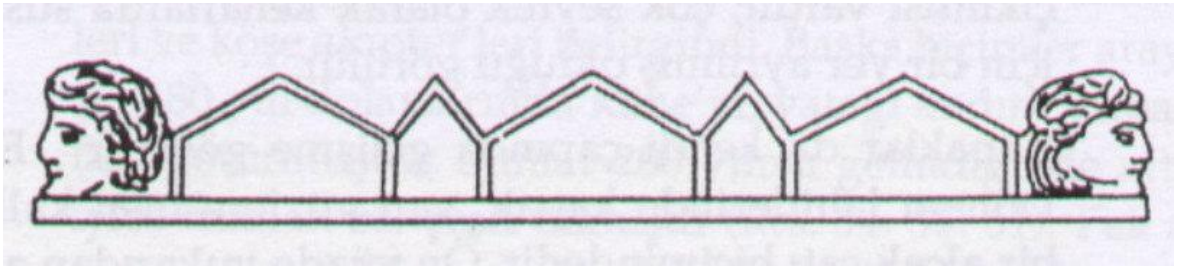

Figür 2.

LEVHA II

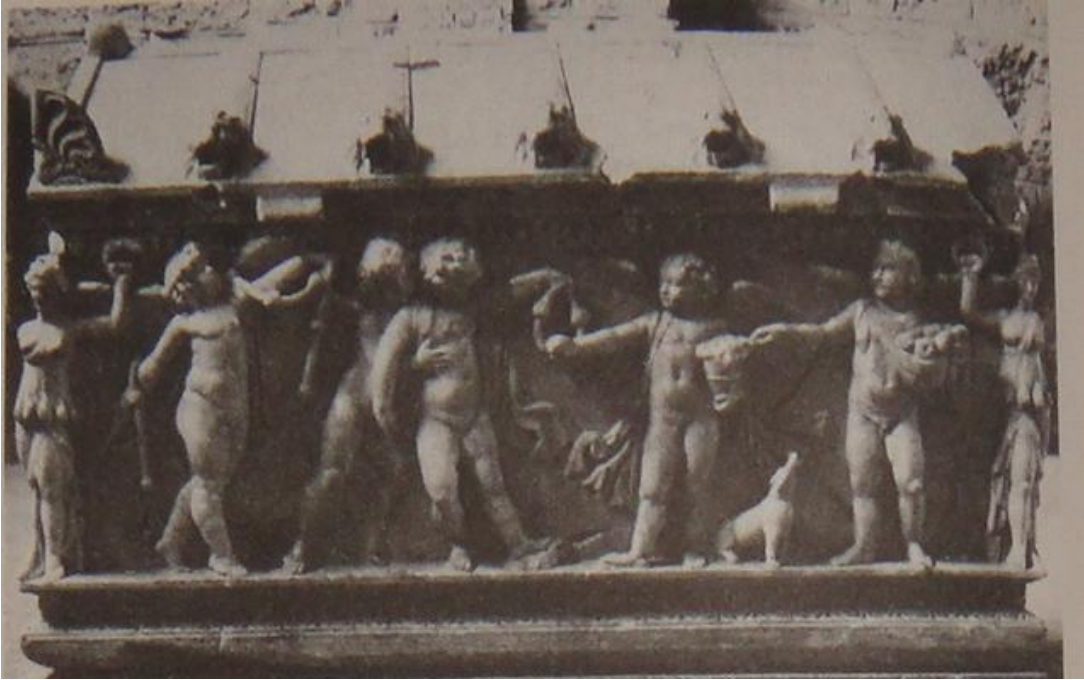
Figür 3.

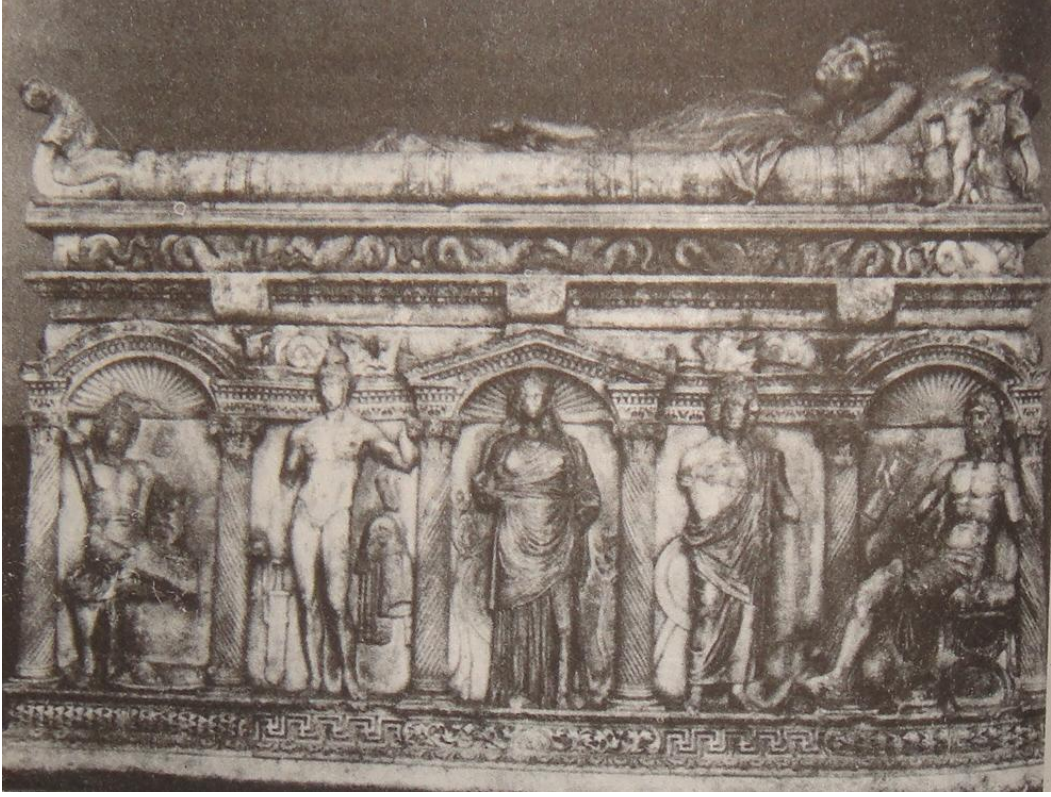
Figür 4.

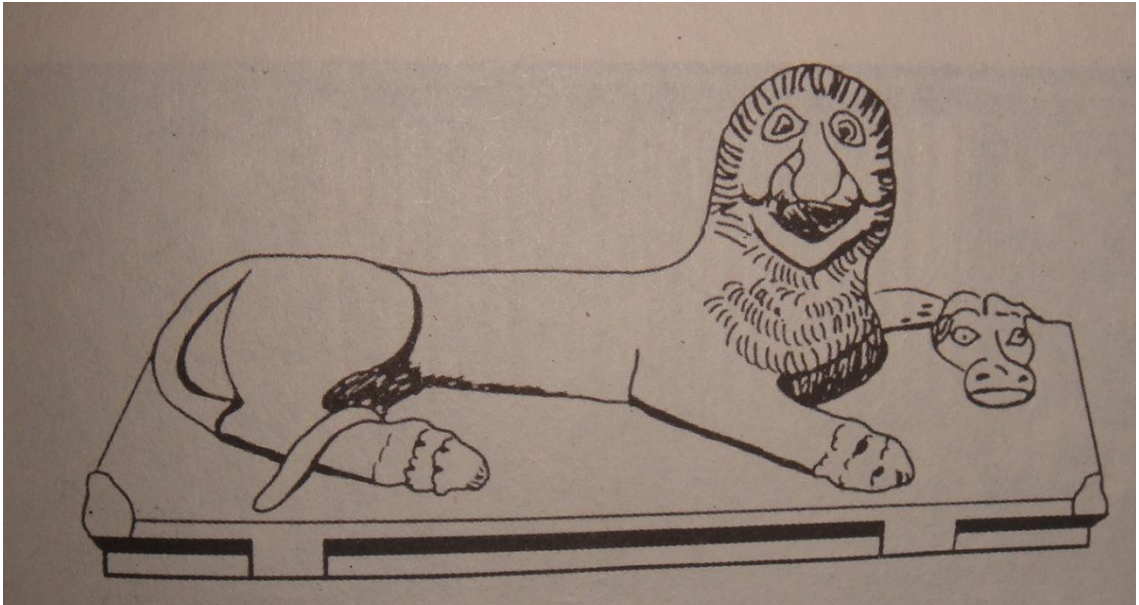
Figür 5.

Figür 6.

Figür 7.

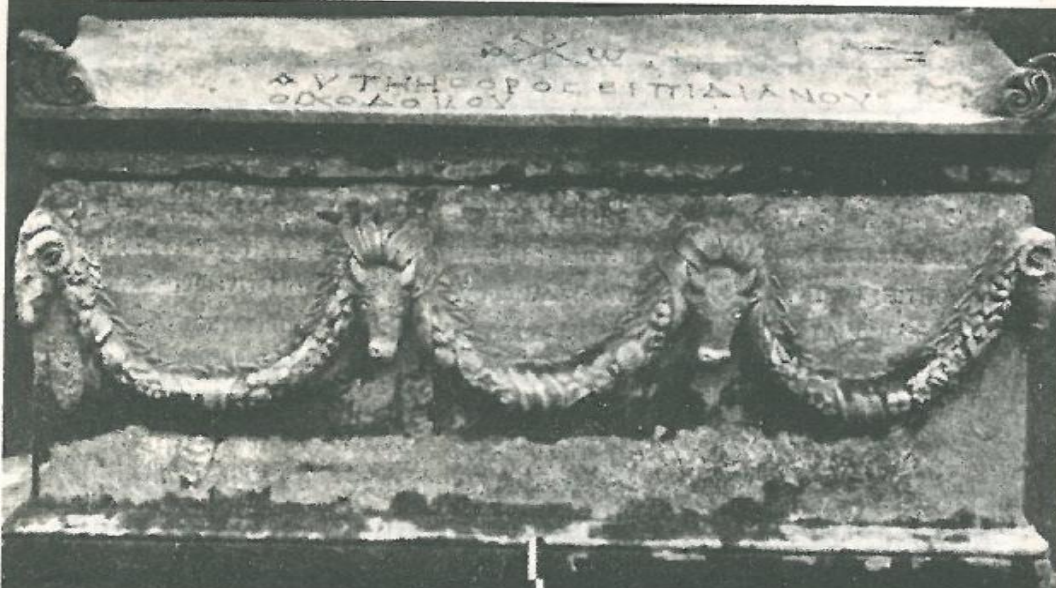
Figür 8.

Figür 9.

Figür 10.

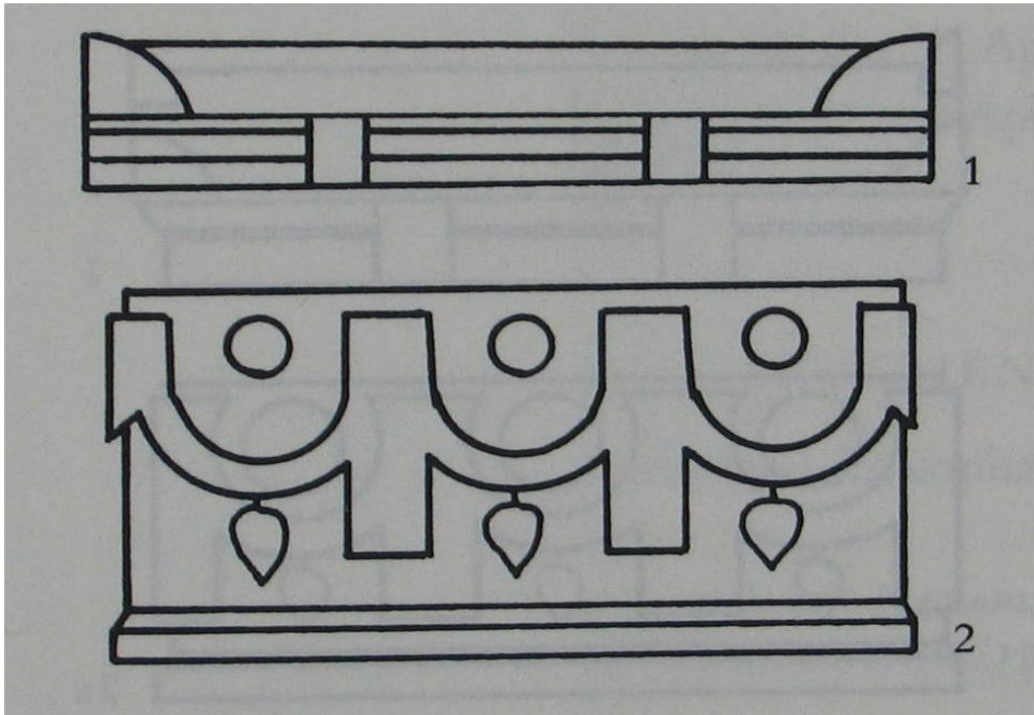
Figür 11.

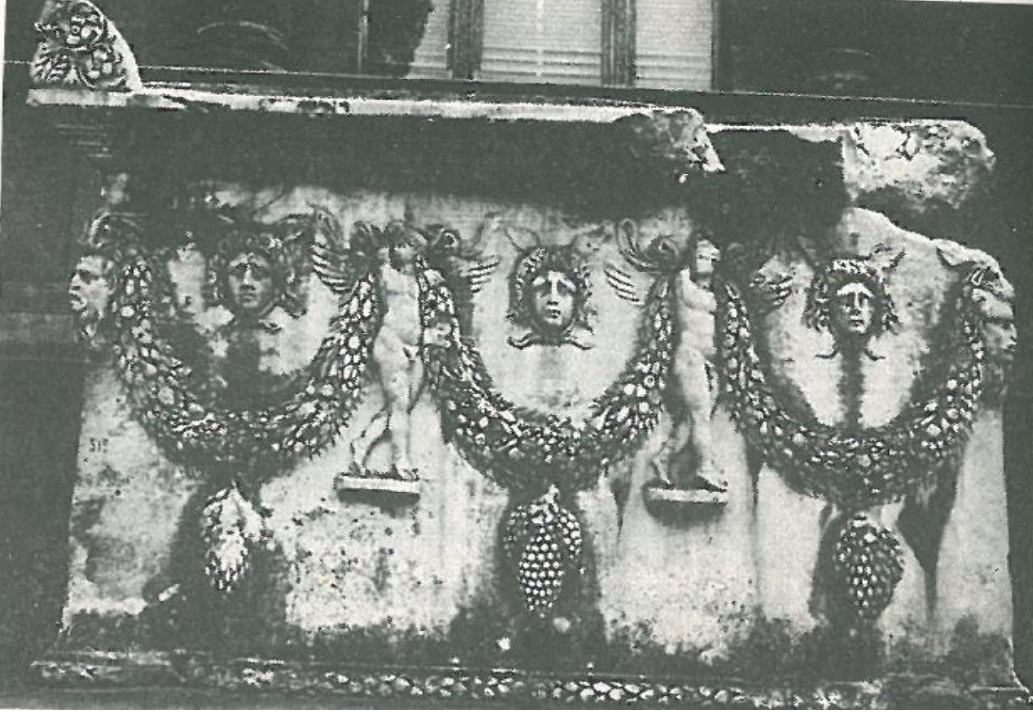
Figür 12.

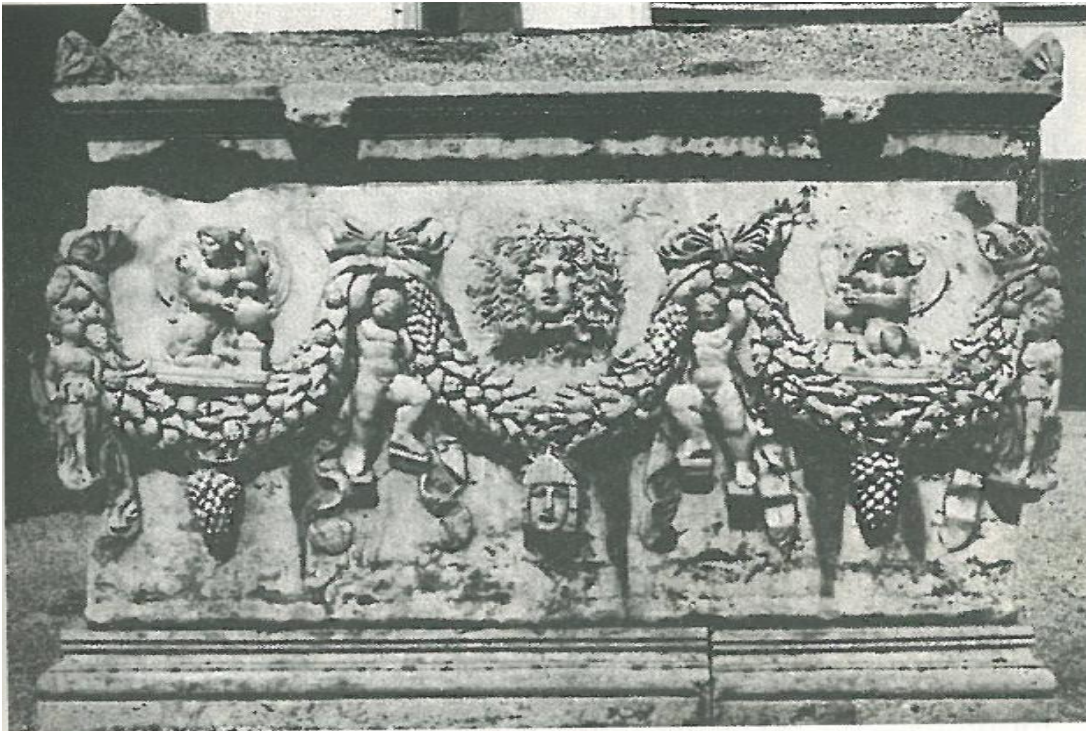
Figür 13.

Figür 14.

Figür 15.

Figür 16.

LEVHA IX

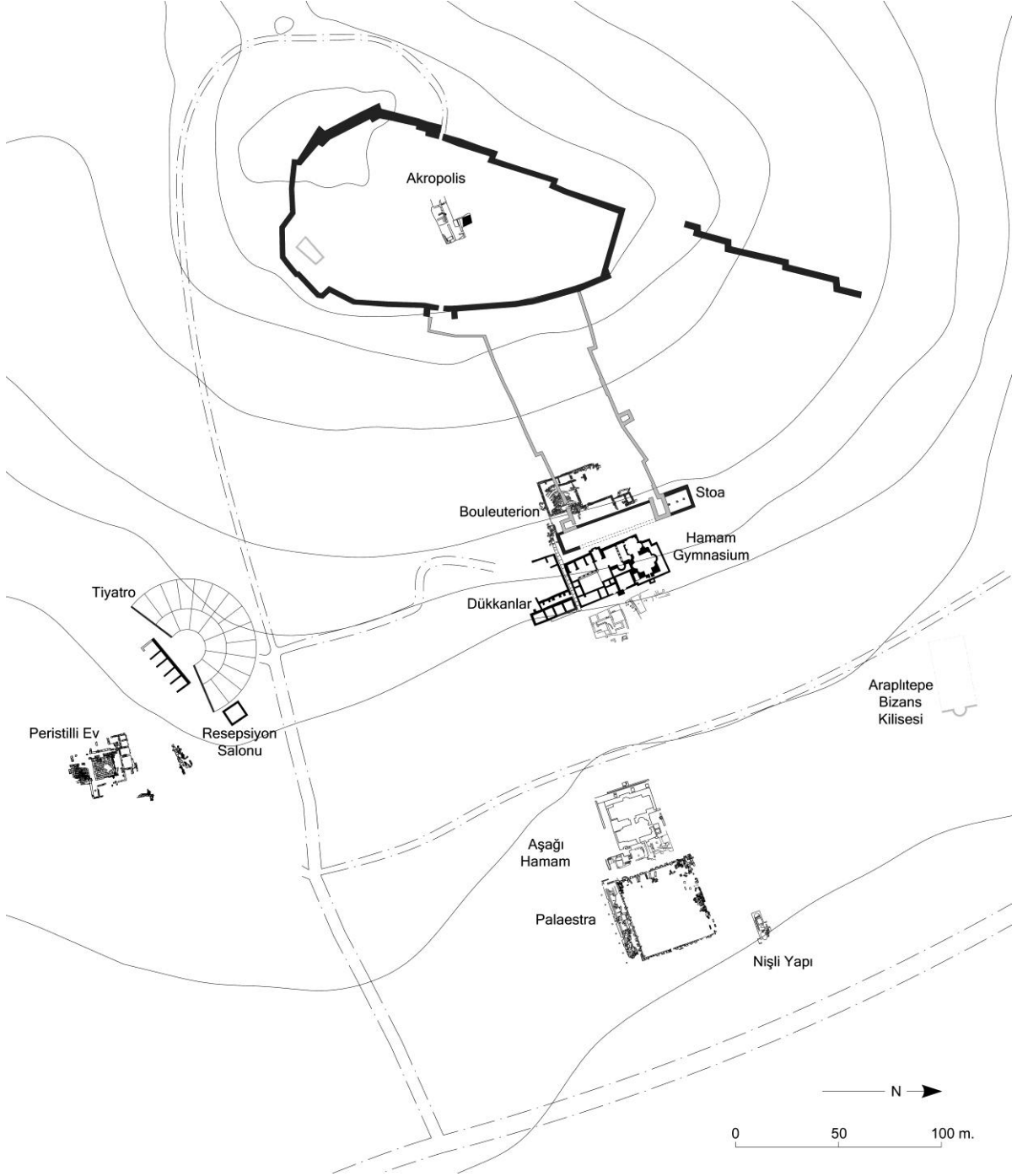

Figür 17.

Figür 18.

LEVHA X

Figür 19.

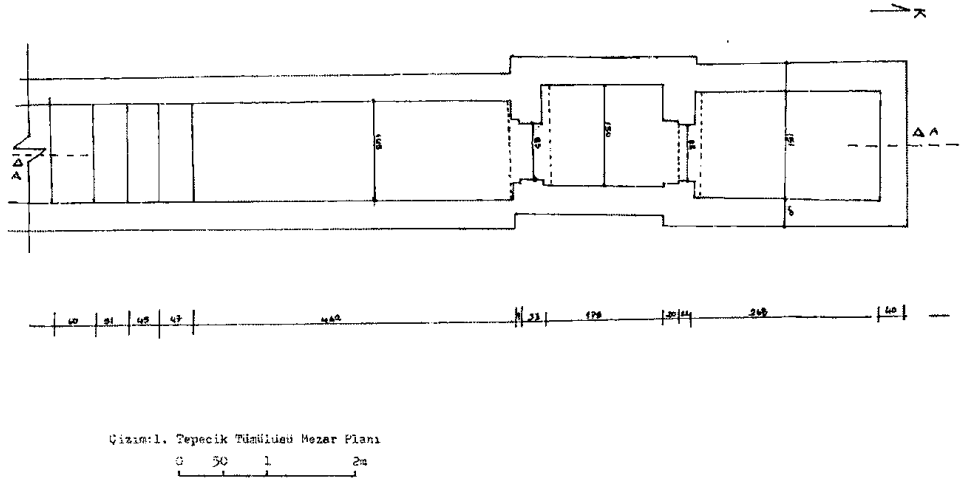

Figür 20.

Figür 21.

LEVHA XII

Çizim 1: Tepecik Tümlüsü mezar planı

Figür 22.

Figür 23.

Figür 24.

Figür 25.

Figür 26.

Figür 27.

Figür 28.

Figür 29.

Figür 30.

Figür 31.

Figür 32.

Figür 33.

Figür 34.

Figür 35.

Figür 36.

Figür 37.

Figür 38.

Figür 39.

Figür 40.

Figür 41.

Figür 42.

Figür 43.

Figür 44.

Figür 45.

Figür 46.

Figür 47.

Figür 48.

Figür 49.

Figür 50.

Figür 51.

Figür 52.

Figür 53.

Figür 54.

Figür 55.

Figür 56.

Figür 57.

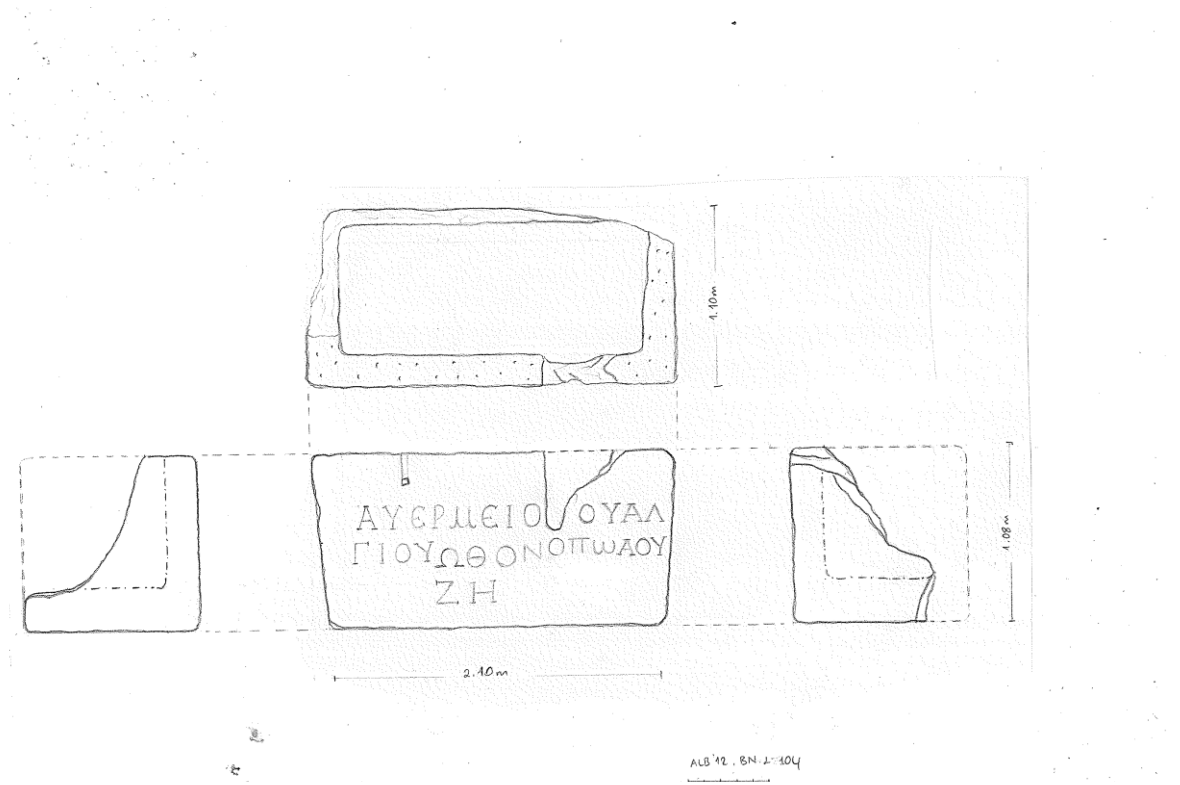
Figür 58.

Figür 59.

Figür 60.

Figür 61.

Figür 62.

Figür 63.

Figür 64.

Figür 65.

Figür 66.

Figür 67.

Figür 68.

Figür 69.

Figür 70.

Figür 71.

Figür 72.

Figür 73.

LEVHA XXXVIII

Figür 74.

Figür 75.

Figür 76.

Figür 77.

Figür 78.

Figür 79.

Figür 80.

Figür 81.

Figür 82.

Figür 83.

Figür 84.

Figür 85.

Figür 86.

Figür 87.

Figür 88.

Figür 89.

Figür 90.

Figür 91.

Figür 92.

Figür 93.

Figür 94.

Figür 95.

Figür 96.

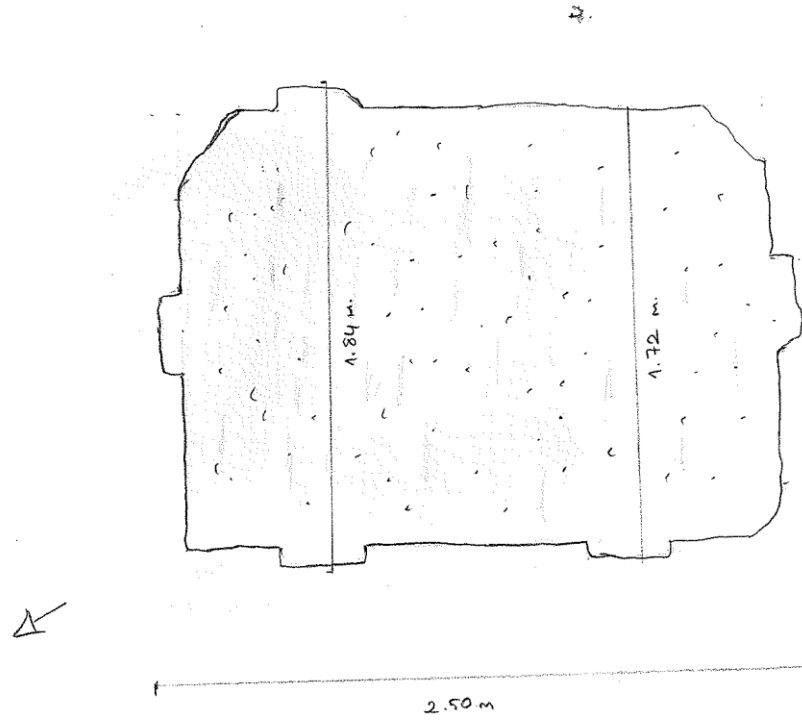
Figür 97.

Figür 98.

Figür 99.

Figür 100.

Figür 101.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Yeşim Ulaş Gür

Doğum Yeri ve Tarihi : Urla, 21.04.1986

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Akdeniz Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi : Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Bölümü

Bildiği Yabancı Diller : Almanca

Bilimsel Faaliyetleri :

İş Deneyimi

Stajlar : Patara Kazıları, (2007,2009), Metropolis Kazısı, (2010-2011), Alabanda Kazısı (2011-2013)

Projeler :

Çalıştığı Kurumlar :

İletişim

e-posta Adresi : yeşim_ulas@hotmail.com

Tarih : 01.06.2014